UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bartolvs A Saxo Ferrato In primam Codicis Partem

Bartolus

Lugduni, 1567

Procuratoribus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96119

Visual Library

LEX XII.

SI te. Condemnatus crimine expilate hereditatis,eſt infamis.h.d. ¶ No.quod licet iudex in ſentẽtia non imponat penam,tamen ſufficit quod pronunciet deli ctum eſſe commiſſum. Ita vides hic,ꝛ l.j.§.j.ff.ad Turp. ¶ No.ꝙ

a expilatoꝛ hẽditatis.dicitur fur improbioꝛ.[a] Ex quo no.ꝙ triplex furtum eſt improbum,ſcꝫ ſimplex furtum , improbius eſt expilare hereditatem,improbiſſimum,ſcilicet vi capere,ꝛ vide gl.tuã,quam nota perpetuo,ꝛc.

ADIDTIO.

a ALEX. ¶ Fur improbioꝛ.Bal.in l.de his.ĩ.de fur.

LEX XIII.

NA que pater. Verba patris in teſtamentõ prolata iuris infamiam non irrogant.h.d. ¶ Quid impoꝛtet iſta infamia de facto,vi debitis.ĩ.de inof.teſtamen.l.fratres,ꝛc.

LEX XIIII.

NVllam exiſtimationis. Toꝛmenta ad eruendam veritatem,infamiãq̃ non irrogãt.h.d. ¶ Op. de l.ictus fuſtium.ff.e.Sol.Ibi fuit fuſtigatus in penam,hic in inquirenda veritate.Si aliquis fuſtigatur in penam,poſito qꝺ non precedit ſententia,tamen ille ex genere pene cuꝫ cauſa infamatur. No.hic gl.que ponit de effectu,ꝛ infamia facti,tamen vt puto ille

a qui eſt toꝛtus ad eruendam veritatem,non infamatur [a] etiã de facto,quia dicit nullam,quod ſignum eſt vniuerſale, quod predicatur de pluribus quod no.ꝛc.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Non infamatur.Hanc opin.Barto.tenet etiam Iaco. Bu.Sed dic glo.procedere quando iſte fuſtigatus vel toꝛtus fuit pro crimine ſuo eruendo,nec fuit abſolutus,vel condemnatus,ſed ſimpliciter relaxatus alias procedat dictum Ia.Bu.ꝛ Bar.quãdo fuiſſet abſolutus,vel fuiſſet toꝛtus tanquam teſtis pro alieno crimine.Ita Salice.hoc nota.

ALIA LECTVRA.

NVllam exiſtimationis. Toꝛmẽta ad eruendã veritatẽ,infamiã non irrogãt.h.d. ¶ Op.ff.eo.l.ict⁹ fuſtium.Sol.Ibi fuit fuſtigatus in penam lꝫ non precedat ſñia,tñ ex genere pene cum cã precedẽti infamatur,vt ſ.dixi.no.gl.que in iſta lege,quid impoꝛtet infamia facti.Dicã in d.l.fratres.de inoffi. teſta.tamen puto ꝙ fuſtigatus ad eruendam veritatẽ non infamatur de iure,vel de facto,vt hic probatur in tex.cum dicit,nullã,ꝛc. que dictio eſt ſignum vniuerſale,ergo,ꝛc.

LEX XV.

a **DEcreto.** [a] Non ſeruare luctum in habitu, nõ infamat,ſecus ſi feſtinanter nubat.h.d. An iſta lex ſit hodie coꝛrecta per dictũ Apoſtoli dicentis,ꝙ moꝛtuo viro nubat in domino Glo.hic dicit ꝙ non. ¶ Contrariũ habuiſtis ĩ.de ſecũdis nuptijs.l.j.ꝛ illa verba tenent Canoniſte extra de ſecundis nup.c.pe.ꝛc.

ADDITIO.

a ¶ Decreto.Adde ꝙ Pau.de ca.dicit opi.gl.veriorem,qꝛ nec ad apoſtolicum nec ad conditoꝛem canonis pertinet coꝛrigere leges ciuiles vbi non eſt queſtio de peccato,ſed bonis moꝛib.de quo vide Pe.de anch.conſi.c.

LEX XVI.

FVſtibus. Iſta l.h.d.Ictus fuſtium cum cã infamat.h.d. ¶ Quero,vtrũ iſte ſit infamis de iure,vel de facto: Reſpondeo,ſi ſit fuſtigatus ob crimen exploꝛatum,erit infamis de iure l.ictus.ff.eo.Si vero crimen non fuit exploꝛatum tunc non erit infamis de iure, ſed de facto.arg.eoꝛum que habuiſtis no.ſ.l.proxi.ꝛc.

LEX XVII.

VErbum. Verbum iniurioſum in interlocutione iudicis prolatum,non infamat.h.d. in ſumma lex iſta,ꝛc.

ALIA LECTVRA.

VErbum. Interlocutio iudicis non p̃cedẽte cauſe cognitione nõ irrogat infamiã, hoc dicit.cum l.interlocutio,ĩ.eo. ¶ No.hic qꝺ banna, que dantur hodie,non inducunt infamiã. ¶ Nam bannum eſt quedam interlocutio,que probatur per gl.in l.j.ff.de reg. re.Facit ad q.nunquid appelletur a banno.Secundo probatur, quia diffinitiua eſt illa,que imponit finem liti,ſed per bannum nõ imponitur finis criminis.Quod non imponatur,patet,quia rediẽs exbannitus audietur, vt no.in d.l.j.de requi.re. ¶ Item probo qꝺ bannum non ſit diffinitiua ſententia,quia diffinitiua lite non conteſtata non datur niſi in caſib.no.per glo.in l.preſenti.§.cum autẽ. de his qui ad eccleſ.confu.Sed bannum non eſt ex illis,ergo puto pro veritate tenendum , quod bannum non irroget infamiam.

LEX XVIII.

NOn Damnatos. Breuiter dicit damnatus, vel pactus de iniuria data pecunia infamatur, ſecus ſi cauſa ſit iureiurando deciſa.h.d.

LEX XIX.

INterlocutio. Admonitio preſidis, vt quis ad melioꝛem vitã ſe refoꝛmet, non infamat.h.d.iſta lex.ꝛc.

LEX XX.

a **IMprobũ.** [a] Lex iſta ſeipſam ſummat. ¶ Querit iſta glo.vtrum iſta infamia irrogetur ipſo iure,vel per ſententiam.Gloſſ.dicit ipſo iure,ꝛ bene, Dic vt in ea.

ADDITIO.

a AND. BARB ¶ Improbum. An vſurarius ſit infamis Bal.in l.qui accuſare. de edendo, dicit ꝙ ſunt infames infamia facti, ideo repelluntur a querela,dominus Ant.in cap. Ray.de teſt.dicit per iſtam l.quod ſunt infames infamia tali. vide ibi eum, ꝛ Bald. hic. ALEX. ¶ Improbũ Vide do.Lau.in tractatu de vſur.in ij.parte in vlti.queſt.que eſt q.cliiij.ꝛ quod not. Bald.in l.j.C. de teſt.plene Saly.hic,ꝛ hic vide que not.Bald.ꝛ dom.Anto.in capit. Raynal. de teſt.quod poſſunt querelare teſtamentum fratris mei, qui inſtituit vnum vſurarium heredem tanquam turpi perſona inſtituta per iſtum text.Item ſecundum Bal.non poſſunt eſſe teſtes iſti vſurarij.Ad hoc vide text.in cap.inter dilectos.de exceſ.prelatoꝛum.ꝛ etiam vide omnino quod ibi habes per Modernos,ꝛ glo.j.hic dicit,quod exiſtens in peccato moꝛtali eſt infamis, vide not.in c.teſt, extra de teſt. ADDE quod Bald.dicit quod ſtante ſtatuto quod mulier non poſſit contrahere ſine conſenſu conſanguineoꝛum bone fame, quod ſi adhibeantur conſanguinei vſurarij , non valet, quia prodigi fame.

ALIA LECTVRA.

IMprobum. Exercens improbum fenus infamatur. hoc primo. Item minoꝛ xxv.ann,exercens artem ludicram, non infamatur. damnatus autem actione pro ſocio de fide rupta, eſt infamis. hoc dicit. vſque ad finem.Dicitur in l.improbum.quod exercens improbum fenus,ſit infamis.

LEX XXI.

SI fratres. Si minoꝛ artem ludicram exercet non infamatur.hoc dicit,ꝛc.

LEX XXII.

EIdem. Damnatus in actione pro ſocio, de fide rupta eſt infamis,hoc dicit lex iſta.

De procuratoribus. Rubr. XIII.

¶ Dictum eſt ſ.de aduocatis,ꝛ quia procuratoꝛes in aliquibus ſimiles ſunt aduocatis,ideo de eis ponit. Querit gl. que eſt differentia inter procuratoꝛem,ꝛ aduocatum. ¶ Item querit que differentia eſt inter hunc tit.ꝛ tit.ĩ.mandati.ꝛ vide glo.

LEX I.

2 Laudum quandõ dominus cogatur habere ratum.

4 Procuratoꝛ, quando eſt certum ipſum non habere *mandatum* non admittitur etiam cum cautione rati.ꝛ num.15.

5 Coniuncta perſona admittitur ad agendum cum cautione rati.ꝛ nume.16.

6 In cauſa momentanee poſſeſſionis mouenda, quilibet etiam ſine mandato,admittitur.

8 Habens mandatum,quando teneatur etiam cauere de rato.

9 Procuratoꝛ rei ſemper debet cauere iudicatum ſolui.

10 Procuratoꝛ qui agit, ꝛ dubium ſit de mandato, quando teneatur cauere de rato.

11 De mandato qualiter poteſt probari,ꝛ certificari, ꝛ an per teſtes.

13 An hec cautio poſſit de partium voluntate mutari.

a **CAutio.** [a] Procuratoꝛ actoꝛis cauet de rato,cum

* eſt dubium de mandato.*h.d.Oppo,hic dicit,cautio, ꝛ ſic innuit ſine fideiuſſoꝛe, vt l.ſancimus.ĩ. de verbo.ſignifi.Sed cum iſta ſit pretoꝛia,videtur quod exigat fideiuſſoꝛem,vt l.pretoꝛie.la iij.ff.de preto.ſtipula.ergo male

1 hic dicit cautio.Sol.Dicit gl.quod cautio † poteſt ſumi trib.mod. Vno modo pro genere,alio modo pro ſpecie ſua, tertio poteſt dici ſatiſdatio ex parte ſatiſdãtis,ꝛ ſatis acceptio reſpectu accipientis,vt l.j.ff.qui ſatiſ.cog.hic ergo ponitur impropꝛie pro ſatiſdatione. ¶ Oppon.ſecundo ff.de arbitr.l.non diſtinguemus.§.pe.dicit gloſſ. quod regula huius legis fallit in procuratoꝛe dato ad com-

2 promittendum, ſed in lege contraria glo.declarat melius. † Quod

laudum

laudum non cogitur ipſe dominus ratum habere, ſi compꝛomiſiſ-
ſet, ſed ſoluendo penam poſſet ei non ſtare, vt l.ij.ff. de arbitr. adeo
3 †procuratoꝛ non debet cauere dominum ratum habiturum, ſed ſi
ipſe procuratoꝛ compꝛomitteret, bene debet cauere dominum ra-
tum habiturum compꝛomiſſum, ſi de mandato dubitaretur, non
autem dominum ratum habiturum ſententiam. Jta debetis intel-
ligere hanc materiam. ¶ Sumus expediti de contrarijs que hic
b ſunt in gl. Tamen pꝛo declaratione huius materie[b] in iſto text. di-
citur vnum, ex quo colliguntur alia duo per gl. que egerent decla-
ratione. Dicitur hic cautio de rato pꝛeſtatur, cũ eſt dubiũ de man-
dato, innuit quod quando certũ eſt, eum non habere mandatum,
non admittitur, etiam cum cautione. ¶ Jtem quando eſt certum,
eum habere mandatum, admittitur ſine cautione, quando eſt du-
biũ, locus eſt cautioni, vt in tex. Et vide gl. que hoc tangit in fi. Pꝛi-
4 mũ, † quando eſt certũ, pꝛocuratoꝛem non habere mãdatum nullo
modo admittitur, etiam cũ cautione de rato, vt l. ſi pupilli. §. videa-
5 mus. de nego. geſt. Fallit † in coniuncta perſona que admittitur ad
agendũ cũ cautione de rato, vt l. ſed he perſone. coniuncta. l. Pom-
6 ponius. ff. eo. Fallit † in cauſa momẽtanee poſſeſſiõis, in qua admit-
titur quilibet etiã non habens mandatũ vt l. j. C. ſi per vim, vel alio
7 modo. Fallit † in cauſis capitalib. quãdo quis vellet appellare, vt l.
non tantũ. ff. de app. ⁊ C. de app. l. addictos. ⁊ hic de pꝛimo. ¶ Circa
c ſecundum quando conſtat habere mandatum[c] eſt aduertendũ, qꝛ
8 quandoque † conſtat habere mãdatum, ſed dubitatur an ſit legiti-
mum, v.g. erat aliquis caſus, in quo requirebatur ſpeciale manda-
tum, dubitatur an eſſet expꝛeſſe factũ ſecundum ꝙ debet in cauſa
ſpeciali. Reſpon. ꝙ certe locus erit cautioni de rato, vt l. illud in fi.
cum l. ſeq. ff. de minoꝛib. Quandoqꝫ cõſtat eum habere mandatũ, ⁊
legitimum: tunc nõ eſt locus cautioni de rato, vt l. ne ſatiſdatio. ff.
rem rat. ha. niſi foꝛte eſſet dubium an mandatũ eſſet reuocatũ, vt l.
vulgo. ff. de admin. tut. Et pꝛedicta in pꝛocuratoꝛe, ex parte acto-
d ris,[d] pꝛocuratoꝛ † vero ex parte rei, debet ſemper cauere iudicatũ
9 ſolui, etiã ſi eſt certum de mandato, vt l. j. C. de ſatiſd. ⁊ ibi videbitis.
10 ¶ Tertio caſu, quãdo eſt dubium de mãdato, † tunc pꝛocuratoꝛ
e admittitur cum cautione[e] de rato. Jta loquitur hec l. ⁊ ff. rem ra.
ha. per totũ ti. Fallit in l. qui ita. §. j. ff. ad Treb. vbi non admittitur
cum cautione de rato pꝛopter rationẽ poſitã ibi. Fallit in pꝛocura-
f toꝛe[f] dato ad recipendum ſolutionem,[g] ſecundum ꝙ no. in gl. in l.
g non ſolũ. §. qui alieno. ff. eo. quam Cy. ſequitur hic. Ego autẽ repꝛo-
baui eam. ff. rẽ ra. ha. l. ſi ſine. §. j. ⁊ dic vt ibi. ¶ Modo hoc pꝛemiſ-
ſo, antequã reintrem glo. vado per oꝛdinem ad dicta tria membꝛa.
Dixi quando eſt certum de mandato non cauetur, qualiter poteſt
11 † pꝛobari, ⁊ certificari de mãdato. Pe. hic dicit quod debet pꝛoba-
ri per inſtrumenta, nec poteſt pꝛobari per teſtes, oſtẽdit rationem,
teſtes, examinati non faciunt fidem contra eum, qui in iudicio non
h fuit,[h] vt l. ſi quando. C. de teſti. Sed teſtes qui examinantur ſuper
mandato examinãtur inter pꝛocuratoꝛẽ, ⁊ reum, dominus de hoc
nihil ſcit, ⁊ ad hoc non eſt citatus; ergo hoc ſibi non pꝛeiudicaret,
⁊ ideo reo per hoc cautum non eſſet, ſed inſtrumentũ publicũ pꝛo-
bat aduerſus omnes. Jta dicit Pe. Pꝛo hoc facit, quia ex aduen-
tu pꝛocuratoꝛis non debet cõditio aduerſarij in aliquo fieri dete-
rioꝛ, vt l. ij. §. defendi. quib. ex cau. in poſſeſſ. ea. Jdem tenet glo. in l.
maritus. C. eod. tamẽ glo. iuris canonici extra eod. titu. c. j. in gl. ma-
gna tenet cõtrariũ. Jdem videtur velle Spec. in titu. de pꝛocura-
toꝛe. §. ratione autẽ foꝛme. circa pꝛincip. per vnã columnam. Jdem
tenet Gul. de Cug. in l. pꝛocuratoꝛẽ. eo. titu. ⁊ pꝛobat quia pꝛocu-
ratoꝛ poteſt conſtitui per nuncium, vt l. j. ff. eod. ergo per nuncium
i poterit pꝛobari.[i] Faciũt etiam ad multas alias rationes. Ad ra-
tiones Pe. non reſpõdet bene. Suſtinendo dictos doc. poſſumus
ſic dicere Sicut ille qui non eſt iudex, ratione dubij dicitur eſſe cõ-
petens iudex ad cognoſcẽdum de ſua iuriſdictione, vt l. ij. ff. ſi quis
in ius voc. non ie. ⁊ l. ſi quis ex aliena. de iudi. ⁊ dixi s. ſi cont. ius vel
vti. publi. l. pꝛeſcriptione. ita iſte qui aſſerit ſe pꝛocuratoꝛẽ, ratione
k dubij dicitur legitima perſona[k] ad examinandũ hoc, an ſit pꝛocu-
ratoꝛ, adeo quod teſtes pꝛeiudicent domino, ſicut ſi ipſe fuiſſet ci-
tatus, ⁊ ſuperſit domino ſola accuſatio falſi contra teſtes, ſicut cõ-
tra inſtrumentum. ¶ Secundo dicitur hic, quando eſt dubium de
l mandato, eſt locus cautioni de rato. Quero qualiter[l] dicatur eſſe
m dubium[m] de mandato Gloſſ. dicit per negationẽ * † aduerſe par-
* tis, vt l. iij. C. qui. ad li. pꝛocla. non li. ff. de tranſac. l. poſt rem. C. de fid.
12 inſt. l. plures, ⁊ vide glo. Doc. omnes ſunt in cõtraria opin. pꝛopter
inconueniens quoddam, quod ſequeretur nã veniet aliquis, ⁊ di-
cet ſe pꝛocuratoꝛẽ. Aut aduerſarius cõfitebitur, ⁊ tunc ipſe habet
pꝛopoſitum ſuum. Aut negat, ⁊ tunc eſt dubium de mãdato, ⁊ ad-
mitteretur cum cautione de rato. quod eſſet incõueniẽs. Hec obſt.
leges. s. allegate, quia verum eſt quod negatio facit rem dubiã ad
* commodum ipſius negantis, ⁊ ad incommodum * aduerſarij, vt
n dictis legib. ſed hic negatio facit rem dubiam[n] ad incommodum
ipſius negantis, quia faciet admitti aduerſarium cum cautione de
rato, qui pꝛius non admittebatur. Jta dicunt pꝛedicti docto. Di-
o cendum eſt ergo ſecundũ eos, ⁊ hoc omnes ſequuntur,[o] quod res
efficitur dubia per aliquod factum eius, qui ſe pꝛocuratoꝛem aſſe-
rit. v.g. oſtendit literas ſigillatas, de quarum fide dubitatur, vel o-
ſtendit inſtrumẽtum, de cuius fide dubitatur, vel pꝛobat per vnum
teſtem, pꝛout dicimus in l. in bone fidei. C. de iureiur. ⁊ l. admonẽdi.
ff. de iureiurand. Jtem ſi pꝛocuratoꝛ plene doceret de mandato, ⁊
p de reuocatione doceretur ſemiplene,[p] quia tunc eſſet dubium de
mandato, vt d. l. vlti. de adminiſt. tut. Hoc omnes tenent. do. Fran.
Accur. voluit ſemel ſuſtinere iſtam gl. Et dicit ꝙ dicta doctoꝛum
non pꝛocedebant, nam ſi de mãdato pꝛobaretur ſemiplene, defer-
retur iuſiurandum pꝛocuratoꝛi, vt d. l. in bone fidei. ⁊ l. admonendi.
de iureiur. ⁊ ſic de mandato eſſet certum, nec eſſet locus cautioni.
Sed hoc non eſt verum, quia iuramentum pꝛocuratoꝛis nõ nocet
domino, quia ad iurandum ſuper mandato, non habet mãdatum,
vt l. ſed ⁊ ſi poſſeſſoꝛi. §. fi. cum l. ſeq. ff. de iureiur. ⁊ l. iuſiurãdũ quod
ex conuentione. §. fi. eo. tit. ¶ Quero, hic dicitur quod debet caue-
re de rato, quid vult dicere ratihabitio? Dic vt in gloſ. ¶ Quero,
13 dixi quod hec ſatiſdatio eſt cum fideiuſſoꝛe, † an poſſit de volũta-
te partium mutari? Gloſſ. dicit quod ſic, tamẽ tunc non remaneret
pꝛetoꝛia, ſi mutatio fieret abſque mente pꝛetoꝛis, vt l. in cõuentio-
nalib. de verbo. obligat. ¶ Quero quando eſt dubium de mãdato,
in cuius electione ſit pꝛobare mandatũ, vel dare cautionẽ, an pꝛo-
curatoꝛis, an domini? Dic vt in l. non ſolum. §. qui alieno. ff. eo. tit.
¶ Vltimo ſcias vt poſſis euadere opin. que eſt in hac gl. que vult
quod per negationem res fiat dubia, poſſumus aſſumere tale con-
q ſilium[q] vt quando quis ſe aſſerit pꝛocuratoꝛẽ, † tu nec neges, nec
14 pꝛocuratoꝛem eum fatearis, ſed dicas[r], peto mihi fieri copiam
r mandati, ſi quod habes, quod debet facere pꝛocuratoꝛ ſuis expẽ-
ſis, vt dicta l. ij. §. defendi. quib. ex cauſis in poſſ. ea. ⁊c.

ADDITIONES.

a AND. BARB. ¶ Cautio. An pꝛocuratoꝛ poterit pꝛobari per te-
ſtes, vide Spec. in titu. de pꝛocura. §. ratione autem foꝛme, ⁊ vide
text. in l. j. ff. eod. inquantum dicit, quod poteſt conſtitui per nun-
cium, ſed Jnſtit. de ſatiſdatio. videtur text. quod non, quia acta iu-
dicialia non poſſunt pꝛobari per teſtes.
ALEX. ¶ Cautio rati. Vide que dixi poſt Bar. in l. j. de ſatiſda.
P. PAV. P. ¶ Cautio rati. Limita, vt per Ro. ſingulari cxvi. de
regula. Et quando dicatur dubiũ de mandato, vide Felin. in c. co-
ram. de offic. deleg. Jtem quod quando per cautionẽ rati non ple-
ne eſt ſuccurſum, etiam quo ad honoꝛem, ⁊ famam aduerſarij non
habeat locum iſta regula, vide Jaſ. in l. iuſiurandum quod ex con-
uentione. §. pꝛocuratoꝛ. in iiij. notab. de iureiuran.
* CLAVD. DE SEISS. ¶ Dubium de mandato. Si tamẽ ad-
uerſarius pꝛoteſtetur ꝙ non intendit cum eo agere, niſi quatenus
habeat ſufficiens mandatũ, etiãſi poſtea dominus ratificaret acta
non valerẽt text. eſt ſecundum vnum intellectum in l. inter quos. §.
alieno. ⁊ ibi not. Angel. ⁊ Bald. in apoſt. ff. de damn. infect. Cepol.
cautel. xv. referens Roma. in ſingul. dclxxxvj. incip. tu audiuiſti. l. ſi
tutoꝛ. Vide etiã Alex. in l. licet. C. eod. An autem ſit neceſſe ad hoc
vt acta valeant ꝙ ſciat ſe eſſe pꝛocuratoꝛem, vide Bart. in l. ſi pu-
pilli. §. item ſi pꝛocuratoꝛi. circa finem. ff. de neg. geſt. cum concoꝛ-
dant. ibi traditis.
b ALEX. ¶ Huius materie. Et ad materiam huius legis. Adde
Bart. poſt gl. in l. non ſolum. §. qui alieno. ff. eo. ⁊ vide late Spe. in
tit. de ſatiſda. §. viſo, de ſatiſda.
c ALEX. ¶ Habere mandatum. Hanc materiam limita niſi pꝛo-
curatoꝛ eſſet conſtitutus apud acta. l. j. de ſatiſda. quod not. Sed
quid ſi eſt dubium de reuocatione mandati qualis cautio pꝛeſta-
bitur? vide Bartol. in l. inter quos. §. qui alieno. ff. de damn. infect.
⁊ l. j. C. de ſatiſda.
d ALEX. ¶ Actoꝛis. Et ad hanc materiam vide omnino Bart. in
l. iij. §. due cauſe. ff. ad Carbo.
e ALEX. ¶ Admittitur cum cautione. Adde quod not. gloſ. ⁊ ibi
Bartol. in l. de pupillo. §. qui pꝛocuratoꝛio. ff. de ope. no. nunc. ⁊ in
d. §. qui alieno.
f POMA. ¶ Jn pꝛocuratoꝛe. Fallit etiam quoties per talem cau-
tionem non eſſet plene aduerſario conſultum vt eſt text. vltra alle-
gata per Alex. hic in l. iuſiurandum quod ex cõuentione. §. fi. cum.
l. ſequenti in verſi. nec multum intereſt. ⁊ ibi doct. maxime. Alexan.
not. ff. de iureiur. ⁊ ibi text. iuncta gloſ. pꝛobat etiam, vt idem ſit ſi
ſolum per cautionem pꝛouideretur, quo ad pecuniarium commo-
dum, non autem quo ad famam.
g ALEX. ¶ Solutionem. Et per hoc dicit Bal. quod mandatum
ceſſionis debet plene pꝛobari. alias non admittitur cum cautione
de rato. Jdem in executoꝛe vltime voluntatis ⁊ in exactoꝛe tribu-
toꝛum, ⁊ ſimilib. Et adde his alium caſum, ꝙ quando eſt dubium
de mandato, tunc recurritur ad cautionem, ſi dominus eſt abſens,
ſecus ſi pꝛeſens in ciuitate. l. minoꝛ. ff. eo. Jta tenent ibi Gul. Cyn. ⁊
Bald. ⁊ idem in §. qui in alieno. s. allega. ⁊ eſt tex. ſingularis ſecun-
dum Angel. in l. mutus. §. is qui. ff. eod.

h ALEX. ¶ Non fuit. Adde Barto.in d.§.qui alieno.⁊ Bald.in l.j.in princip.j.mand.
i ALEX. ¶ Poterit probari. De hoc etiam vide per Inno. in cā. cum in iure.de offi.deleg. ¶ ADDE Ang.conſi.cexcj.⁊ vide Abb. in c.j.extra eod.Ioan.And.in d.§.ratio.
k ALEX. ¶ Dicitur legitima perſona. Uide quod ſcribit Bar.in l. licet.j.eod.vbi hoc limitat.
l AND. BARB. ¶ Quero qualiter. Uide do. Abb.in c.j.de proc. vbi dicit eſſe text.contra glo.iſtam. Tu pondera, quia forte ibi eſt caſus pro iſta gloſſ.quia ibi ideo nō admittitur,quia dominus primo oppoſuerat non dediſſe mandatum: ergo ſi non oppoſuiſſet, potuiſſet admitti cum cautione de rato. Rapha.hic tenet gloſſ.vide hic per eum.
m ALEX. ¶ Eſſe dubium. Adde pulchrum modum per Bald.in l. iij.§.dicitur. ff. ad Carbo. adde quod probatio non concludens, nunquam facit rem dubiam ſecundum Bald.in l.ij.in fi.de bo.poſ. ſecundum tabu.
* CLAVD. DE SEISS. ¶ Per negationem. Nunquid autem probatio imperfecta faciat rem eſſe dubiam vide Bal.⁊ Alex,in l. ij.j.de bon.poſſeſſ.ſecundum tab.
* CLAV. DE SEISS. Ad incommodum. de hoc vide vltra remiſſiones Alex.Panor.in c.ſi clericus laicū.in iij.notab.de fo.com.
n ALEX. ¶ Rem dubiam. Adde Bart.in l.non ſolum. §. qui alieno.ff.eo.tit. Item limitat Bal.in l.tale pactum.§.qui prouocauit. in fi.de pact.niſi preſumptio eſſet contra negantem per l.ſi vero.§. qui pro rei.ff.qui ſatiſda.cogā. Item niſi facta negatione appareat eiuſdem probatio in contrarium, vt no.gl.in d.l.poſt rem.de tranſ. ⁊ Inno.in c.fin.de cohabitat.cleri.⁊ mulie.vbi omnino vide ad tex. ⁊ ibi Ang.⁊ Imo.in l.j.in princ.ff.ſi cui plus quam per leg.falcid.⁊ Bald.in auth.ad hec.j.de vſur.in verſi.quero igitur.
o ALEX ¶ Omnes ſequuntur. Adde etiam quod notanter dixit Bart.in l.vulg.ff.de admini.tutorum.
p ALEX. ¶ Semiplene. Adde Bald.in l.admonendi.ff.de iureiu. in verſicu.quero quid ſi actor.⁊ Bart.in d.§.qui alieno.
q ALEX. ¶ Tale conſilium. Bene facit quod not.Bar.in l.illa.de verb.obl.in l.j.ff.de cura.bo.dan.⁊ hic adde Bar.in l.licet.j.eodem.
r POMA. ¶ Sed dicas.vide etiam Barto.in l.licet.j.eo.⁊ Pan.in c.j.extra eod.

ALIA LECTVRA.

Cautio rati Ubi dubitatur de mandato,exigitur cautio de rato. hoc dicit. ¶ Oppo.dicitur hic, ꝙ exigitur cautio a procuratore, imo videtur quod procurator debeat eam preſtare. vnde oppon. de l. ſeruum quoque.§.ait pretor.ff.eod. Solutio. quod iſta cautio exigitur a procuratore ⁊ poteſt aliter intelligi: vno modo,quod procurator de cuius mandato dubitatur, exigat cautionem ab alio,⁊ ſic ponantur iſta verba actiue,⁊ iſtud eſt falſiſſimum. Alio modo poteſt intelligi ꝙ a procuratore,de cuius mādato dubitatur,exigatur cautio ab alio,⁊ ſic ponantur iſta verba paſſiue, tunc habet locum l.ſeruum quoqꝫ.§.pretor ait.prealle. Item opp. quod appellatione cautionis, continetur nuda promiſſio,l.ſancimus.j.de verbo.ſigni.ſed procurator qui debet cauere de rato,debet preſtare fideiuſſorem,cum talis cautio ſit pretoria, vt l.j.§.j.⁊ l. pretorie.la.iij.ff.de pretor.ſtipu. Soluit glo.ꝙ cautio eſt nomen generale,ꝙ comprehendit ſub ſe duas ſpecies j.ſatiſdationem ex parte recipientis,vnde debet hoc intelligi cum fideiuſſore,cum pretoria ſit ⁊ ita concordat. Item opp.de l.ſi procuratorem abſentem.ff. eo. Solue ꝙ erat ibi certum,procuratorem habere mādatum, hic dubitatur. Unde vbi eſt certū non eſt neceſſaria cautio,vbi autem eſſet certum procuratorē non habere mandatum cautio non ſufficeretur,quia non audiretur,cum actionem non habeat,vt l.ſi pupilli.§.videamus.ff.de neg.geſt.vbi autem dubitatur,habet locum hec lex. ¶ Sed contra hoc oppo.⁊ videtur ꝙ etiam vbi eſt certum procuratorē habere mandatum,procurator debet ſatiſdare,vt.l.j. in ſi.j.de ſatiſdando. Solue ꝙ ibi loquitur in procuratore rei. Et que ſit differentia inter procuratorem rei ⁊ actoris,dic vt l.non ſolum.§.qui alieno.ff.eo. ¶ Sed contra predicta inſtatur, ⁊ videtur ꝙ etiam ſi ſit certum procuratorem actoris habere mādatum, tamen debet ſatiſdare de rato, vt l.illud. §. fin. cum l. ſeq. ff.de mino. ¶ Sed ſecundum do.Iac.dic, quod quandoque cōſtat, procuratorem actoris habere mandatum ⁊ madatum eſt legitimum,⁊ iſto caſu cautio nō eſſet neceſſaria,vt in d.l.ſi proc.ff.eo. Quandoqꝫ conſtat procuratorem habere mandatū,ſed mandatum non eſt legitimum,pone exemplū,qꝛ requiritur ſpeciale mādatū in certis caſib, ⁊ procurator producit generale.⁊ ita debet intelligi l.illud.§.ſi.cum
3 l.ſeq.prealle.ff.de mino. ¶ Item,ꝙ cōtra ſecundū memorum dicebat,ꝙ vbi cōſtat procuratorem non habere mandatū, etiam cum cautione,nō admittitur. Opp.de l.ſed ⁊ ſi ff.eo.⁊ l.exigendū. j. eo. ti Solue ꝙ fallit in coniunctis perſonis. Item oppo.de l.non tan
a tum.ff.de app. Solue ꝙ ibi eſt caſus ſpecialis, ⁊ ratio ſpecialis aſſignatur in tex. ¶ Item opp. de l.non diſtinguemus.§.j.ff.de arbit. Solue vt in gl. Hic dicitur,quod vbi dubitatur de mandato,exigitur cautio de rato. Querit gloſ.qualiter efficiatur res dubia,vt habeat locum iſta lex. Gl.dicit quod efficitur dubia per negationem allegat l.iij.j.qui.ad l.procla.non licet. Doct.tenent cōmuniter contra dictum huius gl.⁊ dicunt quod res ſola negatione nō efficitur dubia.ſed fit dubia propter aliquod iudicium,qꝛ procurator oſtendit ſigillum domini, de quo dubitatur. Uel pone exemplū,qꝛ probatur per vnū teſtem.⁊ alleg.ad idem.l.iij.§.cauſe.ff. ad Carb. Non obſtat l.iij.alleg.pro.gl.qꝛ tunc eſt verum, ꝙ per negationem efficitur res dubia,quando in hoc verſaretur incommodum ipſius negantis:ſed ſi in hoc caſu per ſolam negationem efficeretur res dubia eſſet incommodū ipſius negantis,qꝛ procurator alias non admitteretur. Itē querit gl.nūquid hec cautio poſſet augeri,vel minui,ex conſenſu vtriuſqꝫ partis.⁊ non eſt dubiū ꝙ ſic diceretur potius cōuentionalis quam pretoria.l.in conuentionalib. ff. de verb. oblig. Aut vtraqꝫ parte non conſentiente,⁊ ſic dicas,ꝙ quandoqꝫ lex dicit debere ſatiſdare cū fideiuſſore vel pignore,⁊ tunc non poſſet mutari hec cautio,vel ſatiſdatio contra voluntatē eius,qui debet eā recipere,imo eſt in electione ſua velit fideiuſſores vel pignora.alleg.l.promiſſor. §.ſi.ff.de conſtit.pecu. Quandoqꝫ lex dicit debere ſatiſdare ſimpliciter,⁊ qꝛ tūc ſatiſdatio intelligitur cū fideiuſſore,vel pignore,ꝙ ammodo dicitur obligatio alternatiua,⁊ in alternatiua eſt electio debētis,vt l.vtcrumqꝫ.§.ſi.ff. de iure dot.⁊ iſto caſu non poſſet mutare contra voluntatē eius, qui debet preſtare. Quandoqꝫ lex dicit debere preſtare fideiuſſorem.⁊ tunc nō poteſt mutari contra volūtatem creditoris,qui fideiuſſorē debet accipere.ar.l.Paulus.cū ſi nil ff de ſol. ¶ Quero, per que verba dꝫ interponi cautio de rato? Odof. dicit, ꝙ procurator debet promittere facturum,⁊ curaturum, ꝙ dominus ſuus habebit ratū, qꝛ alias ſi promitteret ratū haberi.videretur promittere factum alienū contra l.ſtipulatio iſta.§.alteri.ff.de verb.oblig. Tu dicas ꝙ poteſt interponi ſic. Promitto rem ratam haberi a domino meo vt l.procurator cum peteret.ff.rem ratā haberi. Hoc tenuit gl.in §.ſi quis alii.Inſti.de inuti.ſtipu. Item hec lex loquitur de procuratore dato ad iudicia. ¶ Pone,procurator vult exigere debitum,dubitatur de mādato eius.dicit ipſe,ſolue mihi, ⁊ preſtabo cautionem de rato,nunquid debet? videtur quod ſic.per iſtam legem. Dicas contrarium per §.eos autē. de coll.coll.ix.qꝛ etiam coniunctis non poſſet ſolui,vt l.ij.vt leg.no.cau.Et iſtud tenet glo.expreſſe in l.non ſolum.§.qui alieno.in medio magne gl.ff.eod. Iſtam eandem opinionem tenet Azo in ſumma huius tit.⁊ hic Odofre. in lect.tenet eam.Cyn.⁊ Ultramonta. Contra ipſorum opinio.videtur tex.in l. procurator ad exhiben.§.j.rem ra.haberi.⁊ in l.cum mino. §.j.cum ſua glo.eo.titu.que incipit.prudentius. Non obſtat §.eos.per glo. inductus.qꝛ loquitur in exactore tributorum,qui habebat mandatum a principe,quod mandatum a principe collatum probari debet per ſcripturam, quam princeps facit de hoc fieri,vt probatur in l.j.de mand.principium. Secundo reſpondetur ad l.qui ita.§.j. ff.ad Trebel.per illos,qui dicunt quod non debet admitti cū cautione de rato.nam illa lex loquitur in procuratore, qui debet recipere reſtitutionem heredis, ⁊ tamen ibi conceditur,quod cum cautione de rato admittitur nitūtur.reſpondere ſic,quod reſtitutio eſt duplex. Una eſt reſtitutio,que fit ſolo verbo. Alia. que fit realiter, vt probatur in l.reſtituta.cum ſua gl.ff.ad Treb. Intelligunt ergo l.qui ita.ꝙ ibi loquatur de reſtitutione verbali. nō autem in reali. Et ſic remanet ꝙ opinio non eſt vera, vt ſ.dixi. Nam poſito ꝙ ad illam reſpōdere poſſint,tamen nō poſſent reſpondere ad prealleg. l.ff.rem ratā habe. Item quero,in cuius electione ſit probare mandatum, vel preſtare cautionem de rato? Dic vt dicto.§.qui alieno. ¶ Item quid ſi procurator dicit promitto ꝙ dominus meus habebit ratum,quicquid per me factum erit. Si contingat eum probare mandatum,poſſet ne teneri de hac promiſſione? Dic ꝙ ſic,vt l.pretor ait.ff.de dam.infec. ¶ Quero,nunquid mādatum procuratoris poſſit probari per teſtes. Ultram.communiter dicūt quod non,qꝛ poſſet ſequi magna abſurditas. Nam ſi cōtingeret reū abſolui dominus procuratoris poſſet iterum agere. Et ſi obijceretur exceptio,rei iudicate,dominus poſſet negare mandatū procuratoris. Et ſi reus allegaret mandatū fuiſſe probatū per teſtes,⁊ teſtes examinati per procuratorem,⁊ reum,dicta eorū non nocerēt. Do Bol.in l.ſi procuratorē abſentem.ff.eo. determinat contrariū allegat multas rationes.⁊ allegat iſtā ꝙ procuratoris mādatū ſit per nuncium,vt l.j.ff.eo. Item pro hoc eſt glo.ordi.in c.j.extra eod.titu.

LEX II.

3 ☞ In cauſa appellationis preſtantur ſatiſdationes, que debent preſtari in cauſa principali,⁊ quando.in nu.4.⁊ nu.5.

Cum rem Legitur duob.mod.fin vtrāqꝫ lec.breuiter.h.d. In cā pecuniaria principali
a vel appellationis[a] admittitur procurator preſtitis debitis

cautio

cautionib.h.d.ſm vnam lec.ſecundum aliam legitur in cā appella
tionis.⁊ hoc timore huius contrarij.de quo j.dicam. ¶ No.ꝙ ma
1 ritus† pōt eſſe procurator vxoris.videbitis in l.marit⁹.j.e. ¶ Se
2 cundo no.†ꝙ cauſe pecuniarie poſſunt agitari per procuratorē,a
contrario innuit ꝙ cauſe nō pecuniarie nō poſſunt agitari p pro
3 curatorem. Tertio no.†ꝙ in cauſa appellationis preſtātur ſatiſda
tiones que deberent preſtari in principali. Ad primum opp.j.qui
da.tu.poſ.l.maritus.⁊ Inſti.de excu.tu.§.pe. Sol. Maritus nō po
teſt eſſe curator vxoris.ſed procurator ſic. ¶ Itē ⁊ ſecundo op.ff.
eo.l.non ſolum.§.fi.⁊ l.Pōponius. So.ille nō ſunt pecuniarie cau
ſe. ¶ Itē op.ad id ꝙ hic a contrario ſenſu innuitur,⁊ videtur qđ
in cauſis capitalib.admittitur procurator,vt l.ſeruū quoqꝫ.§.pu
blice.ff.eo.⁊ dic vt ibi.⁊ l.pe.§.ad crimen.de pu.iu. ¶ Op.ad vlti
mā partem,⁊ videtur ꝙ in cā appellationis nō debeat de nouo ſa
tiſdari,ſi in prima eſt ſatiſdatū,qꝛ eſt eadē cauſa,vt l.j.j.ſi vna eadē
que cā.alias etiam ſi nō eſt ſatiſdatuꝫ.non pōt peti,nec opponi in
4 cā appellationis,vt l.ita demū.j.eo. Huius† timore legitur duob.
modis. Primo ꝙ hic loquitur in cā prima,⁊ ꝙ hic dicit appella
tioni.i.interpellationi.⁊ non obſtat contrariū. Alio modo legitur,
vt ſtet proprie,⁊ loquatur in cauſa appellationis,tunc reſpondeo
ad contrarium,ꝙ hic loquitur quando de nouo procurator inter
uenit in cauſa appellationis,qui in prima cauſa non fuerat, vt l.ij.
j.de conſor.eiuſdem litis.ſecus ſi fuiſſet in prima.cauſa,vt l.ita de
b mum.j.eo.vel aliter ⁊ melius,⁊ iſtam tene.[b] Quādoqꝫ procurator
interuenit in cauſa prima,⁊ ab eo ſatiſdatio non fuit petita, tunc
ab eodem non poterit peti in cauſa appellationis,vt j.eo.l.ita de
mū. Si vero a procuratore fuit cautio petita in primo iudicio, ſeu
cauſa,certe illa eſt finita appellatione interpoſita.⁊ ideo de nouo
erit cauendum,vt hic,⁊ l.cum apud Sempronium. ff.iudi.ſol.licet
Mar.Sil.dixerit contrarium ⁊ male. Uide gl.tuām,⁊ no.eam, ⁊c.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Uel appellationis. Circa ea que tangit hic Cyn.vide
Bal.in d.l.non ſolū.§.q alieno. ¶ ADDE Jo.an.in addi.ad Spe.
in ti.de ſatiſdando.§.expedito.verſi.hic autem. Et an in cauſa ar
bitraria poſſit interuenire procurator vide p do. Anc.cōſ.cclxxiij.
b ALEX. ¶ Et iſtam tene. Uide late Bart.in d.l.cum apud Sem
pronium,⁊ etiam Jacob.Butri.⁊ Cyn.hic.

ALIA LECTVRA.

Cum rem pecuniariam. Iſta lex loquitur
dupliciter.⁊ h.d.in cauſa principali,vel apellationis pre
ſtitis debitis ſatiſdationibus,interuenit procurator.h.d. ¶ Op
pono iſte textus,videtur innuere qđ in criminali non poſſit inter
uenire procurator. ¶ Oppo.de l.fi.j.de iniurijs. Solue vt in gloſſ.
¶ Item opp.de l.ſeruum quoqꝫ.§.publici.ff.eo. Solue vt ibi not.
¶ Opp.contro gl.magnam.dicitur hic qđ debet preſtari ſatiſda
tio.contra de l.ita demum.j.eo. Huius timore gl.legem hanc legit
duobus modis. Uno modo qđ hec lex debeat intelligi in cā prin
cipali,⁊ contrarium non obſtat. Alio modo.qđ intelligitur in cau
ſa appellationis. ¶ Ad contrarium reſpondeo,quod hic interue
nit poſt lit.conteſt. Uel dic ſecundū do. Jac.aut in primo iudicio
fuit petita ſatiſdatio,aut non. ¶ Primo caſu debet preſtari in cā
appellationis ſi non fuit preſtita in primo iudicio, vt l.cum apud
Sempronium.ff.iudi.ſol. Secundo caſu non poteſt amodo peti,
vt l.ita demum,in contrarium alleg. ¶ Opp.de §.pe.Inſti.de ex
cu.tut. Solu. Procurator poteſt eſſe,vt hic,non curator,vt in con
trario. Et rationem huius vide j.qui da.tut.poſ.l.maritus. Eſt ad
uertendum ꝙ gl.dum dicit,non intelligitur ſatiſdatum coram iu
dice,nā intelligo hoc eſſe,ſi reus fuit abſolutus.ſecus ſi fuerit con
demnatus,qꝛ tunc ſtatim fideiuſſor teneretur effectualiter, ⁊ ſunt
obligati,ſi in appellatione confirmabitur prima ſententia. Nam ⁊
ſic debet intelligi id ꝙ dicimus,quod fideiuſſor iudicio ſiſti nō te
netur niſi vſqꝫ ad ſententiā,vt l.Grece.§.poſt litem.ff.de fideiuſ.nā
id verum intelligo,niſi cautio propter non ſiſtere, ante ſentētiam
eſſet commiſſa,⁊ tunc etiam poſt ſententiam in ea quantitate fie
ret exactio.ſed ſi poſtea non ſiſteretur in cauſa appellā.fideiuſſor
non tenetur. Sic intelligo prealleg.§.⁊ poſt lit. Franciſ.

LEX III.

1 Cauſa poteſt aſſumere initium a citatione facta de tutore ⁊ cu
ratore.⁊ nume.10.
2 Melius eſt citare primo dominum quam procuratorem.⁊ nu.14.
3 Tutor.vel curator,poteſt cogi vt reſpondeat.⁊ nū.11.
4 Tutor,vel cura.contumax,poteſt vt ſuſpectus remoueri.
5 Iudex abſqꝫ nouo proceſſu poteſt tutorem,vel curatorem ſuſpe
ctum remouere.
6 Ex contumacia procuratoris peruenitur contra dominum ad pri
mum decretum.⁊ nu.12.
7 Contumacia procuratoris,in his que pertinēt ad proceſſum cau
ſe nocet domino.
8 Mulcta ob procuratoris contumaciam,non pōt domino impon.
9 Ex contumacia negotiorum geſtoris, non peruenitur ad primum
decretum contra dominum.

Cum Qui res. Hec eſt bona, ⁊ notabilis lex,⁊ bre
uiter dicit. Ex contumacia adminiſtratoris
a poteſt ipſe ab adminiſtratione remoueri, [a] vel contra
principalem admiſſionem ex primo decreto peruenıri.
1 h.d. ¶ Ex hac l.no.tu inuenis, †ꝙ cauſa poteſt aſſumere initiū fa
cta citatione de tutore,curatore,vel procuratore.gl.tamē in c.cau
2 ſam.extra de dolo.⁊ contu.videtur dicere ꝙ primo † debeat citari
dominus quam procurator, ⁊ illa pro certo eſt melior practica, ⁊
3 ſic obſeruatur. ¶ Secundo no.⁊†perpetuo tene mēti, ꝙ tutor. vel
b curator cogi poteſt reſpōdere,[b] vt hic in text.gl.tamen dicit ꝙ hoc
eſt cauſatiue, non preciſe.que gl.poteſt procedere in procuratore,
vt l.filiuſfa.§.fi.⁊ l.nō cogendū.in prin.ff.eo. ſed in tutore,⁊ curato
re non procedit,vt.l.j.in prin.ff.de admin.tut.no.etiā in l.ſi tutor.ff.
de authoritate tut. Ueritas eſt ergo,ꝙ iudex poteſt preciſe cogere
4 tutorem,vel curatorē defendere,vt ibi. ¶ † Tertio not.⁊ perpetuo
tene menti,ꝙ tutor,vel curator contumax poteſt tanquam ſuſpe
c ctus remoueri,vt hic,⁊ l.fin.in princ.j.de admini.tuto.⁊ vide[c] text.⁊
gl.ſuper verbo,iuriſdictionis. ¶ Uidetē domini.circa hoc inſurgit
5 dubium† vtrum iudex poſſit ipſum remouere abſque nouo proceſ
d ſu,[d] dicendo, qꝛ eum reperio contumacem, ideo eum remoueo. an
vero ſit neceſſe,quod nouum proceſſum faciat contra eum. Iſta l.
innuit quod ex ſuo officio abſqꝫ nouo proceſſu fiat, facit ad hoc l.
iij.§.preterea.⁊ quod ibi not.ff.de ſuſpec.tuto.⁊ vbi pu.edu.deb.l.fi.
6 ¶ Ultimo not. ꝙ ex contumacia † procuratoris poteſt perueniri
e contra[e] dominum ad primum decretū,vt ibi.deliberabit,⁊c. Facit
j.de digni.l.quoti.ſecus eſſet in ſecundo decreto, vt l.hoc amplius.
7 §.fi.cum l.ſeq.⁊ ibi pleniſſime dixi.ff.de dam.infec. ¶ Item not.† ꝙ
contumacia procuratoris nocet do.in his que pertinent ad pro
ceſſum cauſe,vt hic,⁊ d.l.quoti.l.ſecus quo ad alias penas extrin
8 ſecas. Nam propter† contumaciam procuratoris non poſſet domi
no mulcta imponi,vt l.j.§.ſi procurator.ff. ſi quis ius di.nō obtem.
Et iſta ſunt vtilia ad multa. De quo plene per Inn.extra vt lit.nō
conteſt.ca.j. ¶ Quero,quid de geſtore negotiorum vtrum ex eius
f contumacia poterit perueniri ad primum decretum:[f] Glo.hic
9 videtur velle quod ſic,dum dicit,geſtorem. Tu tamen intelligas
geſtorem,ſcilicet cum mandato. Nam contumacia vnius qui non
habet mandatum non eſt dicendum quod alteri debeat nocere,vt
l.j.j.ſi per vim,vel alio modo,⁊ j.l.priori.⁊c.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Remoueri.⁊ ad hoc iſtam l.pro ⁊ ſin. alle. Bal.in l.mā
datum.C.manda.ad hoc videlicet, ꝙ iudex dum videt ſe contem
ni a procuratore abſentis, poteſt abſenti conſulere , interdicendo
procuratori officiū procuratoris,ne deinceps domin⁹ per ſuā con
tumaciā damno afficiatur. Caſus eſt hic ſingularis ſecundū eum.
b ALEX. ¶ Cogi poteſt reſpōdere. Et an ab initio primo ſit citan
dus procurator,quā dominus,adde Bar.l.quamuis.de dam.inſe.
⁊ vide in d l.meminerint. Ex oppoſito,vtrum procurator,vel alius
adminiſtrator poſſit cogi reſpondere.⁊ adde hic Bart.j.eo.l.inui
tus.in princ. Poteſt etiam cogere tutorem author vendere bona
pupilli,ſecundum Bal.in l.ſub pretextu.j.de here.act.⁊ in l.j.quan
do fiſcus vel priua. quid in prelato ⁊ actore, vide Spec.in titu.de
reo.in ver. ⁊ nunquid. ergo idem in prelato. ¶ Adde an ab initio
potius ſit citandus dominus quā reus. And. Sicul.cōſ.xviij.vol.j.
c POMA. ¶ Uide tex. Uide Rom.conſi.cccxxviij.vbi hoc confir
mat alijs exemplis.
d ALEX. ¶ Nouo proceſſu. Bene facit quod no. Bart.in l.j.in fine
principij.ſi quis ius di.non obtempe.
e POMA. ¶ Contra dominum. Licet iſtud dictum communiter
teneatur a Legiſtis,tamen illud reprehendit Pan.in c.paſtoralis.
in prin.de iudi.vide etiam circa iſtud dictum Felin.in ca.j.extra,vt
lit.non conteſtat.
f ALEX. ¶ Primum decretum. Adde Bartol.in l.quamuis.ff.de
dam.infec.⁊ ibi latius.

ALIA LECTVRA.

Cum Qui res. Ex contumacia adminiſtratoris pōt
fieri miſſio in poſſeſſionem bonorum domini.
10 d.h. ¶ † No.glo.ſuper verbo, euoca.quod per citationem
adminiſtratoris, vel tutoris, incipit cauſa. Sed Bernardus aſſi
11 gnat aliam practicam in c.cauſam.extra de dolo,⁊ contu. ¶ † Not.
quod adminiſtrator cogitur reſpondere. quero , nunquid preciſe,
vel cauſatiue,ſi volet perſiſtere in adminiſtratione.do. Jac.dicit ꝙ
preciſe,alias quod iſta alternatiua poſita in text.non bene ſtaret.⁊
probatur in l.ſi tut.ff.de aut.tut.⁊ l.j.poſt princ.ff.de admini.tu. Et
facit ꝙ ſi tutor non velit adminiſtrare, facit quod ſit contumax in
12 reſpondendo. ¶ † Oppo.de l.j.§.ſi procurator.ff.ſi quis ius di.non
obtem. Solu.aut queritur, nunquid contumacia adminiſtratoris
noceat domino quantum ad proceſſum vt fiat miſſio ex primo de

creto,Et dic ꝙ ſic,vt l.aut qui aliter.§.j.ff.ꝙ vi aut clam.Aliit nũquid pro culpa adminiſtratoris poſſit imponi alia pena.Dic vt l.iubemus.la j.§.de ſacroſan.ecc.¶Quero,qualiter fiat iſta deliberatio.Dic,vt in gl. ¶Quero nunquid hodie retento caſu huius legis fiat miſſio omnium bonorum:Gl.dicit ꝙ non.⁊ vide p Dy.in l.ſi finita.§.ſi plures.ff.de dam.in fec.Breuiter vide gl.que incipit,ſummatim.ibi per calumniam.⁊ adde ꝙ iurabit actor qḋ p calumniam non petit,vt no.gl.in auť.de ex hi.re.§.ſuſcepto.⁊ in hoc vertitur hic ſummaria cognitio,de qua hic,⁊ in authẽt.ei qui.j.de bo.auctho.iud.poſ.Hic eſt aduertendũ in j.⁊ ij.gl.in qua dicitur de geſtore,cum in fi.l.poſtea dicitur qḋ fiat miſſio,ſi non defendatur dominus ab iſtis adminiſtratorib.Et ſic habes ex gl.illa qḋ ſi geſtor fuerit vocatus ad iudiciũ nomine meo,cuius negotia gerit,⁊ ipſe eſt contumax,qḋ fiat miſſio in bonis meis,qḋ eſt no.Inquantum hic gl.ſentit puto contrariũ eſſe verum.ſ.ꝙ ex cõtumacia ſimplicis geſtoris non fiat miſſio in poſſeſſionẽ bonorum domini.Intelligimus ergo ꝙ glo.ſentit de geſtore neceſſario,vt eſt curator,⁊ ſimiles,⁊ ſic in ſimili exponimus gl.que eſt in l.ſi ſeruum.§.videamus.ff.de verb.obl.De mora ibi loquitur gl.⁊ ad hunc intellectũ reduco l.ſi quis ſolu.ff.de vſur.Secundo circa legem iſtam eſt aduertendum inquantum gl.loquitur de procuratore,⁊ tutore,notare habes ex ea qḋ quãuis ex dolo procuratoris non poſſit iudex dominum mulcta afficere,vt l.j.§.ſi procurator.ff.ſi quis ius di.nõ obtem.tamen ex cõtumacia ficta procuratoris,vel tutoris fit miſſio in poſſeſſionem bonorũ domini.qḋ autẽ.§.ſi procuratore loquatur,⁊ etiam ille titulus quando imponitur mulcta ratione doli,vere dicit gl.expreſſe in eadem l.j.§.hoc iudicium.in fi.gl.ma.¶Tertio in hac l.no.dum dicit,qḋ poteſt citari procurator,⁊ ſic preſupponit de neceſſitate eſſe in electione agentis,ſi eſt preſens dñs ſeu debitor,an agens citet dominum ⁊ contra eum porrigat libellum,an contra procuratorem.cum hic non dicat quod vocet heredẽ,quod eſt no.maxime propter vnũ quod habetur in c.cauſam que.extra de do.⁊ contu.vbi in ordine videtur poni,qḋ primo domin⁹,ſecundo procurator,tertio ad edictum,⁊ alia,vt ibi.Et ſi dicas intelligas hanc legem ſecundum determinationem dicti c.videlicet quod hic heredes non erant preſentes,cum citetur hic procurator. [illegible] eſſet quedam vaticinatio,nec eſt veriſimile c.eſſe conditum ad corrigendum iura ciuilia.

LEX IIII.

Uia abſente. Abſens ex cauſa neceſſaria,⁊ probabili reſtituitur ad proceſſum,⁊ factum mulieris non nocet viro.h.d. ¶Op.vr̃ qḋ in alijs caſib.admittitur mulier ad defendendũ,vt j.qñ mu.tu.offi.fun.po.auth.matri ⁊ auie.Sol.ꝙ hic dicitur,fallit in alijs caſi.quos glo.dicit hic.¶Quero,vtrũ iſte abſens habeat neceſſe petere reſtitutionẽ in integrũ.Et dicas ſic,aut iſte fuit abſens ante lit.

a conteſt.nec fuit legitime defenſus,⁊ tunc ſñia eſt ipſo iure nulla,[a] vt j.de temp.app.l.ſi.§.illud etiam,ideo reſtitutio non eſt neceſſaria.⁊ ita vult dicere gl.ij.hic poſita,que dicit ꝙ nõ opus ſit.¶Secundo modo põt intelligi ꝙ iſte abſens poſt lit.conteſta.tunc ſñia valet,⁊ opus eſt reſtitutione.Ita loquitur j.gl.huius legis,quã vide.¶Quero pro declaratione tex,quomodo arguit hic Imperator.Gl.intelligit hunc tex.ſic,ſi nõ licet mulieri interuenire ex parte actoris,ergo nec ex parte rei.Et vide tex.⁊ gl.⁊ ſic not.ꝙ ſi nõ lz ex parte actoris,nec ex parte rei.Iſta argumentatio non eſt vera,vt j.eo.l.exigendi.Sumitur ergo argumentum ſic,mulier non põt interuenire ſine mandato.Ratio,q: etiam cum mandato nõ poſſet interuenire,niſi in certis caſib.Ita intelligas iſtum textum.

ADIDTIO.

a ALEX.¶Nulla.Et q: erat reus,ſecus ſi actor.in authen.qui ſemel.C.quomodo ⁊ quando iudex.⁊ in c.cauſam.⁊ ibi bona gl.aſſignans rationem diuerſitatis,de dolo ⁊ contuma.⁊ not.gl.in auth.qui ſemel.C.quomodo ⁊ quando iudex.ex oppoſito vide no.Bar.in l.ſi.ff.de in integrum reſti.

ALIA LECTVRA.

Uia abſente. Abſenti ex pbabili,⁊ neceſſaria cã,debet reſtitui ſua defenſio,⁊ mulier pro alio nõ põt eſſe in iudicio.¶Op.de l.ſi.j.quando mulier tut.offi.fun.po.⁊ l.femine.ff.eo.Solue vt in gl.¶Quero,nunquid reſtituatur ipſo iure,an ſit neceſſaria reſtitutio in integrum.dic aut iſte maritus fuit abſens ante litẽ conte.vel poſt.Primo caſu ſi fuit lata ſententia contra eũ,non valet,vt l.fin.§.illud.j.de temp.app.⁊ iſto caſu nõ eſt neceſſaria reſtitutio in integrum,vt gl.dicit hic.¶Secundo caſu dic,ꝙ eſt neceſſaria reſtitutio,Ita debet intelligi prima gl.⁊ tex.huius legis.

LEX V.

Actionem. Breuiter dicit.Qui pro alio agit,debet eũ defendere,alias ab agendo repellitur.h.d.Circa hanc legẽ pro eius declaratione queruntur duo.hic dicit,quod debet defendere.Sed ſi reus conuentus non vult agere incontinenti,an procurator debeat ſatiſdare de defendendo:Glo.hic dicit,quod ſic.Pet.hic dicit contra,dicit ꝙ nulla lege reperitur cautum,quod debeat ſatiſdare de defendendo.Ego dico quod de hoc eſt tex in l.j.j.de ſatiſda.⁊ ibi dicemus.Dixi in l.⁊ ideo.§.ſi filia.ff.rerum amo.¶Quero,vtrum procurator in rem ſuam teneatur defendere,Dic vt in glo.⁊c.

ALIA LECTVRA.

Actionem. Agens nomine alieno,⁊ non defendens in cauſa reconuentionis dominum,remouetur ab agendo.h.d.¶Quero,reus non vult ſtatim recõuenire,ſed petit ſibi caueri de defendendo,nunquid debeat preſtare cautionem:Glo.dicit ꝙ ſic per l.⁊ ideo.§.filia.ff.rerum amo.Citramon.⁊ Cyn.hic dicunt multa verba,⁊ ad contrarium reſpondent ad interruptionem,⁊ ſic dicunt,cautionem non debere preſtari.Sed text.eſt in l.j.j.de ſatiſdando.in §.ſinautem.ibi dum dixit,etiam ipſi quaſi abſentes in hac parte procur.⁊c.⁊ in cõtinuato ſermone ad ſuperiora,de procu.ab agendo primo facto loquitur.nam ſi loqueretur de procuratore facto ad defendendum,non diceret ibi tex.quaſi procurator ibi preſtare cogitur,alias cauet.Ultram.⁊ Pe.hic reprobant,q: per hoc daretur materia ſemper remanendi procu.agente reo,vt ex hoc procurator differat litigium,vt volo conuenire dominum tuum in mille marchas argenti.⁊ ideo dicunt ipſi ꝙ non tenetur cauere,q: lex non dicit aliquid de cauendo,vt in.§.ait pretor.⁊ hic.Item q: eſſet abſurditas,vt dixi.¶Ego autem dico,ꝙ contra eos eſt text.l.j.j.de ſatiſdando.vbi expreſſe de cautione loquitur,etiam ſi in futurum queſtio ſit mouenda.vt probatur in l.j.§.ſinautẽ.j.de ſatiſdando.dum dicitur,ſatiſdatio ſuper excipienda lite preſtare cogetur.

LEX VI.

a **Reum.** [a] Accuſatus de crimine capitali,non poteſt eſſe procurator alterius.h.d.¶Quero,que eſt ratio huius legis.Gl.ex legib.quas allegat,videtur dicere quod poſt damnationẽ non poſſet exercere cauſam,vt l.is qui reus.de pub.iud.Tu dic,ratio eſt.q: etiam ſi proprio nomine haberet cauſam ciuilem,ſuper ea deberet ſuperſederi,vt l.vlti.de ord.cog.ergo multo magis procurator alterius nõ poteſt eſſe.¶Querit gl.notabiliter quid ſi hec exceptio non opponitur,an iudicium valeat.Glo.reſpondet notabiliter quod ſic.Et nota eam,⁊c.

ADDITIO.

a AND.BARB.¶Reum.Et limita ſingulariter hoc in teſte,tamen conſiderato quod inſtantia in criminali durat biennio,vt ibi tenet gl.poſt annum accuſatus poteſt promoueri,ac omnia agere ac ſi citatus fuiſſet.Certe mirabile eſt hoc quod voluit gl.allegando iſtam l.in c.omnipotens.de accuſa.ſed contra legem poteſt opponi de l.hos.§.j.de accuſa.Item poteſt dici ꝙ iſta lex fallit fauore fiſci.l.pe.de accuſa.vbi vide omnino glo.que alleg.iſtam legem.

ALIA LECTVRA.

Reum criminis. Accuſatus de crimine capitali,non poteſt eſſe procurator alterius antequam ſe purget de crimine.h.d.¶Quero de ratione gl.vt colligitur ex legib.quas allegat,videtur dicere ꝙ ſi ferretur ſententia contra eum,amodo non poſſet in iudicio eſſe,alias dic ſecundum docto.quia ſi ſuperſederetur in cauſa ſua propria,vbi quis eſſet conuentus ciuili,⁊ poſtea conuenitur criminali,vt l.fin.j.de ord.iud.ſuperſedere debet,multo magis in iſto caſu.¶Sed quero,quid ſi non eſt oppoſita iſta exceptio,nunquid valeat iudicium:Glo.dicit quod ſic,⁊ not.eam.

LEX VII.

* **Militem.** Miles non poteſt eſſe procurator* alterius,etiam coniuncte perſone,etiã ex reſcripto principis.h.d.¶Oppo.de l.quoties.§.de prec.Imp.offe.vbi dicitur ꝙ per reſcriptũ poteſt remitti exceptio dilatoria.ſed hec eſt dilatoria,ergo ⁊c.Sol.Dicit gl.ibi loquitur de dilatoria ſolutionis,hic de alia.Tu dic ꝙ ideo,q: hoc eſſet cõtra publicã vtilitatẽ,⁊c.¶Quero ergo,que eſt ratio hui⁹ legis ꝙ milites procuratores eſſe nõ poſſunt.Reſpõdeo,duplex.Una eſt,ne a ſua militia auocẽtur,ꝙ eſſet contra publicã vtilitatẽ.Ita loquitur hic in fi.Et ſecũdum iſtã rationem hec lex non haberet locum in militibus noſtri temporis.Et eſt alia ratio,ne perſona militis videatur terribilis aduerſario,vt j.ti.j.⁊ ij.l.j.⁊ iſta ratio haberet locum in militibus noſtri temporis,[a] ſi ſunt potentiores.

ADDITIONES.

* CLAV.DE SEISS.¶Miles non poteſt eſſe procurator.An autem miles vel alius inhabilis poſſit conſtitui procurator ad conſtituendum habilem,vide per Bar.⁊ omnes in l.j.§.item acquirimus.ff.de acquir.poſſ.cum concord.ibi ſignat.

a ¶Noſtri temporis.Adde quod Spc.in ti.de procu.§.j.verſi.item quod

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

quod eſt miles, tenet quod milites noſtri tẽporis poſſunt eſſe procuratores. Joan. Andr. in materia extra eod. An autem clericus poſſit eſſe procurator laici, vide Fede. conſi. cclxx.

ALIA LECTVRA.

Militem. Miles non poteſt eſſe procurator alterius. h. d. ¶ Op. de l. filius fa. §. veterani. ff. eo. Sol. vt in gl. vel dic vt ibi. ¶ Quero de ratione. Glo. aſſignat duas rationes. Prima, quia videretur terribilis aduerſario, ⁊ hec poſſet habere locum in militibus hodiernis. ¶ Quero nunquid clericus poſſit eſſe procurator. Gloſſ. dicit, quod non. ſed nunquid poſſit eſſe aduocatus? Vide gl. in l. j. §. ſextum. ff. de poſtul.

LEX VIII.

a **Quod quis** [a] Procurator ad iudicia ante lit. conteſt. alium ſubſtituere non poteſt, ſed poſt ſic. h. d. ¶ Oppo. de l. ſi procuratorem. §. j. ff. manda. Sol. Ibi loquitur de procuratore ad negotia; hic de procuratore ad iudicia. ¶ Contra vtrunq; opp. ⁊ videtur quod procurator ad iudicia poteſt alium ſubſtituere ante lit. conteſt. vt l. illam. j. de donat. Sol. Ibi erat procurator in rem ſuam. ¶ Contra ſecundum opp. ⁊ videtur quod procurator ad negocia non poſſit alium ſubſtituere. vnde videtur obſtare ff. de diuer. ⁊ temp. preſcri. l. fi. §. item ſciendum. Sol. Huius timore ſunt ibi multe opi. Finaliter dico quod l. ſi procuratorem. §. j. loquitur in procuratore generali. §. item adijciendum. ⁊ l. fi. §. j. loquitur in procuratore ſpeciali. ¶ Opp. contra de l. ſi ego. ff. quod vi aut clam. Solu. Ibi mandatum habet certam ⁊ limitatam formam. vnde non videbatur electa perſone induſtria, vt d. l. fi. §. j. ſecus ſi mandatum non habebat certam, ⁊ limitatam formam, vt ibi dicitur, ⁊c.

ADDITIO.

a ROMA. ¶ Quod quis. Amplia iſtum text. vt per Roma. conſil. cclvj. vbi dicit quod in cauſis, in quibus lis non cõteſtatur, nõ poteſt procurator alium ſubſtituere. P. PAV. P. ¶ Quod quis. Circa iſtam materiam vide Rom. ſingulari ccxiiij. incip. vltime tu ſcis quod procurator. vbi dicit quod etiam iſta regula procedit, quando fieret mentio de ſubſtitutione in inſtrumento procuratorio in clauſulis executiuis, puta in clauſula permiſſionis de releuando procuratorẽ ab onere ſatiſdandi. vide Alex. de hoc conſ. clix. Item an iſta regula procedat in coniuncta perſona, que habet mandatum a lege, vide Ro. ſingulari ccxxvij. inci. ⁊ illa l. j. ad fi. Et circa illud quod dixi ſ. de clauſulis executiuis vide omnino. que habes in Berthachino, in verbo, clauſule reſcriptorum. in prin. Item facit quod dicit Comen. conſ. cxlviij. de quo ſcripſi in l. procurator. ff. de proc. Ad Bart.

ALIA LECTVRA.

Quod quis. Procurator ad iudicia ante lit. conteſ. non poteſt alium procuratorem facere. h. d. ¶ Opp. de l. ſi procur. §. j. ff. mand. Gl. dicit hic, quod procurator ad negotia poteſt facere, procuratorem ad iudicia. ¶ Sed cõtra predicta op. de l. illam. j. de don. Sol. ibi loquitur in procuratore in rem ſuam. ¶ Opp. de l. fi. §. audientiam. ff. de diuer. ⁊ temp. preſcri. Gl. intelligit vt ibi no. Doc. dicunt. Aut procurator ad negotia eſt generalis, ⁊ tunc poteſt facere alium procuratorem, vt ibi habes. Aut eſt ſpecialis, tũc non poteſt facere alium. ¶ Quero, ego facio procuratorẽ quendã, qui eſt inhabilis, do ſibi poteſtatẽ ſubſtituendi alium, agit procurator in iudicio. Opp. ꝙ eſt inhabilis, qꝛ nemo ⁊c. dicit ipſe, ſi non poſſum eſſe procurator, volo ſubſtituere talẽ. Doc. dicunt ꝙ poſſit fieri ſubſtitutio. Nã ſubſtitutus ab alio inhabili, videtur eſſe ſubſtitutus a primo dño. arg. l. item eorũ. §. ſi decuriones. ff. ꝙ quiſq; vniuer. Preterea, ſicut non dñs, non conſtituit, vt l. j. ff. eo. ita non dñs non conſtituit ſeruitutem, ⁊ tamen ſi concedo tibi ſeruitutem hoc acto, vt poſſes concedere alteri, licet non ſis dñs, tamen poteris concedere, ita in propoſito. ar. l. cũ eſſent. §. fi. ff. de ſerui. ruſti. predi.

LEX IX.

1 ☞ Procurator ſi in rem ſuam agit, quomodo cognoſcetur an
intentet vtilem, vel directam. ⁊ num. 4.
3 Copia ceſſionis quando dari debeat ante litem conteſtatam.
8 **Qui ſtipendia.** [a] Miles poteſt eſſe procu-
1 rator in rem ſuam. hoc dicit. ¶ Not. ꝙ procurator † in rem ſuam, videtur gerere
proprium negotium, vt l. j. §. in propria. quãdo app. ſit.
Et ex hoc apparet ꝙ ipſe iurat de calũnia, vt videbitis in l. ij. §. ſin
2 autem. j. de iura. calũnie. ¶ Quero, quãdo aliquis eſt † procurator
in rem ſuam, quomodo poſſumus cognoſcere vtrum intẽtet directam vel vtilem? Reſpõdeo, quidã ſunt caſus, ſpeciales in quibus ex ſolo titulo contra ius tranſit vtilis actio quos habetis no. in l. j. de act. ⁊ obl. In iſtis debebit hoc colligi ex cõcluſione, non ex narratione, nam narratio ſemper haberet originẽ ex perſona alterius vt hic in cõcluſione cognoſcitur, nã ſi quidẽ intento directã, debeo petere aduerſariũ meum condemnari mihi procuratorio nomine, licet in rem meã, vt l. plane. ff. famil. erciſc. Sed cum volo intentare vtilem, debeo petere reum condẽnari mihi nomine meo, qꝛ in eo eſt actio vtilis ex perſona mea. Ita poteſt intelligi hec lex, ſed in actionib. in quib. vtilis non trãſit ſolo titulo, niſi cedatur, ad hoc vt videatur vtilẽ intentare, eſt neceſſe ꝙ fiat mẽtio de ceſſione, qꝛ aliter vtilis actio non cõpetit, ⁊ ſi de ceſſione non fieret mentio in libello, non videtur intẽtata vtilis, qꝛ ex eo nõ poteſt colligi. Et verba debent intelligi ſecundũ intentionẽ proferentis, vt ff. de iudi. l. ſi quis
inten. ¶ Et ex hoc poteſt determinari illa queſtio vtrũ de ceſſione
3 debeat fieri copia † ante lit. cõteſt. Certe ſi quidẽ agitur directa, de-
bet fieri copia ante lit. cõte. qꝛ agit procuratorio nomine alterius,
⁊ ſic perſona debet prius legitimari, ſed ſi ipſe ageret vtili, tũc agit
ſuo nomine, licet originẽ petitionis ſumat ex perſona alterius; vt
b hic: meritò nõ debet facere copiã [b] ante lit. cõteſt. qꝛ hec magis reſpicit iuſtitiã cauſe, quã legitimationẽ pſone. Ita determinat Jac. But. in quadã ſua diſputatiõe. De hoc dixi in l. ſi duo. ff. de ſol. ⁊c.

ADDITIONES.

a ¶ Qui ſtipendia. Adde in quantum Alexand. tangit, an ceſſio facta per priuatum in eccleſiam valet tanquam facta in potẽtiorem. Rom. conſi. cccclxix. Et an exceptio, que obſtat cedenti, obſtet ceſſionario, per Paul. de Caſt. conſi. xlij.

b ¶ Copiam. Adde vt per Specul. in tit. de inſtru. edi. §. nunc dicamus, verſic. ſed nunquid eccleſ.

Qui ſtipendia. Miles poteſt eſſe procurator in rem ſuam. h. d. ¶ Notæ
tex. in medio legis qui dicit, ꝙ qui agit nomine ceſſo facit
4 in libello mentionẽ de perſona cedentis. ¶ † Querunt doc. ⁊ Bul.
tetigit in l. ſi quis in rem. ff. eo. qualiter cognoſcatur, quãdo intentatur directã, vel vtilis. Et dicit ꝙ quandocunq; quis intentat directam nomine cedentis, tam in narratione, quã in concluſione fit mentio in libello de perſona cedentis. Verbi gratia, dico ꝙ ceſſit mihi iura, dico etiã ꝙ fecit me procuratorẽ in rem meã, quare peto mihi dari, ⁊ ſolui ⁊c. Hic apparet intentatã eſſe directã. Sed ſi dicerem, dico ꝙ Titius mihi ceſſit iura, ideo ſum procurator in rem
meã, quare peto mihi dari, ⁊ ſolui, ⁊ ſic apparet intẽtatã eſſe vtilẽ.
5 Nam vtroq; caſu ſit mentio de cedente in narratione. † Et facit ad
queſtionẽ, tu agis iure ceſſo, peto mihi fieri copiã inſtrumenti ceſſionis, nunquid debet dari ante lit. cõteſt. do. Jac. determinat ꝙ ſi apparet ex forma libelli eſſe propoſitã directã, debet dari copia, qꝛ primo de pſona ⁊c. vt l. licet. j. eo. Sed ſi apparet intentatã eſſe vtilem, non debet dari, qꝛ potius videtur tractandũ de meritis cauſe, quã de pſona, vt l. j. poſt prin. ff. de eden. In contrariũ videt. qꝛ ipſe eſt procurator, ⁊ debet oſtendere mãdatũ, vel cauere de rato, vt l. j. ſ. e. Sed dicit ꝙ ibi loquit in agẽte nomine alieno, hic nomine ſuo.

LEX X.

1 ☞ Fines mandati ſunt diligenter attendendi.
3 Idem importãt illa verba, vt poſſit facere oĩa, que ipſe dñs poſſet.
4 Agere contra procuratorem, qui fuit in dolo, quam contra dominum quando prius liceat.

a **Si procurator.** [a] Si procurator fines mãdati egreditur, non preiudicat dño, ſecus ſi non egreditur. ſed in eo ꝙ dolo fecit, poterit a dño cõueniri. h. d. ¶ Circa primã partẽ quero exemplũ, quomodo fuit ad vnã ſpeciẽ conſtitutus. Gl. videtur intelligere ꝙ fuit datus ad litigandũ, ⁊ trãſegit, ⁊ ſecundũ hoc queritur, an trãſactio preiudicet dño. Iſta opi. eſt cõtra literã. ibi, rem iudicatã reſcindi ⁊c. ¶ Et ideo pone caſum, ꝙ fuit factus procurator ad vnum articulũ, vt puta ad reſpondendum poſitionib. tantum, vel producendũ teſtes, vel inſtrumẽta, ⁊ ipſe litigauit vſq; ad ſententiam: vnde dubitatur an ſentẽtia noceat domino? Et iſta
1 eſt vera lect. ex qua not. † quod fines mãdati ſunt diligenter attendendi, vt hic, ⁊ l. diligenter. ff. mandati. concor. alie ſunt hic in gloſſ.
¶ Venio ad ſecundã partem, quero quando quis dicatur habere
b plenam [b] poteſtatẽ? Quidam dicunt quando habet ſpeciale mandatum. Alij dicũt, ⁊ iſtud tenet gl. qñ habet liberã. ꝙ tene menti, ⁊
2 vide gl. ¶ † Et ſic no. ꝙ idẽ eſt dicere, cõcedo tibi plenã adminiſtrationem, ⁊ cõcedo tibi liberã adminiſtrationẽ. Idẽ forte important
5 illa verba, que cõmuniter apponũtur, † vt poſſit facere omnia que
ipſe dñs poſſet, vt per hoc videatur concedi libera, vt l. j. ff. de offic. procur. Ceſa. ¶ Venio ad fi. legis, dicitur ꝙ debet agi contra procuratorẽ, ⁊ nõ reſcindi ſentẽtia. Contra ff. de dolo. l. elegãter. §. pen.
4 ⁊ l. ſi procuratorẽ. in princ. ff. man. Sol. dicit † gl. fateor ꝙ prius debet agi cõtra procuratorẽ, ſi eſt ſoluendo, alias in ſubſidium poſſit haberi regreſſus cõtra principalem, vt in cõtrarijs. ¶ Cõtra iſtud opp. fortiter. Quando plures cõmittunt dolũ, quilibet poteſt conueniri principaliter actione de dolo, vt l. ſi plures. ff. de dolo. ergo ſi hic cõmiſit dolũ procurator, ⁊ aduerſarius, debet poſſe agi equaliter contra quemlibet. Sed hic dicitur, ꝙ demũ in ſubſidiũ agitur cõtra aliũ, quare male. Sol. Hec eſt veritas. Quandoq; vnus tantum cõmittit dolũ, ⁊ tunc ille debet conueniri prius, poſtea in ſub-

ſidium peruenitur ad eum,qui cõmodũ ſentit ex dolo, vt l.ſi.§.pla-
ne.ff.de eo per quem fact.erit.Quandoq; plures cõmiſerunt dolũ,
tunc ſi quidem dolus omniũ venit purgandus per actionẽ de do-
lo,tunc quilibet poteſt cõueniri,vt l.ſi plures.ff.de dolo.Sed ſi do-
lus vnius purgatur per actionem de dolo, dolus alterius purga-
tur per actionem ex contractu,tunc primo peruenitur ad eum,qui
poteſt conueniri ex contractu ⁊ in ſubſidium contra eum, qui po-
teſt conueniri de dolo. Hic eſt caſus hic,nam procuratoris dolus
purgatur per actionem mandati,vt hic dicit gl.vlt.in fi.⁊ bene.do-
lus vero rei purgatur per actionẽ de dolo,que cum ſit ſubſidiaria,
ad eã debet vltimo perueniri,vt l.j.§.ait.ff.de dolo.l.j.j.de dolo.⁊c.

ADDITIONES.

a AND. BARB. ¶Si procurator.Adde doc.in c.petitio.de proc.
⁊ ibi do.Ant.quõ diſtinxit q.tactam hic per Cy.in l.ſi procurator.
b ¶Plenam. Adde plene quam poteſtatem habeat procurator
conſtitutus generaliter,⁊ ad facienda ea que ipſe dominus poſſit.
Bal.conſi.ccccxxxiij.lib.ij.⁊ inquantum Alexan.tangit,an procu-
rator conſtitutus ad litem conteſtatam poſſit perſiſtere vſque ad
ſententiam,adde Paul.de Caſt.conſi.cccxxxiij.

ALIA LECTVRA.

SI procurator. Procurator egrediẽs fi-
nes mandati, non preiu-
dicat domino. Sed ſi dolum commiſit nomine domini,
poteſt cõueniri.h.d. ¶Quero,quis dicatur habere ple-
nam poteſtatem, vide gl.ibi dum dicit,tu dic ſufficit,⁊c. Et not.ꝙ
paria ſunt cõcedere procuratori plenam poteſtatem, aut genera-
lem cum libera. ¶Quero, nunquid per hec verba, promitto fir-
mum,ratum,gratum ⁊ acceptum,⁊c.Quidam dicũt ꝙ ſic,⁊ eſt ca-
ſus in l.j.ff.de proc.Ceſar.Dicit hic ꝙ in l.quã Tuberonis.in prin.
ff.de peculio.non debet cõcedi libera poteſtas generaliter ſed ſpe-
cialiter ſic.¶No.tex.cum gl.ſuper verbo plenã,ꝙ idem eſt ſiue di-
cat plena.ſiue generali,⁊ libera:quid ſi dicatur in aliquo ꝓcurato-
6 re generali,⁊ † ꝓmitto me habere firmũ,⁊ ratũ quicquid procura-
tor meus fecerit,nunquid ex his verbis videaẽ induci libera pote-
ſtas,⁊ adminiſtratio?Et tex.in c.per tuas extra de arb.in c.de cete-
ro.extra de tranſactio.videtur velle ꝙ ſic.Videbatur contrarium,
quia iura noſtra requirunt quod ſpecialiter debet cõcedi libera,in
l.quam Tuberonis.hic alleg.in ij.gl.⁊ no.gl.in l.ſi liberam.j.ꝙ cum
eo.tamẽ hoc ſatis equipollere videtur.Et ex dictis text.colligiẽ de
generali,⁊ libera.vide l.creditor.§.Lucius.ff.manda.Fran. Tigri.

LEX XI.

5 Adminiſtratores,qui faciunt fructus ſuos,poſſunt procura-
torem conſtituere.
7 Tutor quomodo conſtituit actorem,⁊ quando.
8 Actor poteſt conſtitui ad vnam rem.
10 Pupillus cum authoritate actoris, conſtituit procuratorem,non
tamen ad alienandum.num.11.
12 Minor carẽs curatore cõtrahit,⁊ ad negocia ꝓcuratorẽ cõſtituit.
13 Tutor quando poterit ipſe ſolus reuocare procuratorem a pu-
pillo cum eius authoritate conſtituto.
17 Tutor,vel curator,an habeat plenam adminiſtrationem.
18 Tutor non poteſt cedere actionem pupillo competentem.
20 Epiſcopus cenſetur vſufructuarius.

NEque tutores. Breuiter dicit. Tutor,
⁊ curator, ex ſua perſo-
na procuratorem non conſtituit, ſed minori cõſtituenti
authorizatur. ¶Item poſt cõteſtationem litis ipſe ex
1 ſua perſona conſtituere poterit.h.d. No.ex prima parte,†ꝙ tutor,
⁊ curator non poſſunt conſtituere procuratorẽ.¶Secundo no.ꝙ
poſſunt conſtituere actorem. Quero de ratione iſtius primi dicti.
Reſpõdeo,procurator debet cõſtitui a dño.Ideo dicit lex,procu-
rator eſt qui aliena negocia mãdato dñi agit,vt l.j.ff.eo.ſed tutores
⁊ curatores non ſunt dñi ergo non poſſunt cõſtituere procuratorẽ.
2 ¶Cõtra opp.de l.qui fundũ.§.ſi tutor.ff.pro emp.Sol. † Nõ ſunt
dñi proprie,ſed quaſi dñi. ¶Alterius opp.in aut.de ſan.epiſc.§.ſi
quãdo.vbi dicitur ꝙ epiſcopus cõſtituit procuratorẽ, ⁊ tamẽ non
eſt dñs.Dicit glo.expone procuratorẽ,id eſt ſindicũ.Idẽ videntur
3 velle in l.j.ff.eo.doc.noſtri.Alij dicũt cõtrariũ.Nam quidam † ſunt
adminiſtratores ad vtilitatẽ propriã ita ꝙ faciũt fructus ſuos, vt
pater,qui eſt legitimus adminiſtrator filij,tunc vere cõſtituit pro-
curatorẽ,etiã ante litis cõteſtationẽ,vt l.j.j.de bo.ma.ſecundũ verã
opi.licet gl.ibi videãtur aliter dicere,⁊ male. Eadẽ ratione dico in
4 epiſcopo,qui poſſet cõſtituere procuratorẽ,nec eſt † bona ſimilitu-
do epiſcopi,⁊ tutoris,q: fructus ſuos tutor non facit, ⁊ ideo facta
fuit quedã decre.extra eo.c.petitio,que dicit, ꝙ nõ eſt curandũ de
iſtis nominib.vtrũ vocetur ꝓcurator, actor, vel ſindicus, vel quo-
modo. Itẽ opp.de l.ita autẽ.§.geſſiſſe.de admini.tut.vbi tutor po-
teſt agere per alium. Et ſic apparet ꝙ facit procuratorẽ.Sol. Ad
5 † iudicia tutor,nõ poteſt facere procuratorẽ ante lit.cõteſt. Ita lo-
6 quitur hic.† Ad negocia poteſt,vt lege cõtraria,⁊ l.ſi procuratorẽ.
§.j.ff.mand.⁊ vidiſtis ſ.eo.l.ꝙ quis.Ratio,q: negociũ debet perti-
nere ad tutorẽ,⁊ dicit negociũ illud ſuum cura.⁊ ſolicitudine,vt l.ſi
pupilli.§.itẽ querit.de neg.geſt.⁊ ꝙ ibi no.merito ad negociũ illud
põt procuratorẽ cõſtituere,ſed actio nõ eſt tutoris,ſed propria pu-
pilli,merito nõ põt ad actionẽ cõſtituere procuratorẽ. ¶Opp.di-
citur hic,ꝙ poteſt cõſtituere actorẽ,imo videtur ꝙ debeat cõſtitui
a iudice,vt Inſtit.de cura.§.fi.Itẽ videtur ꝙ nõ poſſit cõſtitui,niſi
de neceſſitate,quãdo tutor,vel curator impeditur gerere.l.decreto.
ff.de admini.tut.hic autem ſimpliciter permittit,quare male. Sol.
7 Dicunt † quidam, ꝙ hic deficit ſuppletur per illas leges. Alij di-
cũt,⁊ verius ꝙ duplex eſt mod⁹ cõſtituẽdi.Vno modo ꝙ cõſtituat
eũ tutor authorizante iudice,vt hic.⁊ l.ſi actor.j.de app.Alio mo-
do,ꝙ cõſtituat eũ iudex de volũtate tutoris vel curatoris,vt l.con-
traria.quilibet iſtorum modorum eſt bonus,⁊ verus,⁊ vide gl.Ad
aliud ꝙ videẽ gl.hic requirere.ſ.ꝙ ita demũ poſſit conſtituere ſi tu-
tor eſt impeditus agere.Dico ꝙ omnes doc.tenẽt,ꝙ hoc nõ eſt de
a neceſſitate[a].Sufficit enim ꝙ nolit,vel non poſſit,ſicuti dicimus in
cõſtitutione procuratoris,vt ff.de procu.l.j.in fi. Ita tenent doc.in
l.decreto.ff.de admin.tut.ibi vide,⁊ in l.actor.rem ra.hab.⁊ ita om-
nes tenẽt. ¶Quero,in quo differt hic actor a ꝓcuratore? Gl.po-
nit plures differentias,quas vide. Gl.iſta in omnib.dicit bene niſi
8 in vno † dum dicit,ꝙ actor non põt cõſtitui ad vnã rem, ꝙ eſt con-
tra caſum in l.ſi actor.j.de app. ¶Itẽ no.ꝙ hic dicit glo.ꝙ officiũ
9 † actoris finiẽ finito officio tutoris. Alias de iſtius actoris natura
10 plene dixi in l.actor.ff.rem rat.ha. ¶Quero,vtrum pupillus † au-
thoritate iſtius actoris poſſit cõſtituere procuratorem? Iacob.de
Aret.etiam Iac.But.dicũt ꝙ ſic,vt ſicut poteſt authoritate tuto-
11 ris,ita etiam authoritate iſtius actoris.Fallit in caſu.† in quo pre-
ſentia tutoris requiriẽ.ſ.in alienatione rerum immobiliũ.j.de pred.
mino.l.in minorum.⁊ j.eo.l.procuratorem.ſecundum veram lect.

Venio ad ſecundã partem.not.ex hac particula, ꝙ minor
poteſt cõſtituere procuratorẽ cum authoritate tu-
toris,⁊ curatoris.Contra.ff.rem rat.hab.l.iij.in prin. vbi videtur ꝙ
poſſit etiam ſine authoritate tutoris.Glo.⁊ tex.videntur velle in l.
iij.§.j.in fi.ff.qui pe.tut.ꝙ in illis caſib.in quib.minor ſine authori-
tate alterius habet legitimã perſonã, in illis caſibus ſine alicuius
authoritate,poteſt conſtituere procuratorẽ. Facit ad hoc l.etiam.
§.abſens.ff.de manumi.vindi. Ita debet intelligi lex contraria tene-
12 menti.Debes ſcire † ꝙ minor curatorẽ non habens poteſt contra-
b here legitime[b],vt j.de in integ.reſti.l.ſi curatorem.Item ad nego-
cia poteſt procuratorem conſtituere ſine alterius authoritate,ita
c loquitur contrarium. ¶Quero,an iſte[c] procurator conſtitutus a
13 pupillo cum tutoris † authoritate,poſſit per ſolum tutorem reuo-
cari. Iſtam queſtionem tangit Gul.in l.ſi quis mancipijs.§.j.de in-
ſtitor. Inn.tangit extra de poſtu.prela.c.bone in gl.ſuper verbo,te-
mere, ⁊ tangit de teſt.c.preſentium.ꝙ eſt hodie lib.vj.olim erat ex-
trauagans , ⁊ incipiebat, ad hoc , ⁊ ibi ipſe videtur melius loqui.
Nam quedam ſunt,que poſſunt geri per adminiſtratorem ſolum.⁊
procurator ad illam conſtitutus poterit per ſolum adminiſtratorẽ
reuocari,quoniam in illis habet plenam adminiſtrationẽ, ⁊ in ad-
miniſtratione eſt poſſe procuratorem reuocare. Que dam ſunt que
non poſſunt geri per ipſum ſolum, ⁊ in illis ipſe ſolus non poterit
reuocare, ſicut ipſe ſolus iſta negocia non poſſet agere. Iſta ſunt
verba ſua pulchra.ſed quando adminiſtrator alium procuratorem
conſtituit, tunc non eſt dubiũ quod poteſt reuocare, quinimo eius
* morte reuocatur mandatum*,vt l.ſi per epiſtolam.de acqui.here.
14 facit d.l.ſi quis mãcipijs.§.j.de inſtito.⁊ ꝙ ibi per Gul. ¶† Quero
vtrum procurator ſi ſit conſtitutus a minore,debeat cauere quod
minor in integrum reſtitutionem non petat.tex.⁊ gl.videtur velle
ꝙ ſic in d.l.iij.in prin.ff.rem rat.hab.vt ibi. ¶Venio ad tertiã par-
15 ticulam quam not.† ꝙ poſt lit.conteſt.tutor,⁊ curator conſtituunt
16 procuratorem. ¶Item not.ꝙ equiparantur † tutores,⁊ curatores
17 ex vna parte procuratorib. ¶Sed quero vtrũ tutor † ⁊ curator vi-
deantur habere plenã,⁊ liberã adminiſtrationẽ? Glo.dicit ꝙ ſic in
l.mandato generali.ff.eo.tit.⁊ tetigi ſ.de pac.l.pactum curatoris.

ADDITIONES.

a IOAN.FRANC.RVER. ¶Tenent quod hoc non eſt de ne-
ceſſitate.Adde quod Bar.in d.l.ſi actor.tenet contrarium.
b P. PAV. P. ¶Legitime. Hoc intellige ſi non habet curatorem
alias non poſſet.Vide Pau.de Caſt.in l.iij.in fi.prin.ff.rem ra.hab.
c AND. BARB. ¶Quero an iſte. Vide Bart.in l.poſt litem
ff.eo. vbi allegatur ſibi cõtrarius. IOAN. FRANC. RVER.
¶ADDE Are.in l.ſi per epiſtolã.vbi refert,⁊ ſequitur diſtinctio.
Bart.hic ff.de acqui.her.⁊ idẽ tenet Bart.in l.actor.ff.rem ra.ha.
* CLAVD. DE SEISS. ¶Vide quod not.in ſimili Bal.in l.q.
verſ.xvij.quero.j.de ſerui.⁊ aqua.

ALIA LECTVRA.

a NEque tutores. Tutor, ⁊ curator[a] procu-
ratorem ex perſona ſua nõ
conſtituunt, ſed minori conſtituenti authorantur. Item
poſt

poſt lit.conteſt.ipſi ex ſua perſona conſtituere poterunt.hoc dicit.
in prima parte. Not,quod tutor,ꝛ curator nō poſſunt conſtituere
procuratorem ſed actorem. ¶ Quero de ratione. Reſpon,vt ex
gl.primo colligitur,q꞉ non ſunt domini.ꝛ procurator eſt,qui man⸗
dato domini aliena negocia adminiſtrat, vt l.j.ff.e.Contra hoc op
po.de l.qui fundū.§.ſi tutor.ff.pro empto.¶ Sol.Sunt quaſi dn̄i,
vt ibi non domini vere,vt hic.¶ Op.in aut.de ſan.epiſ.in §.ſi quā
do vbi dicit,ꝙ epiſcopus cōſtituit procuratorem.Gl.hec magna
poſt prin.dicit,ꝙ ibi debet exponi procurator, id eſt ſindic⁹. Idē
in l.j.ff.eo.¶ No.doc.contra.nam epiſcopus eſt adminiſtrator ad
vtilitatē propriam merito pōt cōſtituere procuratorē,vt in cōtra⸗
rio.Simile videmus in patre,qui eſt legitim⁹ adminiſtrator,ꝛ ha⸗
bet vſumfructū,ꝛ ideo poterit conſtituere procuratorē ante litis
cōteſtationē,vt ī.de bo.ma.l.j.licet gl.ibi aliter intelligat ibi eſt ca⸗
ſus.¶ Opp.de l.ita aūt.geſſiſſe.de admi.tut.vbi tutor gerit p aliū.
Sol.dicit gl.ꝙ ad negocia poteſt procurator cōſtitui, nō ad iudi⸗
cia,vt l.ſi procurator.§.j.ff.mandati.No.in l.ꝙ quis.ſ.eo.ꝛ eſt ve⸗
rum,ꝙ negocia pupilli ſunt tutoris,ꝛ curatoris,cura,ꝛ ſollicitudi⸗
ne,ꝛ ideo facit procuratorē ad id ꝙ eſt ſuum,actiones autem que
in iudicio reducūtur non poſſunt eſſe niſi ipſius pupilli,ꝛ ideo ad
actionem illam inducendam in iudiciū procurator conſtitui non
18 poteſt.Et ex hoc puto † ꝙ cedere non poſſit tutor actionē pupillo
competentē,vt l.pōt.ff.de auth.tut.ꝛ in ſpe.de ceſſione actionis.§.
j.ver.patet ergo ex premiſſis,qu amuis Bart.contra in d.l.poteſt.
¶ Op.ꝛ videtur ꝙ debeat cōſtitui actor a iudice, nō a tutore, vt
Inſti.de cura.§.fi.l.actor.ff.rem ra.ha.Gl.hic mirabiliter ſoluit qđ
duplex eſt modus cōſtituendi actorē,primo,ꝙ ipſe actor cōſtitua
tur per tutorē cū authoritate iudicis,vt hic,ꝛ l.ſi actor.ī.de ap.dū
hic dicit.actorē cōſtituere debēt,ipſi cōſtituūt.¶ Secūdus mod⁹,
ꝙ cōſtituatur per iudicē petente tutore,vt in contrario,vt l.cura⸗
tor.ff.de tut.da.ab his,quilibet modus eſt bonus,vt hic.¶ Gl.no
19 ta.dicit.Sed iuxta hoc queritur.ſi in effectu iuris † eſt aliqua diffe⸗
rētia inter modū cōſtituendi actorē.Rn̄.ꝛ iſtud aduertatis,q꞉ iſta
eſt opi.mea.Differētia eſt,q꞉ ſi dubitetur de mādato actoris,ſi q̄⸗
dē eſt cōſtitut⁹ a iudice tutore petēte, dꝫ cauere de rato.ſ.pupillū
ratū habiturū,vt d.l.actor,ꝛ ibi no.ff.rē ra.ha.Si vero eſt cōſtitu⸗
tus a tutore,cū decreto iudicis tūc debebit cauere tutorē ratū ha
biturū,q꞉ tutor eū cōſtituit.hic eſt caſus in l.ij.ff.de cu.bo.dā.poſt
prin.¶ Op.hic ſimpliciter permittit cōſtituere actorē.cōtra.imo
non pōt niſi ex cauſa,vt l.decreto.ff.de admi.tu.gl.hic ꝛ ibi viden⸗
tur hoc fateri.Doc.ibi dicunt ꝙ veritas eſt,ꝙ cauſa debet eſſe vo⸗
luntaria,vel neceſſaria,vt l.curatorē.ī.qui da.tut.poſ.vbi gl.hoc te⸗
net,ꝛ ideo in inſtrumēto actoris debet apponi cauſa ꝙ ille admi⸗
niſtrator impeditur,vel propter infirmitatē,vel abſentiā,vel nego⸗
ciorum multitudinē, ſecundū ꝙ placet tibi. ¶ Quero circa iſtam
partē,in quo differt actor a procuratore,Dic vt in gl.que dicit be⸗
ne preterquam in vno,videlicet in eo ꝙ dicit,ꝙ non poteſt cōſtitui
procurator ad vnā rē.Nam ad vnā rem cōſtitui poteſt,vt l.ſi actor.
ī.de appel.¶ Querit gl.qualiter finitur officiū actoris? Certe fini⸗
tur,ſicut finitur officiū tutoris ꝙ tene mēti. Facit ad hoc ff.de tut.
l.ſolent.ꝛ l.curent. ¶ Quero nūquid pupillus authoritate huius
actoris poſſit procuratorē cōſtituere? Iac.de Are.ꝛ do.Iac.But.
dicunt ꝙ ſic, niſi in materia alienationis rerum immobiliū,vt ī.de
fideiuſſ.mi.l.minorū. ¶ Venio ad ſecundā partē,dicitur hic ꝙ pu⸗
pillus,ꝛ adultus poſſunt cōſtituere procuratores,authoritate tu⸗
toris,ꝛ curatoris,cōtra, imo ſolus.ff.rem rat.hab.l.iij.in prin.Sol.
text.ꝛ gl.in l.iij.ff.qui pet.tut.videntur velle ꝙ in illis caſib.in quib.
minor habet legitimā perſonā,poſſit ſine tutore,vel curatore. Ad
idem facit l.etiā.§.abſens.ff.de manu.vind.ꝛ ꝙ no.in c.ſepe.de reſti.
ſpol.per Innoc. Sed quero,an procurator conſtitutus a minore,
prout hic dicitur, debeat cauere, ꝙ minor nō petet reſtitutionē in
integrum tex.eſt, ꝛ gl.in d.l.iij.§.j.in princ.ff.rem rat.hab.dic vt ibi.
¶ Quero extra glo.quando procurator eſt conſtitutus a pupillo
cum authoritate tutoris, an poterit per ſolum tutorem reuocari.
Hoc tangit Gul.ff.de inſtitor.l.ſi quis mancipijs.§.j. Inn.in ſimili
in c.bone,extra de poſtu.in gl.ſuper verbo,tenere.ꝛ extra de teſtib.
ca.preſentium.lib.vj.que olim incipiebat,ad hoc vt ibi loquitur,ꝙ
alibi dicit,ꝛ prout colligo, videtur ſic loqui velle,aut ille procura⸗
tor eſt conſtitutus ad ea,que ſolus tutor,vel ſimilis adminiſtrator
facere poſſet,ꝛ tūc poſſet per ipſum reuocari. Ratio,q꞉ etiam hoc
reuocare eſt in adminiſtratore. Quedam ſunt que nō poſſunt geri
per eum ſine pupillo, vel per prelatū ſine capitulo, Iſta videntur
verba ſua. ſed quādo eſſet cōſtitutus a tutore ſolo,eius reuocatio
ſola ſufficeret expreſſa vel tacita per mortem, vt l.ſi per epiſtolam
de acqui.her. ¶ Venio ad tertiam,dicitur quod poſt litem conte⸗
ſtatam poſſunt conſtituere procuratorem. Ratio patet,quia ſunt
domini litis.Not.equiparari tutores ꝛ curatores procuratoribus
quod eſt bonū,propter multa argumenta. ¶ Quero circa iſtam l.
vtrum tutor vel curator habeat liberam.Glo.eſt ff.eo.l.mandato
generali.Cōſueui dicere in l.pactū curatoris,ff.de pact. ¶ Querit
gl.quid ſi eſt cōſtitutus a pupillo ſine authoritate tutoris.Tu dic
vt in ea dicitur,quod ſi data eſt ſententia pro eo,valet.no.in prece⸗
denti l.que dicit, plenam,quia importat liberam. Vide multa ſub⸗
ſtantialia verba,ex quibus libera poteſtas colligatur. ¶ Vide gl.
cum decreto,ibi cum dicit,quod epiſcopus poſt lit.conteſt.non eſt
ſimplex adminiſtrator,ſed habet ius in re,quia cenſetur vſuarius,
28 vt l.ij.de epiſ.ꝛ cler. ¶ Canoniſte dicunt,† quod etiam vſufructua⸗
rius vt not.gl.extra de offic.ordi.lib.vj.ſic ergo patet quod qui ha⸗
bet vſumfructum in bonis filijfamilias, poteſt procuratorē facere
in lite,etiam ante lit.conteſt.vt probatur in l.j.ī.de bo.ma.ibi dum
dicit.atqꝫ omnia agere,tanquam dominus facit ergo procur.ante
lit.conteſt.ſicut epiſcopus.quamuis gl.in d.l.no.cōtrarium.ꝛ male
in gl.ibi que incipit,ordinatum ꝛc.Vide glo.que incipit,debent ad
omnia.hec gloſ.dicit male,dic ergo,ꝛ melius,vt no.in l.ſi actor.ī.de
appel.in glo.que incipit,a preſide,ꝛc.ī.eo.glo.dum dicit,quod ipſe
iudex, vel tutor cum decreto iudicis actorem conſtituit, intellige
dum dicit,vnde ſi petente tutore,ei dari,in hoc quando conſtitui⸗
tur a tutore,vel a iudice. Ratio differētie eſt iſta,quia ſi dubitarē⸗
tur de mandato ipſius actoris per quod videbatur caueri de rato
debet cauere pup.rat.hab. Si vero tutore,dic vt ſ.ſecundū mem⸗
brum probatur ex l.ij.ff.de cur.bo.dan.in ij.§.cōiuncta gl.cum text.

ADDITIO.

a ¶ Curator. Adde an executor poſſit ante lit.conteſt.procuratorē
conſtituere,vltra Alex.Pau.de Caſt.conſi.cxlviij. An autē minor
poſſit cum iuramento procuratorem conſtituere,vide Bal.conſil.
clxxvj.lib.j. Et qualiter intelligatur ꝙ procurator factus ſit domi⸗
nus litis per litem conteſtatam, vide Old.conſi.cccxvij.ꝛ de priui⸗
legijs cōceſſis a iure poſt lit.conteſt.procuratori vide per eundem
conſi.cxxx.ꝛ inquātum Alex.dicit, quod non meminit alibi legiſſe
quod rectores hoſpitalium poſſint ante litem conteſtatā procura⸗
torem conſtituere,dic quod idem dicit Imol.in cle.fi.de procurat.

LEX XII.

3 ☞ Minor quando ſit idoneus defenſor.
5 Coniuncta perſona quādo admittatur ad agendum pro coniun⸗
cta perſona,ꝛ quid ſi ſit minor,num.6.
7 Minor poteſt eſſe procurator, licet reijciatur exceptio minoris
etatis ante litis conteſtationem.
9 Minor xxv.ann.qn̄ poteſt eſſe procura.ad iudicia, vel ad negocia.
12 Conſors eiuſdem litis,ſine mandato,quando admittitur.
13 Amicus pro amico,an admittatur ſine mandato.
14 Coniuncte perſone an ſolui poſſit,ꝛ quomodo debeat concludere.

Exigendi. Iſta lex notabilis,ꝛ ſingularis eſt.ꝛ
breuiter dicit. Quilibet maior etiā
ſine mādato admittitur ad defendendū abſentem, ꝛ ad
agendum pro coniuncta perſona poteſt admitti, ꝛ ipſe
minor etiam ſine mandato admittitur ad defendendū patrem ab⸗
ſentem,cum contra eum poſſit perueniri ad diffinitiuā ſententiam.
h.d.ꝛ habet duas partes.Primo examinabitur exceptio defectus
mandati;Secūdo examinabitur defectus etatis exceptio.Secun⸗
1 da ibi ſane.¶ No.tu iuuenis,ꝙ quilibet † maior eſt idoneus defen⸗
2 ſor alterius,cum ſatiſdatione. ¶ Secundo no.† ꝙ filius tanquam
coniuncta perſona poteſt intentare actionē patris ſine mandato.
3 ¶ Tertio no.† quod minor non eſt idoneus defenſor regulariter.
¶ Vltimo not.caſum ſpecialē, in quo minor admittitur ad defen⸗
dendum. Ratio ſpecialitatis eſt duplex,vt q꞉ filius,ꝛ q꞉ cōtra ab⸗
ſentem poterit perueniri ad diffinitiuā ſententiā.¶ Opp.hic dici⸗
tur,ſatiſdatione preſtita pro defenſione,cōtra imo debet cauere iu⸗
4 dicatū ſolui,vt ff.iudi.ſol.l.iudicatū ſolui. Fateor † ꝙ hic dicit,ꝛ alia
obſeruatione, ꝛc. Et intelligitur ꝙ interponat illa ſtipulatio, que
continet illas tres clauſulas.ſ.de defendēdo,ꝛ dolo,ꝛ ſoluere iudi⸗
catum, vt l.cōtraria. Alij dicūt,ꝙ iſta verba intelligūtur qđ debeat
cauere de rato.ꝙ gl.reprobat,ꝛ bene.dic vt in ea. ¶ Vltimo op.ff.
5 de mi.l.patri.circa prin.ꝛ vadit iſta op.† ad ſecundū no.Sol. Con⸗
b iuncta[b] pſona admittit̄ pro cōiuncta ad agendū ſine mādato, verū
eſt,niſi in caſib.in quib.requirit̄ ſpeciale mādatū,vt legib.cōtrarijs.
* ꝙ dic vt ibi. ¶ Quero,an coniuncta pſona * poſſit agere pro con⸗
6 iuncta † perſona minore. Videtur ꝙ non, q꞉ non admitteretur cum
mādato minoris ergo nec ſine mādato,vt ſ.e.l.q abſente.Cōtrariū
c determinat gl.in l.tutores[c] qui poſt.in prin.de adm.tu.in gl.parua.
Dixi tibi in l.ſi actor.ī.de app.ꝛ hoc tāgit Ia.de Are.ꝛ Cy. ¶ Ve⸗
nio ad ſecundā partē principalē,ꝛ videtur tex.ſibi cōtradicere. Nā
primo dicit,nō iniuſte potuit repelli.Poſtea dicit ꝙ iuſtū fuit eum
admitti,ꝛ ſic ꝯdicit ſibi.Solu.ſm verū intellectū iuſte potuit repelli
ſm cōmunē regulā, iuſtū fuit eū admittere iure ſpeciali, duplici de
7 cauſa, vt dixi.ꝛ iſta eſt vera ſol. Alij dn̄t ꝙ iuſte potuit repelli ante
d lit.cōte,ſꝫ poſt litē cōteſtatā nō debet repelli[d]. ꝛ vide gl.que ponit
hoc,ꝙ tene mēti. ¶ Et ſic no.ꝙ exceptio minoris etatis,nō poteſt
obijci pcuratori poſt lit.cōte.ſicut nec exceptio militie,vt ī.l.proxi⸗
8 ma,ꝛ ꝙ habuiſti no.in l.reum.ſ.eo.Ex quo no.ꝙ exceptio † ꝙ pro⸗
curator eſt minor, nō reddit iudiciū retro nullū. Et ideo nō ponet

c opponi ſemp.ᵉ vt j.eo. Alij dicũt,ꝙ illud ꝙ hic ſequit̃,ſcz,multo iu-
ſtius,ꝛc.ponit̃ correctiue. Tene primã. ℭ Itẽ op.hic dr,ꝙ minor
nõ põt eſſe ꝑcurator.Cõtra in l.ſi collectaneus.ff.de ma.vin.Inſti.
quib.ex cauſ.manu.nõ lic.§.eadẽ lege.ver.ꝛ ſeruus qui manumitti.
9 dicit gl.ibi loquitur † de ꝑcuratore ad negotia,quẽ ſufficit eſſe ma-
iorem xviij.annis,hic in procuratore ad iudicia, qui dz eſſe maior
xxv.an.Iac.de Are,ꝛ eũ ſeqnebatur dñs Old.dicit Azõ, ꝙ procu-
rator ad iudicia põt eſſe ſi eſt maior.xvij.ann.vt legibus cõtrarijs,
que ſic debẽt intelligi de neceſſitate.Nam ibi dicitur ꝙ iuſta cã eſt
manumittẽdi ſeruũ,vt ſit ꝑcurator,ſi habeat etatẽ ſufficientẽ,hoc
eſt xvij.an,ſi loquimur de procuratore ad negocia,non eſt neceſſa-
ria manumiſſio,qm̃ ſeruus põt eſſe procurator ad negocia,vt l.ſer
uũ quoqz.in prin.ff.e.ꝛ fuit no.s̃.l.proxi. ℭ Non obſtat hec lex qm̃
hic nõ dicitur de procuratore,ſed de defenſore ſine mãdato,ꝛ mi-
nor nõ eſt legitimus defenſor.Ita loquit̃ hic l.minor.ff.eo. Rõ pz,
qr ibi minor reſtitueret̃,ꝛ eius fideiuſſores, ꝙꝙ iſta verba ſunt ſa-
tis ſubtiliter dicta,tñ cõtra hoc habemus hodie caſuz expreſſum
in c.qui generaliter.in fi.extra de procu.li.vj.ꝛ hoc tenẽt oẽs noſtri
doc.ꝛ gl.Nõ obſtat ꝙ dicitur de neceſſitate, ꝛc.ꝛ qr lz ſeruus poſ-
ſet eſſe procurator ad negocia,põt tñ eſſe neceſſaria manumiſſio,
qr libentius hoies contrahũt cũ eo facto liberto, ꝙ̃ cũ eo exiſtẽte
ſeruo. Itẽ ex eius geſtione ipſe obligatur,qui nõ eſt liber, nõ obli-
gatur,vt l.eũ actũ,de neg.ge. Itẽ fidelius agitabit iſtud negocium
ſciens ſe a dño manumiſſum,ita loquit̃ d.l.ſi collectaneus,ꝛ d.ver.
ſeruus q manumittitur. ℭ Itẽ dicitur hic,ꝙ in iſto caſu minor ad
10 defendendũ admittitur ſine mãdato. ℭ Quero,† in cuius perſona
ꝓferantur verba condẽnationis,an in iſtũ minorẽ defendẽtẽ an in
principalẽ.ſ.defenſum. Rñdeo,in minorẽ, vt l.liberto.in §.fi.de ne.
geſt.ꝛ in l.j.j̃.de ſen.qcqd alij dixerint. ℭ Sed tũc op.qr ſm hoc in
ſurgit iniquitas.nã iſte minor q admittitur authoritate legis, ipſe
ꝛ fideiuſſores eius reſtituẽtur, vt l.ſi minor.ff.eo.ꝙ vr̃ iniquũ,vt l.j.
ff.de his qui ve.eta.impe. Huius timore variatur lec.iſta ſecunde
partis.Nã quidã dicũt,hic minor admittitur ad allegãdas cauſas
abſentie,non ad plenã defenſionẽ.Certe iſtud eſt ꝯ̃ principiũ legis
noſtre ibi,q ſe defenſioni,ꝛc.ꝛ ibi,cũ ſatiſdatiõe pro defenſione,ꝛc.
Ex quo apparet,ꝙ veniebat ad plenã defenſionẽ. Vñ alij volẽtes
ſuſtinere dicunt qḋ in principio veniebat ad plenã defenſionem.in
ver.ſane.veniebat ad allegãdas cauſas abſentie. Iſtud eſt contra
illum tex.ibi,idem filius tuus,ꝛc.Ex quo apparet qḋ loquitur eo
caſu quo s̃.Unde veritas eſt quod hic veniebat ad plenam defen-
ſionem ſpeciali fauore,vt dictum eſt s̃. Nec ob.qḋ dicit,ꝙ inſurgit
11 iniquitas quia minor reſtitueretur,quia illud nego.imo † hoc caſu
non reſtitueretur duplici ratione. Prima,ne per hoc ipſe pater re-
ſtituatur,vt l.iij.§.ſed vtrum.ff.de mino. Item quia legis authori-
tate hic vt minor admittitur, ergo ꝛc.vt l.j.j̃.de his qui ve.eta.im-
pe. ℭ Opp.vltimo quod non poteſt peruenire ad diffinitiuam,lite
non cõteſtata,vt l.ſi.§.illud.de temp.app.Sol. Intellige hic parte
abſente,lite conteſtata. ℭ Opponi.de l.j.§.pueritiam.ff.de poſtul.
Sol.Aliud in aduocato,aliud in procuratore,vt l.contraria,ꝛc.

ADDITIONES.

a ℭ Exigendi. Aduerte,qḋ Bar.in hac l.exigendi arguitur de con-
tradictione. In quo tamen videatur contradicere ꝛ eius ſaluatio-
nem,vide concordantiam quam poſui ad l.minor.ff.de procur.
b ℭ Cõiuncta. Adde qd in ſpurio, Abb.in c.nõnulli.extra de reſcri.
* CLAVD. DE SE: SS. ℭ Coniuncta perſona. Idẽ tenet Aret.
conſi.xxvj.vbi etiam notabiliter extendit hanc materiam vt etiam
talis coniuncta perſona poſſit denuntiare ſicut poſſet defendere
nomine coniuncte perſone.vide do.Claud.in l.non ſolum.§.mor-
te.in materia proteſtationis incitatore.ff.de noui oper.nuntiat.
c AND. BARB. ℭ Gloſſ.in l.tutor. Not.bene iſtam gloſſ.cum
dicto Bart.ſed idem Bart.tenet contra in l.minor.ff.eo.tit. Ioan.
de Imol.in c.qui generaliter.extra eo.in vj.allegauit iſtas contra-
rietates,ꝛ dixit cogita.alij ibi multa dicunt.
d ℭ Non debet repelli. Adde tu,vide circa hoc Franc.de Aret.in c.
poſt ceſſionem.de probat.
e IOAN. FANC. RVER. ℭ Et ideo non poſſet opponi ſem-
per. Adde quod Bart.tenet contrarium in l.minor.ff.eo.ꝛ omnes
Moder.hic ꝛ Salic.Fulg.ꝛ Paul.de Caſt.hic ꝛ Imo.in c.non in-
iuſte.extra eo.tit.ꝛ Archid.in c.qui generaliter.eo.tit.in vj.ꝛ hanc
contrarietatem not.Iaſ.hic.

ALIA LECTVRA.

Exigendi. Ad defenſionẽ alterius poteſt quis
venire preſtita legitima ſatiſdatiõe.
Item perſona cõiuncta pro cõiuncta,etiã ſine mãdato
admittitur. Itẽ filius,licet minor,admittitur ad defen-
ſionẽ partis,vbi procedi poſſit cõtra eum ad diffinitiuã. ℭ Et di-
uiditur in duas partes.nã in prima parte ponitur vnum dictũ,vbi
examinat̃ exceptio defectus mãdati.in ſecũda parte ponitur aliud
dictũ,vbi examinat̃ exceptio defectus etatis in notis.Secũda ibi,
ſane. ℭ Not.circa fi.huius l.ꝙ licet minor nõ poſſit eſſe in iudicio,
fallit tamẽ in hoc caſu,vbi ſñia diffinitiua poteſt ferri cõtra patrẽ.
ℭ Op.dicit̃ hic circa primã partẽ, ꝙ defenſor debet ſatiſdare pro
defenſione.cõtra,imo videtur ꝙ habeat ſatiſdare iudicatũ ſolui,vt
l.iudicatũ.ff.iud.ſolui.l.j.j̃.de ſatiſd. Sol.Quidã dixerũt ꝙ ſub hoc
noie pro defenſione, cõprehenditur clauſula etiam iudicatũ ſolui.
Sed cõtra hoc inſtatur de tex.qr dicit, ꝛ alia proculdubio, dicunt
qui volũt tenere hãc opi.ꝙ per iſta verba tenet̃ defenſor etiã ſatiſ-
dare de rato.hec eſt falſa.tũc qr non reperit̃ iure cautũ,ꝙ preſtãdo
ſatiſdationẽ de defendẽdo, videat̃ cõtinere clãm iudicatũ ſolui,tñ
qr defenſor ex parte rei nõ ſatiſdat de rato,niſi in caſib.vt l.nõ ſolũ.
§.ſed ꝛ is.ff.eo. Unde tene primam ſol.gl.que incipit, qḋ defendat.
ℭ Itẽ opp.dicit̃ ꝙ cõiuncta perſona admittit̃ pro cõiuncta.cõtra
de l.patri.ff.de mi.Sol.vt in gl.q incipit,cũ ſit de cõiunctis. ℭ Itẽ
opp.ꝛ trãſeo ad ij.partẽ,ꝛ videt̃ ꝙ iſte tex.ſit adinuicẽ cõtrarius.cũ
dicit,nõ iuſte,ꝛ poſtea dicit,multo iuſtius. Gl.dat plures ſol. Iſta
eſt veritas ꝙ iudex iuſte repellit mi.xxv.an.in iudicio,in caſu noſtre
legis.fallit vbi cõtra patrẽ poteſt procedi ad diffinitiuã, in caſu in
quo ipſe abeſt. ℭ Itẽ op.dicit̃ hic,ꝙ mi.xxv.an.nõ poteſt eſſe in iu-
dicio.cõtra.de l.j.§.pueritiã.ff.de poſt.Sol.ꝙ lex cõtraria loquit̃ in
aduoc.in cuius perſonã nõ ſubſtãtiatur iudiciũ,ſed in procu.in cu-
ius perſonã ſubſtãtiatur,non põt eſſe in iudicio. ℭ Itẽ op.de §.ea-
dem lege.verſ.ꝛ ſeruus qui manumittitur.inſti.quib.ex cau.ma.nõ
lic.Sol.gl.Min.xxv.an.poteſt eſſe procu.in iudicio ad negocia,nõ
ad iudicia,vt hic,ꝛ ff.eo.l.minor. ℭ Itẽ op.trãſeo ad gl.pe.magnã,
dicitur hic,ꝙ iſte filius minor admittetur ad iudiciũ. Contra. Aut
tu dices, ꝙ iſte filius minor admittatur ad defendẽdũ patrẽ,ꝛ ſen-
tentia feratur cõtra eũ,ꝛ ꝙ tãquã minor poſſit petere reſtitutio.in
integ.ꝛ iſtud videt̃ falſum,qr iam aduerſarius litigãs cum eo deci-
peretur authoritate huius l.cõtra.l.j.j̃.de his qui veni.etatis imp.
Aut dices ꝙ admittatur,ꝛ ſi cõdẽnetur,poſſit petere reſt.in integ.
ꝛ iſtud videt̃ per l.ait Pretor.ꝛ quaſi per totũ.ff.de min. Aut dices,
ꝙ iſte filius admittat̃ ad defendendũ, ſed ſentẽtia nõ feratur cõtra
eum,nec ipſe cõdemnetur,ſed pater.ꝛ iſtud eſt falſum,per l.liberto.
§.fi.ff.de neg.geſt. Huius timore,facta eſt gl.huius l.ꝛ quidã dicũt
ꝙ ipſe nõ condẽnabitur,qr nõ interuenit niſi ad allegandũ cauſas
abſentie. Iſta opi.eſt falſa,ꝛ eſt contra tex.Quidã dixerũt in gl.iuta
ſolu.eſt vera ꝙ hic filius licet minor debeat admitti.ꝛ tex.dicit.in
eius perſonã ſententia firmabitur,ꝛ licet cõdemnet̃, dico ꝙ nõ pe-
teret reſt.in integ.qr hec reſtitutio prodeſſet patri.contra l.iij.§.ſed
vtrũ.ff.de min.tamẽ qr aduerſarius cũ eo litigãs,reperit̃ deceptus
authoritate huius l.non põt petere filius reſt.in integ. ℭ Quero,
que ſunt perſone cõiuncte. Gl.in l.ſed ꝛ he.in prin.ff.eo.enumerat
plures.finaliter ſe refert ad l.j.cũ l.ſeq.ff.de poſtul.ꝛ inter alias enu-
12 merat cõſortes eiuſdẽ litis. ℭ † Circa iſtud aduerte,qr demũ con-
ſors eiuſdẽ litis, ſine mãdato admittitur pro cõſorte.ſi lis ſit cõte-
ſtata ab omnib.cõſortib.alias nõ. Ita debet intelligi l.ij.j̃.de cõſor.
eiuſdẽ lit.Et hoc tenẽt doc.ꝛ eſt gl.in c.cũ M.Ferra.extra de cõſt.
13 Sed iuxta dictũ glo.† quero, vtrũ amicus pro amico? Videtur ꝙ
nõ,qr iura loquunt̃ de cõiunctione.ratione affinitatis. Gul.deter-
minat cõtrariũ ratione harũ legũ. Ratio enim quare cõiuncta ad-
mittitur pro cõiuncta,videt̃ eſſe, qr cum coniuncta perſona tenea-
t preſtare certas ſatiſdationes,vt l.Pomponius.§.fi.ꝛ ibi not.ff.eo.
ideo videt̃ veriſimile ꝙ amicus nõ permittat amicũ incidere in il-
lam cautionẽ,ſeu ꝓmiſſionẽ,ſicut cõſanguineus cõſanguineo arg.
l.j.ꝛ ij.ff.in ius voc.vt eãt. Et intelligas de amicitia nõ leui,de qua
l.late.§.amicos.ff.de ver.ſign. Preterea.talis amicitia prepõderat
fraternitati. Caſus eſt pro hoc in l.cũ allegas.j̃.de caſt.pec.lib.xx.
ℭ Sed nemini venit in dubiũ,quod frater pro fratre poſſit agere.
Preterea, amic⁹ petit tutorẽ filio amici ſui.ꝛ l.ij.in prin.ff.qui pet.
14 tu.ꝛ ſic idẽ eſt in amicis. ℭ † Itẽ quero.nunquid cõiuncte perſone
poſſit ſolui? Sol. Dic ꝙ non,vt l.ij.ff.vt leg.no.ca.ꝛ eſt gl.in l.vero
procuratori.ff.de ſol.ꝛ ſic cõcludes cõcluſionẽ libelli. Nam cõiun-
cta agens pro cõiuncta,non debet cõcludere in libello ſibi ſolui,cũ
ſolutionẽ non poſſit recipere.Sed debet concludere,ſolui perſone
cõiuncte pro qua agit,vel ſibi recipiẽti nomine ſuo.Et eodẽ modo
colligas formã ſentẽtie. ℭ Iuxta predicta quero,nũquid cõiuncta
perſona poſſit agere pro coniuncta min.xxv.ann. Vidiſtis gl.in l.ſi
actor.ſecundũ vnum intellectum.j̃.de appel.ꝛ eſt gl.in l.tutor.ff.de
15 adm.tut. Tetigi in l.liber.§.fi.de neg.geſt. ℭ † Itẽ quero nunquid
coniuncta perſona lite conteſtata.ꝛ preſtitis ſatiſdationibus legi-
timis,poſſit procuratorẽ facere? Primo videtur ꝙ non,quia licet
procuratori hoc permittatur poſt lit.conteſt.vt l.procuratorem.j̃.
eo.tamen non permittitur coniuncte perſone,qr non dicitur pro-
curator,vt l.iij.§.ſed ꝛ ſi forte ex liberis.ff.iudi.ſolui. Potes dicere
contrarium.quia poſtquam cõiuncta perſona preſtitit ſatiſdatio-
nem habetur loco domini.Et eodem modo poſſes dicere in defen-
ſore ex parte rei,qui preſtita cautione iudicatũ ſolui.habetur loco
domini,vt l.Plautius.ff.eo.Sed dominus poteſt conſtituere pro-
curatorem,ꝛc.Et Spe.hoc tãgit in tit.de defenſo.§.j. Item quero,
nunquid min.xxv.ann.poſſit eſſe procur. Gloſ.veſtre communiter
dicunt

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

…rent ꝙ non ad iudicia, ſed ad negocia ſic, vt in glo. patet. Jac. de Are. ⁊ Old. dicunt totũ contrariũ, quia licet ex parte rei nõ poſſit min. xxv. ann. eſſe procuratoꝛ, vt hic. l. minoꝛ. ff. eo. cũ habeat neceſſe ſatiſdare iudicatum ſolui, ⁊ poſſe reſtitui ipſe, ⁊ ſui, vt in d. l. minoꝛ. tamen ex parte actoꝛis poteſt interuenire, vt in d. ver. ⁊ ſeruus qui manumittitur. Hec eſt gl. que dicit, ꝙ ille leges debeãt intelligi de procuratoꝛe ad negocia ⁊ male, qꝛ tunc nõ haberet locũ ille tex. eo quod non eſſet iuſta cauſa manumittẽdi, vt dicit ille tex. ad hoc vt poſſit eſſe procuratoꝛ ad negocia, vt l. ſeruum quoqꝫ. in princ. ff. eo. imo plus, quia min. xvij. ann. puta pupillus, poteſt eſſe procuratoꝛ ad negocia, vt l. j. §. cuius. ff. de exerci. l. ſed ⁊ ſi quis. §. parui. ff. de inſtitu. Ex his concluditur, quod min. xxv. ann. poſſit eſſe procuratoꝛ ex parte actoꝛis. Tu ſalua gloſſ. ⁊ dic quod non poteſt eſſe procuratoꝛ. Et pro hac gloſſ. caſus eſt in c. qui generaliter. in fi. extra eo. in vj. Nec obſtat ratio Jacob. cum dicit, quod non eſt iuſta cauſa manumittendi, quia reſpõdetur per interemptionem, quia magis expedit cõtrahere cum libero, quam cum ſeruo, cum liber obligetur, ſeruus non, ⁊ procuratoꝛia debet opponi ante litem conteſta.

LEX XIII.

1 ¶ Exceptio omiſſa ante litem conteſtatam non poteſt opponi in cauſa appellationis.

2 Exceptiones peremptoꝛie non oppoſite in cauſa pꝛincipali, poſſunt opponi, ⁊ probari in cauſa appellationis.

3 Exceptio procuratoꝛia quando reddat iudicium retro nullum.

a ITa demum. [a] Exceptio procuratoꝛia nõ poteſt opponi poſt lit. conteſta. nec in cauſa appellationis. h. d. ¶ † Not. quod exceptio procuratoꝛia ſeu alia declinatoꝛia debet opponi ante lit. conteſt. vt hic ⁊ l. fin. ꝭ. de except. ⁊ l. Pompo. §. rati. ff. eo.
2 videbitis in l. exceptionẽ. ꝭ. de prob. ¶ Secundo * not. quod exercitio omiſſa † ante lit. conte. nõ poteſt opponi in cauſa appellatio-
b nis. ita videbitis hic. ¶ Ex quo no. [b] tertio † ꝙ per appellationẽ re-
3 ſcinditur iudicatũ *, ⁊ reponitur in eo ſtatu, vt poſſit facere omnia
* que poſſet poſt lit. conteſt. Ad illũ enim ſtatũ reducitur, non ad eũ qui erat ante lit. cõteſt. qđ tene mẽti. ¶ Op. de l. ij. ꝭ. eo. Sol. vt ibi. ¶ Op. ſecũdo de l. eos. ꝭ. de ap. ⁊ de tẽp. ap. l. per hãc. vbi dicit ꝙ nõ oppoſitũ opponam, nõ probatũ probabo in cauſa appellationis.
4 † Sol. Illud verũ in exceptionibus perẽptoꝛijs, ſecus in dilatoꝛijs. Rationem dixi ꝭ. qꝛ appellatio reponit in eo ſtatu vt poſſit facere que poterat facere a tempoꝛe litis conteſtate citra. ¶ Opp. ꝭ. eod. l. licet. Solu. quedam eſt exceptio procuratoꝛia, qua dicitur, quod quis nõ eſt procuratoꝛ, ⁊ iſta reddit iudicium retro nullum, quan-
c docunqꝫ poteſt opponi. [c] vt d. l. licet. * ꝭ. eod. Quedam eſt exceptio
* procuratoꝛia, quia dico, tu non potes eſſe procuratoꝛ, ⁊ iſta poteſt
5 opponi tantum ante lit. conteſta. vt hic. ¶ † Quero, hic dicitur de exceptione militie, an idem in quolibet alio caſu, quo perſona red-
d ditur inhabilis ad procurationem, vt in femina [d], ⁊ ſimilibus? Gl. tenet hic quod ſic, quam vide, ⁊ tene menti, de reo criminis habuiſtis idem not. ꝭ. eod. l. rerum. de minoꝛi. habuiſtis not. ꝭ. l. pꝛoxi. ⁊c.

ADDITIONES.

* CLAV. DE SEISS. ¶ Secundo no. Uide glo. in c. ad audientiam. in glo. fi. circa fin. ⁊ ibi Panoꝛ. de reſcrip.

a AND. BARB. ¶ Ita demum. Sed contra iſtum text. facit l. ſi queramus. ff. de teſt. vide Joan. de Imol. ibi in pꝛin. ⁊ vide Bal. in auth. generaliter. C. de epiſc. ⁊ cler. ⁊ vide gl. doc. ⁊ do. Abb. in c. ad audientiam. de reſcrip. ⁊ iſta lex declaratur per Inn. in c. ſuper his. de accu. in illo dubio quando exceptio tua non intereſt, poteſt opponi. vide Jo. de Imo. ⁊ ibi dixi in c. exceptionẽ. de excep. do. Abb. in c. per tuas. de app. ⁊ vide Bart. in l. exigendi. ꝭ. eo. vbi nõ poteſt opponi minoꝛ etas poſt lit. conteſt. procuratoꝛi. ⁊ vide quod dicit Ludo. Rom. in conſi. ccxxxij. per iſtam l. ⁊ vide tex. in c. per tuas. de appel. ⁊ ibi vide do. Abb. vbi probatur quod appellatio nõ reſcindit ea que fiunt ante lit. conteſt. ⁊ ſic eſt ibi text. ſimilis huic.

b POMA. ¶ Ex quo not. Uide Panoꝛmit. in c. ad audientiam. de reſcript. ille ergo qui repellitur, vt non poſſit eſſe in pꝛima inſtantia, repellitur in cauſa appellationis quod intellige vt hic, ſcilicet, ſi fuit oppoſitum in pꝛima inſtantia. ⁊ vide Rom. conſil. ccclxxxiiij. ⁊ Pau. de Caſt. conſi. lxxv. vbi pulchꝛe loquitur. P. PAV. P. ¶ Ex quo not. Qualiter iſtud procedat vide Feli. in ca. ad audientiam. el ij. in verbo, omittet extra. de reſcrip.

* CLAV. DE SEISS. ¶ Reſcinditur iudicatum. Iſtud repꝛehendit Ro. in l. ſi inſulam. de verb. obl. ⁊ reſpondet ad hanc l. ⁊ ad c. per tuas. de appel.

c ¶ Oppo. adde Bald. conſi. cccxxiij. incip. dictus. lib. iij.

* CLAVD. DE SEISS. ¶ D. l. licet. Idem eſt quando non queratur de perſona ſuper qua debet ſuſtentari iudicium, ſed de alia perſona, qꝛ tunc poteſt opponi, ⁊ debet poſt lit. conteſtatam. Ita limitant Bar. Bal. Imo. ⁊ alij, in l. ſi queramus. ff. de teſta.

d P. PAV. P. ¶ In femina. De femina eſt text. in §. pen. Inſtitu. de except. quem allegat Matheſ. notabili c.

ALIA LECTVRA.

ITa demum. Ab initio exceptio procuratoꝛia proponẽda eſt, alias nõ poteſt opponi in cauſa appellationis. h. d. ¶ No. ꝙ idẽ valet cauſa appellationis quod cauſa pꝛincipalis, vt gl. dicit. ¶ Itẽ not. ꝙ appellatio reſcindit iudicatũ, ⁊ reponit proceſſum in eo iudicio, in quo erat poſt lit. cõteſt. per hanc l. ¶ Opp. de l. per hãc ꝭ. de tẽp. app. Sol. ꝙ iura cõtraria loquũtur in exceptionibus perẽptoꝛijs: lex noſtra in dilatoꝛijs. ¶ Itẽ op. de l. licet. ꝭ. eo. tit. Sol. ꝙ iſta lex loquit̃ de exceptione falſi procuratoꝛis. que põt opponi in quacunqꝫ parte iudicij, ⁊ poſt ſententiã, licet ſit dilatoꝛia, vt ibi videbitis, ⁊ vidiſtis not. in l. j. ꝭ. de iur. ⁊ fac. ign. ¶ Querit gl. ſcitis ꝙ femina nõ põt eſſe procuratrix, modo fuit queſitũ, vtrũ nõ poſſit poſt lit. conteſt. opponi. Gl. dicit ꝙ idẽ ſit in femina quod hic. Simile vidiſtis in reo accuſato, qui adhuc nõ purgauerat innocentiã ſuã, vt l. reũ. ꝭ. eo. tit. ¶ Sed quero, quid ſi in monacho ⁊ ſeruo non fuit oppoſita iſta exce. nunquid poterit poſtea opponi? Jac. de Are. dicit ꝙ ſic, qꝛ illi nec pro ſe, nec pro alio poſſunt eſſe in iudicio, in l. ſeruus. ꝭ. de iud. ſed miles põt eſſe i iudicio ſaltẽ pro ſe, vt l. qui ſtipẽdia. ꝭ. eo. ⁊ idẽ in excõmunicato ꝙ in ſeruo, qꝛ exceptio excõmuni. põt opponi in quacũqꝫ parte iudicij, vt in c. pia cõſideratione. de excep. lib. vj. ¶ Sed quid in exceptione illa, nõ põt eſſe proc. qꝛ cauſa capitalis fuit omiſſa ante lit. cõteſt. nũquid põt opponi. Reſponde tangit gl. in l. quãuis indubitati. ad l. Jul. de adul. quã gl. not. Jac. de Are. dicit ꝙ ratio huius l. eſt, qꝛ miles ſaltẽ ſuo nomine poterat eſſe in iudicio, nec alieno in iudicio eſſe põt (ſecus in eo qui neqꝫ ſuo, neqꝫ alieno eſſe põt) vt qꝛ ſeruus, vel monachꝰ. Puto dictũ Jac. verũ in exẽplo de ſeruo, non de monacho, qꝛ licet monachus non poſſit eſſe procuratoꝛ, vt l. ea lege. in gl. ſuo tñ noĩe eſſe põt, qđ probatur ꝭ. de epiſ. ⁊ cle. aut. cauſa que fit cũ monacho.

LEX XIIII.

a NOn eo minus. [a] Quod in fauoꝛẽ alicuius introductum eſt, nõ debet in eius leſionẽ cõuerti, vel aliter. Sentẽtia lata ꝓ ꝓcuratoꝛe minoꝛis nõ legitime cõſtituto nõ valet. h. d. ¶ Notabilia clara ſunt in ſummario. ¶ Opp. ff. qđ quiſqꝫ iur. l. iij. Sol. gl. hic loquit̃ in pꝛiuilegio cõceſſo de iure cõmuni. ibi de pꝛiuilegio cõceſſo ad poſtulationẽ partis. ¶ Quero de duobꝰ extra gl. hec lex loquitur, qñ fuit in iudicio procuratoꝛ minoꝛis. Quero qđ
b ſi ipſe minoꝛ [b] litigat? Gl. videt̃ dicere idẽ in l. j. ꝭ. qui legi. perſo. Ja. de Are. dicebat contrariũ. Dicã vobis ꝭ. in quib. cauſ. in integ. reſt. nõ eſt ne. l. ſi tutoꝛ. vbi quedã gl. videt̃ tãgere iſtã opi. ¶ Quero. qđ ſi iſta exceptio opponatur ante ſentẽtiã, an reddatur iudiciũ retro
c nullũ [c]? Breuiter doc. dicũt ſic, ꝙ ſi quidẽ eſt certũ, quod proceſſus facit pro minoꝛe, quoniã legitime datus eſt libellus, ⁊ fecit probationes, tunc proceſſus valeat, ſicut ſẽtẽtia per rationẽ generalem iſtius l. Si vero proceſſus faceret cõtra minoꝛẽ, vel eſſet dubiũ, tũc eſſet nullus ipſo iure, vt ꝭ. qui leg. perſo. l. j. cõiuncta l. ſi minoꝛ. in fi. ff. de mino. ¶ Sed contra hoc foꝛtiter facit l. fin. ꝭ. de eo qui pro tu. Sol. Dico quod illa lex debet intelligi ſecundum iſtam, videlicet quod reſcindatur proceſſus quatenus nõ facit pro minoꝛe. Dic vt dicam in d. l. ſi tutoꝛ. ꝭ. in quib. cauſ. in integr. reſtit. non eſt neceſſar.

ADDITIONES.

a POMA. ¶ Non eo minus. Circa iſtam l. adde pulchꝛã declarationem, quam ponit. Bald. in c. j. de reſcrip. P. PAV. P. ¶ Non eo minus. Uide circa intellectũ huius l. Pan. in ca. cauſam que. extra de iud. Item ꝙ iudiciũ cum minoꝛe ſit nullũ, vide Ant. conſil. xviij. poſt pꝛinc. ⁊ ibi idẽ dicit ſi factũ cum curatoꝛe, qui erat nulliter decretus. Et ibi etiã ꝙ fideiuſſoꝛes dati in tali iudicio nullo nõ teneãtur. Itẽ adde ꝙ ſi feratur ſentẽtia pro procuratoꝛe minoꝛis nõ legitime cõſtituto, valet in fauoꝛẽ minoꝛis, etiã ſi fuiſſet a pꝛincipio oppoſitũ contra procuratoꝛẽ ſi iudex eũ admiſit, vide Jo. de Ana. cõſi. xciij. ad fi. Itẽ ꝙ facta cũ minoꝛe valeãt, ſi in eius beneficiũ cadant, vide Alex. conſi. lix. in ij. volu. Si autem pars aduerſa opponat a pꝛincipio de minoꝛi etate, an proceſſus reddatur nullus, etiã pro minoꝛe. Pau. de Caſt. hic tenet quod ſic, ⁊ idẽ vult Jaſ. ⁊ ſentit hic Bald. ſed in c. j. de reſ. quem alleg. hic Jaſ. aliter loquitur, quia dixit ꝙ ſi non obſtãte appellatione iudex procedat põt appellare, qꝛ grauatur vt declarat Paul. de Caſt. hic ſi appellatur, ergo non videtur ꝓceſſus nullus. ideo ſi nõ appellet̃, videt̃ ꝙ valeat ꝓceſſus.

b POMA. ¶ Si ipſe minoꝛ. Hoc ſequitur Alexand. conſi. lix. vol. ij. vbi ſequitur hoc etiamſi minoꝛ talis eſſet in poteſtate patris, ⁊ litigaret ſine eius conſenſu.

c ☞ Nullum. Pro concoꝛdantia. Aduerte, nũquid ſñia lata pro aliquo qui litigabat cũ tutoꝛe alicuꝰ minoꝛis, qui tutoꝛ cauerat, vel alias nõ erat legitimus, noceat pupillo, ⁊ videt̃ ꝙ non, qꝛ ipſo iure nulla, ⁊ ideo nõ eſt opus reſtitutione. Ita Bar. per tex. expꝛeſſũ in l. ſi tutoꝛ. C. in quib. cau. in integ. reſt. nõ eſt nec. Sed cõtra videt̃ tenere Bar. in hac l. nõ eo minus, in qua vult ꝙ ſi ſit lata in fauoꝛem pupilli, valet. Tu dic, Bart. in hac l. nõ eo minus. dt ſe ſaluãdo, in-

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

tellige illam l. ſecundum iſtam, vt ibi dicam, vbi dicit, qđ lata ſentē-
tia pro minore valet eo ratificante, contra minorem autem eſt ipſo
iure nulla, ⁊ ita ſaluantur ille leges que vidētur cōtrarie ⁊ Barto.

ALIA LECTVRA.

Non eo minus. Illud ꝙ fauore alicuiꝰ eſt
introductū, non dꝫ in eius
diſpendiū retorqueri. h. d. ¶ Oppo. de l. iij. ff. ꝙ quiſqꝫ iur.
Soluit gl. ꝙ illa regula fallit hic. ¶ Quero, vos videtis ꝙ ſi mi-
nor litigat per procuratorē quantū ad damnum, ſententia non vꝫ,
ſed valet ſnīa lata pro minore. ¶ Quid ſi minor litigat per ſe, ⁊ nō
per procuratorem, ⁊ ſnīa venit pro eo, nunquid habet locum lex.
Gl. no. non hic, ſed in l. j. ꝟ. qui leg. perſo. ſtandi hab. in iudicio. dicit
ꝙ idem, ⁊ allegant hanc l. Vltramon. redarguunt dictū gl. Rn̄. qđ
iudiciū agitatum cū minore, non habet ſubſtantialia ſua. Non ob-
ſtat hec lex, qꝛ hec lex loquitur vbi iudiciū agitatur per procura-
torē, quantūcunqꝫ non idonee agitetur. Unde cū iudiciū habeat
ſubſtantialia ſua, non mirū ſi ſentētia valeat. Tu ſalua gl. ⁊ dicas,
ꝙ ſicut in cōtractibus quū minor facit conditionē ſuā meliorē, nō
non requiritur authoritas tutoris, vel curatoris ⁊ dicitur habere
legitimā perſonā, vt Inſti. de autho. tu. in prin. cū ſi. ita minor in iu-
diciis vbi quaſi cōtrahitur. l. iij. ꝟ. idē ſcribit. ff. de pecul. ſi facit con
ditionē ſuam meliorem, qꝛ ſentētia venit pro eo, dicitur habere le
gitimā perſonam. ꝙ eſt notandū. ¶ Sed quero, quid ſi nō eſt lata
a ſententia pro minore, [a] ſed apparet proceſſus agitatus cū mino-
re: Dic, aut apparet ex actitatis proceſſum facere pro minore, ſen
tentiam poſſe ferri pro eo, aut apparet totum cōtrarium. Primo
caſu, proceſſus valebit, ⁊ tenebit, ⁊ procedetur vlterius. Secundo
caſu non, per rationem huius l.

ADDITIO.

a ¶ Pro minore. Adde ꝙ ſpec. in ti. de actore. ꝟ. j. ver. quid ſi minor.
dicit quod ſi opponatur ante ſententiam, quod iudex nō debet vl-
terius procedere, qꝛ iudicium non debet claudicare. Jo. an. ibi di-
cit, ꝙ Ja. de Are. tenebat quod minor ſit repellendus, etiā ſi geſta
ſint in eius fauorē, proceſſus tamen tenebit, ⁊ ſtabit cuꝫ curatoris
authoritate vt feratur ſententia, arg. l. ſi id qđ. ꝟ. j. de reſc. ven. ⁊ ean
dem opi. dicit tenere Uber. de Bo. ⁊ cum his trāſire ipſe videtur.

LEX XV.

Item. Pacta de quota litis, etiam in procuratore
reprobātur. h. d. vel aliter. Exceptio qđ pro-
curator pactus eſt de quota litis eum ab agēdo repellit.
hoc dicit. ¶ Not. quod pactum de quota litis reprobatur in pro-
curatore, ⁊ facit eum repelli ab agendo. ¶ Nō. ꝙ officium procur.
debet eſſe gratuitū. ¶ Opp. de l. ſi remunerandi. in prin. ⁊ l. ſalariū.
ff. man. Sol. Procurator bene poteſt recipere ſalarium honeſtum:
ſed paciſcendo de quota litis, reprobatur, vt hic, ⁊ l. ſi contra lici-
tum. ꝟ. man. ⁊ l. militem. ſ. eo. Quero pone ꝙ in inſtrumento procu-
rationis mee continetur ſalariū mihi promiſſum. op. mihi, tu nō es
procur. quia officium proc. debet eſſe gratuitū, vt hic, ⁊ l. j. in princ.
ff. eo. Ueritas eſt iſta. Si nos querimus de poteſtate agendi con-
tra alium, quantū ad illud ego dicor procurator ſiue habeam pe-
cuniam ſiue non, ſufficit enim ꝙ eius voluntate, ⁊ eius mandato
exerceam eius actionem, ⁊ ita loquuntur omnes tex. ⁊ glo. qui pa-
tiuntur procuratori promitti ſalarium. videbitis ꝟ. man. l. ſalariū.
Si vero querimus que actio oriatur inter mandantē ⁊ eum cui ſit
mandatum, tunc eſt recurrēdum ad illam diſtinctionem, aut enim
quis ſuſcepit mandatum gratuito, ⁊ habet locum actio mandati,
vt l. j. ff. man. Aut non gratuito, ⁊ tunc aut eſt contractus locatio-
nis, aut cōtractus innominatus. Iſtam diſtinctionem de verbo ad
verbum probat tex. in l. naturalis. ꝟ. pen. de preſcrip. ver. ⁊ ſic pars.
contra quam agitur, non poteſt opponere, tu non es procurator,
quia habes ſalarium, quia quātum ad eam dicor procurator, ago
enim domini voluntate. Ita debes intelligere hanc materiam, ⁊c.

LEX XVI.

Procuratorem. Procurator ⁊ actor nō
poſſit alienare, niſi hoc
ſpecialiter ſit mandatum, vel habeat generale cum li-
bera. hoc dicit. ¶ Op. de l. procurator cui generaliter.
ff. eo. Sol. fateor, quod ſufficit generale mandatū cum libera, ſi ha-
beat ſpeciale mandatum, hec eſt verā opin. licet quidam doc. anti-
qui diſtinguant inter procuratorem ⁊ tutorem, ⁊ tutorem ⁊ pro-
curatorem cum libera, que diſtinctio reprobatur per noſtros doc.
¶ Quero, de quo actore loquitur hic. Quidā intelligunt de acto-
re, hoc eſt caſtaldione, ⁊ ſic non curant, an ſit ſeruus, vel liber. Alij
dicunt, quod loquitur de actore conſtituto a tutore, vel curatore,
nam in iſto generali mandato non venit vt poſſit alienare, niſi ſpe-
cialiter ſit ei mandatum. Et hec eſt vera, ⁊ hanc teneas.

ALIA LECTVRA.

Procuratorem. Procurator non habēs
ſpeciale mandatum, vel
generale cum libera nō poteſt alienare. h. d. ¶ No. ꝙ dixi
in ſummario inquantum hec lex ſecundum primam lect. gl. loqui-
tur in actore conſtituto a tutore non ſpecialiter, a contrario ſenſu
huius l. quod actor conſtitutus a tutore habens ſpeciale manda-
tum a tutore de vēdendo poteſt vendere, quod puto falſum, quia
nec ipſe tutor poſſet vendere, vt ꝟ. de admi. tut. l. lex que tutores.

LEX XVII.

2 ☞ Inuitus quando quis dicatur.
4 Procurator generalis ad lites preſentes, ⁊ futuras, poteſt ap-
pellare, ⁊ appellationem proſequi.
5 Procurator in cauſa, poteſt petere reſtitutionem in integ.
7 Paupertas in appellat. exercenda excuſat.
8 Quis quando teneatur appellationem proſequi.
9 Defenſor ſine mandato, an teneat̄ appellationē proſequi, ⁊ actor.
10 Uollens exercere appellationem ex parte rei quis poteſt.
11 Procurat. actoris ſiue rei, quando teneatur dominum defendere.

a **Inuitus.** [a] Hec lex conſueuit reputari diffici-
lis, ⁊ habet varias lect. ſecundū lect.
verā, ⁊ claram, que ponitur circa ſi. vlti. gl. Breuiter di-
cit quod non cogitur quis procurationem ſuſcipere,
ex parte actoris vel rei. ⁊ qui ſuſcipit, debet appellare, non tamen
appellationem proſequi. h. d. ¶ Tres principales habet partes.
Primo loquitur in procuratore actoris, ſecundo in procuratore
rei. tertio ponit regulam generalem. Secunda ibi, ſed nec. Tertia
ibi, cum fidem. Iterum prima ſubdiuiditur, nam prima loquitur
antequam procurationē ſuſceperit. Secunda loquitur, quādo ea
1 ſuſcepta ad quid extendatur. Secunda ibi, nec eadem. ¶ † Not. ex
prima parte, quod nemo cogitur inuitus ſuſcipere officium pro-
curationis, ⁊ iſtius prime particule lect. non variatur. ¶ Opp. ad
hanc partem de l. iij. ſ. eo. Dicit gl. non cōpellitur preciſe, ſed cau-
ſatiue, vt ibi. Tu dic quod hic loquitur in procuratore, qui non
cogitur inuitus, ibi loquitur in tutore, qui poteſt etiam cogi pre-
ciſe, vt ibi dixi. Circa iſtam primā partem, quādo quis dicatur in-
2 uitus, † gloſ. remittit ⁊ bene, ad no. in l. filius. ꝟ. inuitus. ff. eo. ⁊ dic
vt ibi. Ego dixi latius in l. que dotis. ff. ſol. mat. ¶ Uenio ad ſecun-
3 dam particulā, ex qua not. † quod qui procurationē ſuſcepit, tene-
tur peragere cauſam primā, ⁊ appellare ſi ſuccumbit, non autem
b proſequi [b]. ſecundū opi. veram, quam teneo, licet Pla. aliter dixe-
rit, ⁊ ſic iſte ver. variatur duob. mod. vt dicam. ¶ Oppo. ff. an per
alium cauſa ap. l. ſi. vbi videtur ꝙ per procuratorē debeat agi cau-
ſa ap. Sol. Pla. fatebatur contrarium. ⁊ ſic intelligebat hic ꝙ non
tenetur cauſam exercere vltra, niſi opus fuerit appellatione appel-
lare enim debet ⁊ proſequi. Iſta eius lec. eſt cōtra caſum. l. ſi actor.
ꝟ. de appel. ideo tene precedentē lect. ¶ Nōn ob. l. ſi. an per alium
4 cau. appel. quia ibi loquitur in procuratore † generali, qui poteſt
appellare ⁊ appellationē proſequi ex virtute generalis mandati.
Et intellige generale ad lites preſentes, ⁊ futuras. vt not. in l. om-
nium. ff. eod. ⁊ l. damni. ꝟ. ſi is qui vicinas. de dam. infect. hic loqui-
tur in ſpeciali. cuius mandati vigore non poteſt cauſam appella-
tionis exercere, vt d. l. ſi actor. ⁊ hic. Uel aliter ibi fuit mādatum de
exercenda lite, ⁊ etiam proſequenda appellatione, ſi opus fuerit.
vnde expreſſe fuit dictum. ꝙ poſſit appellationē proſequi. alias ſe-
cus. ¶ Itē op. ad idē. ff. eo. l. qui proprio. ꝟ. itē queritur. Sol. Ille
ꝟ. habet multas lec. ⁊ ſecundū aliquos in nulla obſtat, ſed ſecundū
5 vltimā videtur cōtradicere. Sed ſolue, † aliud in cauſa reſtitutio-
nis in integrū, aliud in cauſa app. Ratio, qꝛ reſtitutio impetratur
coram eodē iudice. Itē videtur eſſe eadē cauſa cū prima, non enim
conqueror de iudice, nec de ſentētia. ſed de mei facilitate. ¶ Opp.
6 tertio ad idē de l. in cōmodato. ꝟ. ſicut autē. ff. cōmo. † Sol. gl. ap-
pellare nō eſt inchoare proceſſum ſuper appellatiōe. ſed eſt quod-
dam preparatoriū ad illud. Unde non videtur negotiū eſſe ceptū.
¶ Ultimo op. hic dicitur. ꝙ debet prouocare, licet non proſequi.
Contra in l. ſi procuratorē. ꝟ. ſi ignorātes. ff. man. Gl. dicit, hoc eſt
c verū, niſi excuſetur propter paupertatē [c]. Sed contra hoc inſiſto.
Que enim excuſatio propter paupertatē poteſt eſſe in appellādo,
hoc nō videtur verū. cū poſſit appellare viua voce, vt l. litigatoris.
ꝟ. de ap. ⁊ in l. j. in ſi. ⁊ l. ij. ff. de app. dicūt quidā, ꝙ forte erat neceſſe
appellare in ſcriptis, vel ſecundū ſtatuta ciuitatis erat neceſſe ꝙ
fieret aliqđ depoſitū, vel forte debebat ſolui decima. Iſte ſunt diui-
nationes. Uerus intellectus eſt, qđ ille ꝟ. ſi ignorātes. nō loquitur
de appellatiōe interponēda, ſed loquit̄ de appellatione exercēda
7 † quā quis tenetur proſequi, niſi propter paupertatē excuſetur. vt
8 ibi diſtinguitur. ¶ † Sed tunc imitatur [d], ſecundū hoc. caſus illius
d legis erit cōtra caſum huius l. Breuiter, quandoqꝫ quis eſt in iu-
dicio nomine alieno, ⁊ ad cōmodum alienū, ⁊ tunc habet locū ma-
teria noſtra. In qua diſtingue, aut loquimur in procuratore gene-
rali, aut ſpeciali. ⁊ ſi in ſpeciali, aut fuit appoſitum in mandato de
proſequēdo appellationē, aut nō, vt patet ex predictis. Et predi-
cta intelligo quando eſt appellatū a diffinitiua. ſi enim appellare-
tur ab interlocutoria, tunc teneretur quis appellationē proſequi,
arg. l. ad rem. ⁊ l. ad legatū. ff. de procur. Quandoqꝫ quis eſt in iu-
dicio

dicio nomine ſuo,ad commodum ſuum,⁊ commodum alienum,vt
fideiuſſor ⁊ emptor, tunc tenetur appellare ⁊ appellationē proſe-
qui,ſi per ſententiā fuit iniuſte grauatus,alias ſecus, vt l.Heren-
nius.§.Caia.ff.de euictio.⁊ quod ibi no.in gl.niſi excuſetur propter
paupertatē,vt d.l.ſi procurator.§.ſi ignorātes. Quādoqꝫ quis eſt
in iudicio nomine ſuo,⁊ ad commodum ſuum,vel nomine alieno,⁊
ad cōmodum ſuum,vt procurator in rem ſuam,tūc non eſt dubiū,
quod non tenetur appellationē proſequi,quia in re propria,⁊c. vt
l.in re mandata.j.mand.⁊ l.ſi cōſtante.§.ſiue.ff.ſol.mat.imo poteſt,
ſi vult,actioni iam propoſite renunciare,vt l.quis libellos.j.de ap-
pella. Ita debetis intelligere hanc materiam,⁊ habes expeditam
9 iſtam ſecundam glo.quam vide.¶ †Quero circa hanc partē,quid
in defenſore ſine mādato,an teneatur appellationē proſequi? Dic
vt in l.liberto.§.ſi.de neg.geſt. ¶ Quero quid in actore. Dic vt in
l.ſi actor.j.de app.¶ Quero,licet inuitus quis non cogatur exer-
10 cere appellationē,an volens exercere poſſit? Certe † aut loquitur
ex parte actoris,⁊ nō poteſt,aut ex parte rei,⁊ tunc poteſt,vt l.ſi a-
ctor.j.de appel.⁊ ibi dixi.¶ Venio ad tertiam partem.ſ.ad ver.ſed
nec defenſionē. Et iſte verſic.legitur duobus modis principaliter.
Primo quod loquitur in procuratore actoris,ſicut ſ. Secūdo,ꝙ
loquitur in procuratorē rei.Et iſtam lect.vobis tenui. Item ſecū-
dum j.lec.ſubdiuiditur in tres lec.quia quidam intelligunt de pro-
curatore actoris ante preſtitam ſatiſdationē de defendēdo: alij de
procura.actoris poſt preſtitam ſatiſdationē de defendendo,⁊ que-
ritur an poſſit cogi defendere a reo. Alij,an poſſit cogi defendere
ab ipſo actore,qui eū dedit.⁊ ſic in ſumma quatuor lec. ſunt. pono
ſecūdū primam.l.dicit quod procurator actoris nō cogitur ipſum
11 actorem defendere. ¶ †Contra hanc opin.op.ſ.eod.l.actionē.⁊ l.
inuitus.§.pena.ff.eo. So. Non cogitur quis defendere inuitus pre-
ciſe,vt hic,ſed cogitur cauſatiue.ſ.ſi vult audiri ſuper actione intē-
tata.¶ Sed contra op.de l.ſi procuratorē.§.ſi ignorantes.ff.man.
Sol.Fateor,ꝙ tenebitur domino actione mādati,ad intereſſe tan-
tum,cum non cogatur preciſe defendere. ¶ Opp.tertio ad iſtam
lec.cum tibi mandatur vt agas videtur etiam mādatum vt defen-
das,quia omnia videntur eſſe mandata,ſine quibus illud expediri
non poteſt,vt ff.eo.l.ad rem,⁊ l.ad legatum.ſi videtur mādatum,⁊
ipſe non implet, apparet ꝙ nō implet fidem ſuſceptam ⁊ ſic ratio,
que ſequitur,non bene adaptatur. Huius timore gloſ. recedit ab
iſta lec.⁊ legitur alio modo. Non poſſumus ſuſtinere iſtā lec. quia
hic loquitur quādo poſt lit.conteſt.petebatur a procuratore cau-
tio de defendendo,quod nō poteſt fieri,vt l.Pomponius.§.rati.ff.
eo.⁊ l.j.j.de ſatiſdādo.Et ita intellexerunt antiqui,dum poſuerunt
hic caſum ibi dum gl.dicit,puta egit procurator contra aliquē.Et
ſic no.ꝙ dicit egit.⁊ ſic innuit litē fuiſſe conteſt. vt l.amplius. ff.rem
ra.hab. Non ob.ꝙ dicitur de fide ſuſcepta,quia tenendo iſtam lec.
ille ver.cum fidem.refertur ad precedentia,nō ad proxima.⁊ ſic ille
verſi.legitur duobus modis. Vel aliter dicamus,quod iſta j.lec.lo-
quitur quando egit,⁊ perfecit. Sicut enim nō cogitur cauſam ap-
pellationis proſequi poſt latam ſententiam,ita non cogatur acto-
rem abſentem poſt latā ſententiam defendere,ꝙ tunc bene ſequitur
ratio,cum fidem ſuſceptā,⁊c.que ratio poteſt referri ad omnia pre-
cedentia.Et hec lec.poteſt eſſe ſatis bona. Tertio modo legitur in
procuratore actoris,qui ſatiſdedit de defendēdo,nō tamē cogitur
preciſe defendere,ſed ſufficit ꝙ preſtet intereſſe. Iſta lec.probatur
per gl.⁊ per l.ſed ⁊ he.§.preter.ff.eo. Alij dicunt,ꝙ nō cogitur pre-
ciſe defendere ab abſente,ſed ab aduerſario ſic.quod gl.reprehen-
dit per l.ſi defunct⁹.ff.eo.hoc antē qualiter procedit,dic vt l.filius.
§.ſi.cum l.ſequen.ff.eo.⁊ quod not.in l.ſed ⁊ he.§.preter.Et pro cer-
to hec bene ſuſtineri non poſſet. Secunda lec.eſt, quod loquatur
in procuratore rei,⁊ iſtam vobis tenui,⁊ iſta eſt ſatis clara.

ADDITIONES.

a ¶ Inuitus. An autē defenſor cogat appellare, vide tex.in l.liberto.§.litem.de neg.geſt.⁊ Rom.ſingul.cccclxxvij.incip.procurator.

b ¶ Proſequi. Adde quod idem tenet Rota.in nouiſſim.deciſio. niſi habuerit mandatum ad agendum appellandum,⁊ appellationem proſequendam, quia tunc tenetur proſequi licet proteſtetur quod non velit proſequi,vt habere in ordine cxlvij.

c ¶ Paupertatem. Adde an pauperi currant tempora appellationis proſequende Bal.quod non conſi.v.iij.lib.

d AND. BARB. ¶ Sed tunc inſtatur.Et ratio eſt ſecūdū Bal. quia nondū eſt functus officio ſuo quia videtur habere mādatum ad omnia emergētia.Et idē ſi reſtitutio in integ.peteretur incidenter.vt j.vbi ⁊ apud quos.l.j.in fi.⁊ maxime hoc verū ſecundum ius canonicum,ſcilicet,quod appellatio ab interlocutoria impugnatur, ⁊ iuſtificatur ex actis primis ⁊ non ex nouis allegationibus, in cle.appellanti.de appella.⁊ vide conſi.Dyn.ſuper hoc.

ALIA LECTVRA.

Inuitus. Iſta l.habet duas lec. in gl. principales. Prima lect.eſt quod l. iſta loquatur in procuratore actoris,⁊ iſta prima lec.diuiditur in tres partes,vt j.patebit. Secūda lect.eſt,ꝙ hec lex vſqꝫ ad ver.ſed nec loquatur in procuratore actoris,vel defenſore ex parte rei.⁊ iſta lec. eſt vera,⁊ eam proſequar.⁊ iſtā proſequitur gl.ſi.circa ſi.cū dicit,tu dicas quarto modo. Secundū hanc lec.iſta lex diuiditur in duas partes. Secūda ibi,ſed nec.⁊ in ſumma hoc intēdit. Officiū procuratoris ſiue ex parte actoris,ſiue ex parte rei,eſt voluntariū, ⁊ neceſſariū.h.d.ſecundū verā lect.¶ Opp.ff.ad munic.de l.munerum. quaſi per totā l.ff.de mu.⁊ ho.Solu.ꝙ munera publica authoritate,⁊ vtilitate,vel authoritate tantum,quis cogatur ſuſcipere,vt in cōtrarijs,ſed munera priuata authoritate,⁊ vtilitate,vt puta officiū procuratoris quis nō cogitur ſuſcipere,vt hic. Item op.cōtra ver.ſed nec.⁊ ſum in gl.ſi.dicitur hic, quod quis nō cogitur ſuſcipere defenſionē.cōtra de l.ſeruū quoqꝫ.§. ait Pretor. ff.eo.l.ſed ⁊ he.§.defendere.⁊ §.preter.in eo.tit.Huius timore variatus eſt intellectus huius verſi.principaliter duobus modis.Nam quidā intelligunt verſic.hunc ⁊ totam l.in procuratore actoris. Quidā intelligunt in procuratore rei vel in defenſore.Volentes tenere primam opini.dicunt.ꝙ procurator ex parte actoris nō cogitur defendere actorē in cauſa reconuentionis.ſ.preciſe,ſed cauſatiue ſic,vt in cōtrarijs.⁊ iſta fuit ſecunda lec.vt in gl.ibi dū dicit. Alij dicunt,ꝙ iſta lec.non eſt bona.⁊ eſt cōtra d.§.preter.⁊ quod ibi no. quod procurator actoris cogitur preciſe defendere,⁊ dic vt ibi de hac materia.¶ Secunda fuit lectura,licet ſit tertia in gloſ.quod ab abſente quis non poteſt cogi vt eum defendat, vt hic, ſed ab aduerſario, cum quo litigat,ſic,vt in contrarijs. Hanc reprobat gloſ. quia eſt contra l.ſi defunctus,⁊ quod ibi nota.ff.eod. Unde alij volētes tenere primam lec.dixerunt aliter,⁊ iſta lec.eſt j.in glo.licet ſit ſecūda quo ad me,quia quis nō cogitur ſubire defenſionē actoris, quantum ad hoc vt aliquam penam patiatur quo ad aduerſariū ſuum, niſi quod denegabitur ſibi actio, ſi non vult defendere actorem in cauſa reconuentionis,vt l.actionem. ſ.e.l.inuitus.§. pena.ff.eo.tamen abſenti tenebitur ad intereſſe.Iſta eſt lec.vlt.huius l.licet prima in gl.lec.iſta reprobatur per gl.⁊ merito,quia videbitur contra hunc tex.in ſi.cum dicit ſuſceptam,quia ſi non cogeretur procurator defendere actorē in cauſa recōuētionis,nō diceretur adimplere ſuſceptā fidem,quia ſicut videtur mādatū exercitū principalis, ita videtur mandatum illud,ſine quo explicari non poteſt, vt l.actionē.ſ.e.l.ſeruum quoqꝫ.§.ait Pretor.ff.eo.iuncta.l.ad rem. ⁊ ad legatum.ff.eo.Reiectis ergo tribus lec.que omnes cōcludunt hāc legem loqui in procuratore actoris. Tene ergo lect.principalem, que eſt in ſi.gl.que incipit.Et dicas quarto modo,⁊ hunc tex.ſuſceptam,expone vt glo.exponit. ¶ Quero, quis dicatur inuitus? Tex.eſt in l.inuitus.§.inuitus.ff.e.¶ Aduerte,ꝙ tex loquitur,quia non probatur cōſentire,⁊ ſic glo.non hic, ſed in preall.§.inuitus, exponit illud brocardū.vtrū taciturnitas habeatur pro conſenſu, vbi expedit,tāgit in l.Caius.de pig.actio.l.qui vas.ff.de fur. Dyn. in c.qui tacet.extra de reg.iur. Ia.de Are.tangit in l.ij.§. voluntatem.ff.ſol.ma. Aduerte,quia ſunt duo extrema,videlicet expreſſus cōſenſus ex vna parte,vel expreſſa cōdictio ex altera. Iſta duo extrema habent vnum medium,ꝙ dicitur taciturnitas,vel patiētia. Modo circa iſtud medium procedit brocardū,⁊ tunc ſi circa tale mediū reperitur aliqua legis diſpoſitio,tunc illam ſequimur, ⁊ ita debet intelligi l.j.§.ſi autē.ff.ad Treb. Si vero nō reperitur aliqua legis diſpoſitio,tunc loquimur aut de patientia, vel taciturnitate hominis furioſi,aut hominis ſane mentis. Primo caſu quando actus validatur ſolo cōſenſu,⁊ patiētia furioſi non habetur pro cōſenſu.l.qui ad certum,ff.locati vel conducti. Fallit in l.ij.§. voluntatem.ff.ſolu.matri. Si vero non validatur conſenſu, tunc patientia operatur obligationē furioſi,vt l.iij.§.⁊ ſi furioſi.ff.de neg. geſt. Si vero loquatur de patientia hominis ſane mentis, tunc capias regulā,ꝙ tacens neqꝫ videtur cōſentire,neqꝫ cōtradicere.Fallit in quibuſdā,in quibus habetur pro cōſentiente,vt puta ratione publice vtilitatis,vt l.j.de admi.tut. Item fauore matrimonij, vt l.in ſponſalib.ff.de ſponſa. ¶ Item fallit ratione coniunctionis, vel affinitatis,vt l.ſi ſeruus communis.ff.de donatio.inte vir.⁊ vxor. ¶ Ex iſto vltimo quantū ad materiam noſtram,nota ꝙ vbi ſuadet ratio coniunctionis,vel proximitatis,tacens habetur pro conſentiente, videlicet,ꝙ ſi ego conſtituo te cōſanguineū meū procuratorē,⁊ tu tu taces, ꝙ tu videaris conſentire, ⁊ iſto caſu accipietur inuitus, qui expreſſe cōtradicit.arg.l.ſi ſeruus.alleg.Et ex hoc inferunt doctores, ꝙ idem ſit in amicis, de preſenti vero amicitia, argu.l.late culpe,ff.de ver.ſign.⁊ valet.ꝙ ſi ſocius tuus,vel multum amicus,⁊ multo magis ſi ſit conſanguineus portans libros ad te,⁊ reportet in camera tua,licet tu expreſſe non conſentias,tamen tu teneberis depoſiti,per dictam rationem.¶ Quero,nunquid procurator cogatur proſequi cauſam appellationis. Gloſſ.que incipit, cogitur enim,examinat hic ⁊ concludit ꝙ teneatur appellare,⁊ non proſequi.⁊ dic vt in gloſſ. ¶ Item quero,nunquid indiſtincte teneatur appellare,⁊ non proſequi.⁊ dic vt in gl. Item quero,nūquid indiſtincte teneatur appellare? dic,quāqꝫ contingit ꝙ apparet ex acti-

procuratorem fouere malam cauſam, quandoqꝫ apparet ex actis
fouere iuſtam cauſam.quandoqꝫ dubitatur.Primo caſu dic quod
non tenetur appellare, imo bonam fidem agnoſcere debet.argu.l.
quoties.§.ſicut.ff.de admi.tut.l.ſi fide.§.quedam.ff.manda. In ſe-
cundo caſu,vbi apparet procuratorem fouere iuſtam cauſam, di-
cas quod tenetur appellare. Tertio caſu,ſcilicet in dubio non te-
netur appellare,quia ſemper eſt preſumptio pro ſentētia lata con-
tra eum,contra quem profertur.l.Herennius.§.Caia.⁊ ibi no.ff.de
euict. Debet tamen denunciare domino, vt appellet,ſi vult. Sed
quero,quid ſi velit proſequi appellationē,nunquid debet admitti.
De hoc vidiſtis gl.in ſimili in l.ſi actor.j.de appel.quia debet ad-
mitti tanquam defenſor,non tāquam procurator. ¶ Item quero,
quid in defenſore, nunquid defenſor ex parte rei,contra quem eſt
lata ſentētia,teneatur appellare? Dic ꝙ ſic dūmodo veniat ad ple-
ne defendendū,non ad allegandū cauſas abſentie,vt l.liberto.§.fi.
ff.de neg.geſt.Poſſes tamē diſtinguere,vt ſ.dixi in procuratore,in
l.inuitus.in gl.ad illud quod gl.dicit per l.qui proprio.§.itē queri-
tur.ff.eo.ſecundū vnā lect.Nam ſicut ibi procurator datus ad vnā
litem principalē,etiā cauſam reſtitutionis exercet,vt ibi videbatur
quod etiā exercet cauſam appellationis,maxime cū cauſa reſtitu-
tionis,⁊ appellationis videatur equiparari.vt l.preſes.ff.de mino.
hoc tamē non eſt verū. Nec obſt.ſi cauſam reſtitutionis exercet,⁊
non appellationis.Ratio eſt quia reſtitutio dicitur de appēdicijs
prime cauſe,vt no.gl.in prealle.§.itē queritur.Appellatio vero nō
eſt de appendicijs prime cauſe,imo diuerſa ab omni inſtantia.arg.
l.ita demum.ſ.eo.l.cum apud.ff.iu.ſol.quod probatur ſic.Nam re-
ſtitutionem indulget ipſe Princeps. Vide in l.eos.j.de appel.⁊ l.j.
ff.eo.ergo patet vnam eſſe dependentiam a prima,ſicut aliam.

LEX XVIII.

1 Mulier non admittitur ad defendendum alios.
2 Mater admittitur ad defendendum filium.
4 Mulier quando pro alio admittitur,an iuuetur Velleiano.

a ALienam.[a] Mater non poteſt defendere filiū
pupillū, ſed eidem tutorem petere.
1 h.d. ¶ No.pulcherrimā legem.Ex qua no.[1] ꝙ mulieres
nō admittuntur ad defendendū alios. ¶ Opp.ff.de ap-
pel.re.l.j.Sol.Speciale in cauſa appellationis,vt mater admitta-
2 tur[2] ad defendendū filiū.Ratio quia contra eum poteſt peruenīri
ad diffinitiuā ſententiam, non ita in cauſa principali. nam contra
pupillū non pōt perueniri ad ſecundū decretū,vt l.apud Iulianū.
ex quib.cauſ.in poſſ.ea. Vnde cū nō poſſit parari plenū preiudiciū
ibi non admitteretur ad eum defendendū,ſed ſi eſſet caſus,in quo
contra eū poſſet perueniri ad diffinitiuā ſententiā,vel plenū preiu-
diciū puto ꝙ admitteretur mater.ſicut in cauſa appellationis, vt legi-
bus contrarijs. ¶ Opp.de l.feminis.ff.eo.Sol.ibi admittitur pro
patre.q: ei non poteſt conſuli per tutorē,ſed huic filio poteſt con-
ſuli per tutorē. Sed ſi poneremus quod nō poſſet cōſuli huic filio
per tutorē eſſet eadē ratio que in patre,⁊ haberet locū d.l.feminis.
3 Quero,[3] vtrum in omnib.caſibus,in quibus poteſt pro alio age-
re,poſſit ⁊ defendere? Gl.hic dicit ꝙ ſic,⁊ vide eam. Iſtud arg.non
videtur cōcludere in muliere. Nam defendendo aliū videtur in-
tercedere,⁊ ſic iuuatur velleiano,ꝙ non fit agendo.per quod qui-
4 dam reprehendunt iſtā gl. ¶ [4] Sed pro huius declaratione eſt vi-
dendū, an in huiuſmodi caſibus,in quibus mulier admittitur pro
alio,iuuetur Velleiano? Gl.tangit in d.l.feminis.ff.eo. Et quidam
dicunt ꝙ non iuuatur,ne quis decipiatur legis authoritate.⁊ vidi-
ſtis ſ.eo.l.exigēdi.⁊ l.j.j.de his qui ve.eta.impet. Alij dicūt,⁊ iſtud
puto verum,ꝙ mulier iuuetur Velleiano, niſi renunciauerit,vt j.
quando mu.tut.offic.fun.po.auth.matri ⁊ aue,⁊ in corpore.vt ſine
prohibitione ma.§.quia vero. Et ſi dicis, quod quis decipitur legis
authoritate,non eſt verū,imo decipitur ſua ſtultitia,q: renunciare
non fecit.ad hoc ff.ſi quis in ius voc.non ie.l.j.qui ſatiſd.cog.l.j.⁊c.

ADDITIONES.

a AND. BARB. ¶ Alienam. Idem intellige quod non admit-
titur ad plene defendendum, ſed bene ad allegandum cauſas ab-
ſentie,vt l.ſeruum quoque.§.publice.ff.eod. vide domi. Anto.in c.
ſignificantibus.de offic.deleg.vbi colligit quod mater agit pro fi-
lio.vide l.ij.j.de neg.geſt.⁊ ibi Bart.
¶ Aduerte,quod Barto.allegatur contrariari in hac l.alienam.
Sed pro ſol.vide concordan.ad l.j.ff.de appel.reci.
* IOAN. FRANC. RVER. ¶ Puto verū. ADDE quod
Bar.tenet cōtrariū in l.j.ff.de app.reci.ibi no.⁊ eius opi.hic eſt re-
probata cōmuniter vt ibi no.Ang.Aret.⁊ ſeq.Sal.Bal.⁊ Iaſ.hic.

ALIA LECTVRA.

ALienam. Mater non poteſt eſſe procuratrix
pro filio in iudicio ſed tutorem debet
petere. ¶ Opp.de l.j.ff.de appel.reci.Sol.ꝙ ibi eſt caſus
ſpecialis. ¶ Item op.de l.feminis.ff.eo.Sol.quod licet pro patre
mulier poſſit eſſe in iudicio, vt in contrario, tamen pro filio non.
Reſpon.quia filio poteſt prouidere de tutore. ¶ Aduerte,quia ſi
eſſet filius pubes, ſicut mulier poteſt eſſe pro patre , ita pro filio
multo magis,quia eadem ratio eſt,multo maior. ¶ Quero,quali-
ter debet intelligi iſtud verbum petere. Vide gloſ.not.debet enim
intelligi cum effectu,nunquam autem ſine.

LEX XIX.

a SI pretium.[a] Pretium conuerſum in vtilita-
tem domini vendicantis rem em-
ptori venditam,debet reſtitui.h.d.in ſumma ⁊c.

ADDITIO.

a AND. BARB. ¶ Si pretium. Sed ſi fiat de neceſſitate rei
dominice,vt quia vendidit vinum, vel frumentum domini, ad vti-
litatem eius,talis alienatio valet.quod tene menti.

LEX XX.

1 Conſtituere procuratorem ante litem conteſtatam vel poſt,
in quo differat.
2 Procurator poſt litem cōteſtatam quando poſſit aliū ſubſtituere.
a NIhil[a] Quero pro declaratione huius tex.in quo
1 [1] nihil intereſt.Gloſ.tua dicit primo quo ad
dandi facultatem,quia ita poteſt dari poſt litem conte.
ſicut ante. Itē etiā alia, ſcilicet in ſatiſdatione, q: ſicut
ſatiſdat procurator,qui interuenit ante litem conteſtatam, ita ſa-
tiſdat procurator,qui interuenit poſt lit.cōteſtatā.vt hic ⁊ de con-
ſor.eiuſdē litis l.ij. Item tertio,nihil intereſt,ſcilicet in modo con-
demnandi,nam ſicut condēnatur procurator interueniēs ante lit.
conteſtatā,ſic condēnatur procurator interueniens poſt lit.conte.
vt plene dixi in l.j.j.de ſent. Addit gl.notabile verbū,quod eſt ve-
rum,niſi quando verba ſentētie non poſſunt proferri in perſonam
procuratoris,proferuntur in perſona domini, vt in iniuria ⁊ ma-
trimonio. Ita dicit gl.⁊ bene no.quam vide. Quarto, quantum ad
euitandū infamiam nihil intereſt. q: ſicut euitatur infamia, quādo
procurator interuenit ante lit.conteſtatā.ita euitatur quando inter-
uenit poſt vt l.furti.§.ſi quis alieno.de his qui not.infa.licet Gul.
b dixerit contrariū. ¶ Quero,an procurator[b] conſtitutus poſt lit.
2 conteſt.poſſit aliū conſtituere procuratorē. Videtur quod ſic,vt
l.neqꝫ an ff.ſ.ea.l.⁊ j.eo.l.procuratoribus.⁊ l.nulla.dicit gl.cōtra.nam
ideo poteſt conſtituere procuratorem poſt litem conteſt.quia per
conteſtationem eſt effectus dominus litis,ſed ille,qui conſtituitur
poſt litem conteſt.non poteſt effici dominus litis per conteſtatio-
nem,ergo procuratorē ſubſtituere non poterit. Et in hoc intereſt,
vtrum detur procurator ante litem conteſtat.vel poſt. Et ſic fallit
hec regula,doct. Vltramon.dicunt contrarium, quod procurator
etiam poſt lit.conteſta.conſtitutus,poterit alium ſubſtituere.nam
cum ipſe incepit tractare merita cauſe efficitur dominus litis,Ego
dico ſic.⁊ aduerte tranſlatio litis de domino in procuratorem,vel
de vno procuratore in alium, poteſt fieri trib.mod. Primo quod
omnia de nouo repetantur, ſecundum quod no.in l.mutari.ff.eo.⁊
tunc nō eſt dubiū qō talis procurator poterit ſuſtinere.q: videtur
de nouo lit.cōteſt.eſſe. ¶ Quādoqꝫ fit trāſlatio per modū ceſſionis,q:
ius inſtantie, ꝙ eſt apud primū transfertur in ſecundū, vt ff.eo.l.in
cauſe.§.fi.⁊ §.ſi ex parte,tunc idem ſicut dicimus in procuratore in
rem ſuam,vt l.illam.j.de dona.⁊ in l.qui ſtipendia.ſ.eo.⁊ no.in l.qō
quis.ſ.eo. Quādoqꝫ procurator ſimpliciter cōſtituitur poſt litem
conteſt.ad exercendū illud ius inſtantie ꝙ competeret domino,vel
c primo procuratori,tunc verū puto[c] iſtā gl.dicere q: cum primus,
d qui conteſtatus eſt litē, ſit dominus litis[d], alius dūs eſſe nō poteſt,
cum dominū litis eſſe non poteſt apud plurimos,vt l.ij.§.ex plu-
ribus.de acq.poſ.⁊ l.ſi vt certo.§.ſi duobus vehiculum.ff.cōmoda.

ADDITIONES.

a Nihil. Pro ſaluatione Bartol.in hac l.nihil.in qua arguit de
contrarietate,vide concordantiam quam poſui ad l.ab executore.
in §.iiij.ff.de appel.
b AND. BARB. ¶ Quero,an procurator. Arch.tenet contra-
rium quod procurator poſt litem conteſta.conſtitutus non poſſit
aliū ſubſtituere,niſi de hoc haberet mandatū. Ita no.ipſe in c.j.
de procurat.in vj. Sed opi.Vltramon.eſt verior,quod eſt effectus
dominus litis,quia ſententia fertur in eum, vt no.in l.j.C.de ſent.⁊
interloc.omn.iudi. Item quia in cauſis vbi lis non conteſtatur,ſed
habetur pro conteſt.gl.eſt ſing.in c.j.de appel.in vj.ꝙ eſt no.digni.
c IOAN.FANC.RVER. ¶ Puto verum. Adde ꝙ Bart.tenet
contr.in l.j.ff.de appel.recip.ibi no.⁊ eius opinio hic eſt reprobata
communiter, vt ibi not.Angel.Aret.⁊ ſequentes.Salicet.Bald.
⁊ hic.
d ¶ Litis. Adde qualiter procurator dicatur effectus dominus li-
tis Oldra.conſi.cccxvij.
* IOAN. FRANC. RVER. ¶ ADDE Dum Bart.hic
vult quod procurator conſtitutus,poſt litem conteſta.ſimpliciter
non poſſit conſtituere procuratorem quod ipſe tenet contrarium
in l.ab executore.§.fin.j.de appel.⁊ illam opin.contrariam quod
poſſit tenent Cyn.Bald.Salic.Paul.de Caſt.⁊ alij communiter,
vt hic referunt Alexand.⁊ do.Iaſ.

ALIA

ALIA LECTVRA.

Nihilarbitramur. Non eſt differentia, vtrū pꝛocurator interueniat ante litē conteſt. an poſt. h. d. No. ꝙ dixi in ſummario. pōne caſum in l. ij. j. de cōſoꝛtibus eiuſdem lit. no. iſtā legē q2 eſt multū no. ❡ Quero, in quibus non intereſt. Gl. ponit plura exēpla, vt in ea pʒ. Inter cetera ponit vnum exemplū, ꝙ ſicut pꝛocuratoꝛ interueniēs ante lit. cōte. dʒ cōdemnari, ita ⁊ interueniens poſt, lʒ quidā contra, vt viſum fuit j. de ſen. ⁊ interlo. om. iud. l. j. Et hic vnū verbū gl. no. ꝙ tunc eſt verū, ꝙ pꝛocuratoꝛ dʒ condēnari, qn̄ ſnīa, vel verba ipſius poſſunt cadere, vel adaptari, in perſonā pꝛocuratoꝛis. ❡ Quid eīn ſi eſſet cā criminalis, vel quid ſi eſſet cā matrimonialis, nunqd condēnabitur pcurator, vel foꝛmabitur ſnīa in perſonā ſuā? Certe non, vt l. ſi. j. de iniur. verba non aptantur in perſonā pcuratoꝛis, vn̄ vide gl. quā no. circa mediū faciebā mentionē de ea in d. l. j. de ſent. ❡ Itē op. ⁊ vr̄ qđ ſit differentia, vt l. ante litē. ⁊ l. poſt litē. cū ſeq. ff. eo. ti. ❡ Circa reuocationē iuris eſt differētia, q2 ante litē conteſt. remouetur indiſtincte, poſtea nō, niſi cū cauſe cognitiōe. ❡ Itē op. ⁊ videtur ꝙ etiā ſit differentia an interueniat ante vel poſt, q2 ſi interueniat ante li. cōteſt. tunc pōt facere alium pꝛocuratoꝛem, ſed poſtea non, cum non ſit dominus. l. pꝛocuratoꝛ. j. eo. gloſ. ſecundum Io. fatetur contrarium, quia in hoc eſt differētia. Vel dicit gl. ſub dubio foꝛte, quod etiam interueniens poſt, poteſt pꝛocuratoꝛem conſtituere. Dictū huius glo. in fi. appꝛobat do. Iaco. hic per hanc rationem, q2 ſicut pꝛocuratoꝛ interueniens ante litis conteſtationē poſt litem conteſtatam efficitur dominus inſtantie, vt l. pꝛocuratoꝛ. j. eo. Ita ⁊ pꝛocuratoꝛ interueniens poſt, eo ipſo ꝙ incipit tractare merita cauſe, efficitur dn̄s inſtantie, ⁊ poterit pꝛocuratoꝛem cōſtituere. Poſſet facere pꝛo opinione ſua. l. nulla. j. eo. vbi dicit poſt cauſam in iudicio agitatam quaſi velit dicere, poſtquam merita cauſe ceperūt tractari, ⁊ non dicit poſt litem conteſtatam. Et idem videtur tenere Vltramon. hic, imo plus, q2 eſt caſus vbi lis non fuit conteſt. ⁊ tantum operatur ſecundum eos exercitium alicuius actus iudicij, de illis actibus, qui ſolent exerceri poſt litem conteſtatam, quātum operatur ipſa conteſtatio. Facit ad hoc ſpecialis. l. ij. j. de conſoꝛtibus eiuſdem litis, ſecundum eos. ❡ Aduerte, q2 dictum huius gl. ⁊ etiam dictū domini Iac. non videtur pꝛocedere. Ratio, q2 pꝛocuratoꝛ non poteſt conſtitui niſi a domino. l. j. ff. eod. l. pꝛocuratoꝛ. j. eod. Sed pꝛobo ꝙ interueniens poſt litem conteſtatam non poteſt dici dominus cauſe vel litis. Ratio, q2 eſt dominus inſtantie pꝛocuratoꝛ pꝛimus qui interuenit ante, ⁊ fuit litem cōteſtatus. Sed duo non poſſunt eſſe inſolidum eiuſdem inſtātie domini. arg. l. ſi vt certo. §. ſi duobus vehiculum. ff. cōmoda. Et ſic cuʒ pꝛimus pꝛocuratoꝛ ſit dominus inſtantie, concluditur quod interueniens non poſſit eſſe dominus eiuſdem inſtantie, ⁊ ſic pꝛocuratoꝛem non poſſe conſtituere, videtur vera opin. Ioan. hic poſita, dum dicit, ſecus ſi detur, ⁊c. ❡ Aduerte tamen, quod tranſlatio inſtantie fienda de vno pꝛocuratoꝛe in alium, vel in dominum. poteſt fieri altero de tribus modis, vel per modum enarrationis ſecundum quod not. in l. mutari. ff. eod. vel per modum ceſſionis, vt l. in cauſe. §. ſi ex parte. ⁊ ibi. no. ff. eo. Et iſti caſus non ſunt dubij, quia in pꝛimo caſu ille pꝛocuratoꝛ, in quem fit tranſlatio, ipſe idem videtur litē conteſtatus. ⁊ omnia feciſſe facta narratione. In ſecūdo videtur idem quod a pꝛocuratoꝛe in rem ſuam. Tertio poteſt fieri tranſlatio inſtantie in alterum, per modum cōſtitutionis pꝛocuratoꝛis vt aliū conſtituat, ⁊ tunc habet locum dictum huius gl. quod ſ. dixi. Notate tamen quod dictum Vltramon. videtur pꝛocedere, vbi lis nō debet conteſtari, vel de iure cōmuni. pone exemplum per l. de ſubmerſis. j. de naufra. lib. xj. vel de iure municipali, quia tunc exercitium actus iudiciarij in illis actibus, qui ſolēt exerceri poſt litem conteſta. operatur tantum quantum ipſa conteſtatio quod valet ad queſtionem. Pone, dicit ſtatutum, quod queſtio ciuilis terminari debeat intra menſem tēpoꝛe lit. conteſtate, pone ex foꝛma ſtatuti, ſunt certi menſes, in quibus lis conteſtatur, quando incipit currere menſis ex foꝛma ſtatuti, incipit currere eo ipſo quod incipiunt tractari merita cauſe, que ſolent tractari poſt litem cōteſtatam, arg. eoꝛum que ſ. dixi. Et circa hoc vide Cy. in l. pꝛoperādum. in pꝛinc. j. de iud. in hac l. querit Pet. ſi interuenit pꝛocuratoꝛ poſt lit. conte. quo tempoꝛe pꝛecludetur via petendi cautionē de rato? Reſpondet ipſe, quod poſt pꝛimū actum contradictoꝛiū inter talem pꝛocuratoꝛē, ⁊ aduerſarium interuenientē, quod tene menti.

LEX XXI.

1 ☞ Maritus pꝛo vxoꝛe, quando ⁊ pꝛo quibus bonis ſine mandato admittitur.
2 Mulier habet patrimonium triplicis generis.
4 Agere quanto quis poteſt ad id, quod non eſt mandatum.
5 Permiſſum in vno, quando in alio videatur pꝛohibitum.
6 Expꝛeſſio ſpeciei quando reſtringat genus.
7 Maritus quando admittitur vt coniuncta perſona an admittitur ſicut alie coniuncte.

a Maritus. [a] Breuiter dicit. Maritus tanquam coniuncta perſona admittitur ad agendum pꝛo vxoꝛe ſine mandato, pꝛeſtita cautione, ⁊ quod in vno cōceditur, in ceteris pꝛohibetur. hoc dicit.
Diuiditur in tres partes. Pꝛimo ponit dictum, quando maritus
nullum habebat mādatum. Secundo ponit rationem. Tertio ponit aliud dictum, quando maritus habebat mandatum in quibuſdam. Secunda ibi, nec femine. Tertia ibi, ſinautem. Iſte verſic. ſinautem. legitur duobus modis. Vno modo ſecundum doctoꝛ. alio
modo ſecundum glo. ⁊ ſecundum lect. gl. Hic eſt ſingularis caſus,
1 quem not. ❡ † Oppo. dicitur hic in pꝛincip. quod admittitur ſine
mandato, ⁊ de rato cauet. Contra j. de pact. conuen. l. fin. vbi vide-
2 tur eſſe pꝛocuratoꝛ, etiam ſi non caueat de rato. † Sol. Mulier ha-
bet patrimoniū triplicis generis. Nam habet dotem, ⁊ iſta eſt viri
ſine dubio, vt l. doce ancillam. j. de rei vendicat. Habet quandoqʒ
quedam alia bona viro tradita extra dotem, ⁊ iſta dicuntur para-
b phernalia [b] ⁊ in his maritus videtur eſſe pꝛocuratoꝛ, vt l. contra-
ria. Habet quedam alia bona marito non tradita aliquo modo ⁊
tunc maritus non eſt pꝛocuratoꝛ, ⁊ habet locum hec lex. Fateoꝛ
3 tamen quod pꝛo quacunque re † mulier tradidiſſet marito inſtru-
menta, quod ex illa traditione pꝛobaretur mandatū, vt d. l. fi. quod
tene menti, ad quod etiam vide bonum tex. in l. j. j. de do. ❡ Opp.
c ad finem huius l. [c] ⁊ videtur quod poſſit quis agere vltra id † quod
4 mandatur. ff. eo. l. ad rem mobilem. ⁊ l. ad legatum. Sol. Que ſunt
antecedentia de neceſſitate ad id, quod eſt mandatum, videtur eſſe
mandata. Ita loquitur lex contraria. ſed hic loquitur de his, que
ſunt penitus ſeparata ⁊ diſtincta ab eo quod eſt mādatum. ❡ Itē
opponitur, caſus omiſſus remanet in diſpoſitione iuris communis, vt l. ſi extraneus. ff. de condict. ob cauſam. ergo ſi mulier mandauit de vna cauſa in aliam, debet maritus poſſe admitti tāquam coniuncta perſona. Huius timoꝛe Iacob. de Bel. fatetur contrarium, ⁊ hanc l. intelligit aliter. videlicet ⁊ vltra quod eſt mādatum, maritus non poteſt admitti vt pꝛocuratoꝛ, ſed vt coniuncta perſona. Ita intelligit hunc tex. quem vide. Certe opi. noſtroꝛum doc.
5 eſt, vt dicit gl. † quod ſi habuerit madatum in aliquibus, in ceteris
videtur pꝛohibitus, quod not. quia ſingulare eſt, pꝛeterea hic intellectus Iac. nullam dubitationem haberet. Reſpondeo ad contrarium. caſus omiſſus remanet in diſpoſitione iuris communis, quia diſpoſitio iuris cōmunis eſt, vt maritus ⁊ alie coniuncte perſone admittantur ſine mandato, niſi ſit aliqua pꝛeſumptio, ex qua pꝛeſumatur illum, cuius nomine agitur, hoc nolle, vt l. ſed ⁊ he. in pꝛinc. ff. de pꝛocuratoꝛibus. ⁊ l. ſi cum dotem. §. eo autem tempoꝛe. ſol. ma. ⁊ depoſiti. l. quod ſeruus. ſed ex eo quod mulier facit maritum pꝛocuratoꝛem in vna cauſa tantū, inſurget pꝛeſumptio quod ipſa noluit eum eſſe pꝛocuratoꝛem in omnibus ſine eius licentia. que pꝛeſumptio facit maritum repelli. ita debes intelligere legem
6 noſtram. ❡ † Opp. expꝛeſſio ſpeciei non reſtringit genus, vt l. queſitum. §. pen. ff. de fun. inſtruc. ita hic mandatum ſpeciale mulieris non debet reſtringere generalem legis permiſſionem. Solu. ibi expꝛimitur genus, ⁊ ſpecies, hic expꝛimitur ſpecies tantum. ❡ Vltimo quero. dicitur hic in fine, pꝛeſcripſerit. qualiter intelligitur? dicit gl. ſi. ante oculos ſcripſerit cum ſcriptura. vel etiam ſine ſcriptura, ⁊ in eo quod dicit, ſine ſcriptura, velle videtur iſta gl. quod mandatū poſſit pꝛobari per teſtes. De quo dixi vobis ſ. eo. l. j. ❡ Vltimo quero, habetis hic ꝙ maritus admittitur, vt coniuncta perſo-
7 na. ❡ † Quero, vtrum ſint alie perſone coniuncte. Glo. remittit ad
l. ſed ⁊ he. in pꝛin. ff. eod. Dic vt ibi. ⁊ dixi anno ſuperioꝛi. in l. ij. ff. de accu. ⁊ vide ibi plene, ⁊ Inn. ponit in c. nōnulli. §. j. extra de reſcr. ⁊c.

ADDITIONES.

a AND. BARB. ❡ Maritus. No. dictum in vno, videtur negatum in alio. hoc verum niſi ſit expꝛeſſum pꝛopter maioꝛē frequentationem. Ita colligit domi. Ant. ex gl. in, verſ. pꝛeſidentes. in cle. j. de reſcript. vbi vide Ioan. de Imol. adde illud dicitur fieri contra mandatum, quod fit ſine mandato. Bal. in l. nec filius. C. de iureiu.
b P. PAV. P. ❡ Paraphernalia. Que autem dicantur pꝛopꝛie paraphernalia, ⁊ quid ſi tempoꝛe date dotis non habebat talia, ſed poſtea ad eandem peruenerunt, ⁊ maritus ea detinuit ⁊ poſſedit ſciente ⁊ patiente vxoꝛe per multos annos, non tamē expꝛeſſe tanquam paraphernalia, an dicantur pꝛopꝛie paraphernalia, vide Comen. quod ſic, conſ. ciiij. per totum. cum ſubſcriptionibus. Vide Iaſon. hic Imo. conſi. lxxxij. in fi. Et an bona paraphernalia gaudeant iiſdem pꝛiuilegijs, quibus gaudet dos, vide Iaſon. in l. ſi ex toto. in pꝛincip. ff. de legat. j. Et que dicantur paraphernalia, vide Feli. in c. iurauit. circa fin. extra de pꝛobat. Et que habes ad Bart. in l. final. C. de pact. conuen. vbi omnino vide. Item de eo quod dictum eſt de pꝛiuilegijs dotis, an competant pꝛo bonis paraphernalibus, vide Aret. in l. placet. de acquir. hered. poſt alios per eum relatos. Vide quod dicit Iaſ. hic, pꝛope finem. Vide Crem. ſingula. clxv. Item an ſtatutū loquens de dote, habeat locum in coſanis ⁊ bonis mobilibus traditis per patrē filie, vide Io. de Ana. conſil.

xxxvj. Item limita regulã huius legis ꝙ prouiſio hominis facit ceſſare prouiſionem legis vt per Pau. de ca. conſi. ſuo cxxx. in fi n. ⁊ ibi an
c ¶ Tene menti. Adde vt pulchre per Rom. conſi. ccccxlvj. cũ non eſſet poſſit ſuſtine maritus, qui egit cauſam vt procurator, cũ non eſſet poſſit ſuſtine re tanquã maritus, dicit etiam hic Pau. de ca. ex eo quod hic no. quod maritus nõ eſt affinis, ſed cauſa affinitatis qd poteſt induci ad q. de eo qui accepit emphyteuſim pro ſe ⁊ liberis ſuis, per lineã maſculinã deſcendẽtibus, ⁊ deceſſit relicta femina, que licet deſcẽſum habuerit a patre maſculo, ꝙ tamen in ipſam nõ tranſibit emphyteuſis, q: in patre nõ incipit linea, lꝫ ipſe ſit principiũ linee, ſed in ipſa filia que non eſt maſculus. Et ita dicit tenere ſpe. in titu. de Emphyt. §. nunc aliqua. verſi. xlvj. Tu adde Bal. conſ. cxxvj. v. lib. quod accipiens emphyteuſim vſqꝫ in tertiam generationem, ipſe non comprehendatur.

ALIA LECTVRA.

MAritus. Maritus admittitur ad agendum pro vxore ſua ſine mandato. Item quod cõceditur in vno, in alijs videtur eſſe prohibitũ. h. d. Cõcordat ſecundo dictõ l. cum pretor. de iudi. cum multis ſimi. ¶ Item not. ꝙ illud ius, quod eſt de aliqua re, illud ius eſt de priuil. illius rei. ſcitis ꝙ maritus ⁊ vxor non ſunt affines, (ſed principium affinitatis: ⁊ tamen hic vides quod) ſicut affinis agit ſine mandato, ita maritus agit ſine mandato. ¶ Itẽ op. de l. fi. de pac. cõuẽ. So. vt in gl. Vel dic ſm do. Iaco. quod mulier, ſiue vxor poteſt habere triplicis generis bona. habet enim dotem ſuam, puta fundũ dotalem proprium, ineſtimatum datum, vel fundum eſtimatum datũ, in his maritus poteſt facere vt ſibi placet, vt l. doce. j. de rei vend. ⁊ l. quot. de iure dot. cum ſi. ¶ Item poteſt habere bona paraphernalia extra dotem viro tradita, ⁊ in his maritus videtur eſſe procurator vxoris ſue: ⁊ non requiritur ꝙ preſtet ſatiſdationem de rato. ⁊ de his bonis loquitur d. l. fi. alleg. ¶ Item poteſt habere bona paraphernalia non tradita marito ⁊ in his maritus non videt eſſe procurator vxoris, ſed ſi maritus agere vult, hꝫ neceſſe preſtare legitimam ſatiſdationem. Ita debet intelligi lex noſtra, ſm do. Iac. ¶ Item op. contra verſi. fi. de l. ad rem mobilem. ⁊ l. ad leg. ff. eod. Tu dicas ꝙ in iuribus contrarijs videtur contineri ſub primo mandato omne illud, ſine quo primum mandatum explicari non põt, ⁊ ita tollitur contrarium. ¶ Item op. caſus omnibus remanet ſub diſpoſitione iuris communis, vt l. ſi cũ dotem. in princ. ff. ſol. ma. cum ſim. modo ſi maritus eſt conſtitutus procurator ab vxore ſua ad vnum actum tantum, quantũ ad alios actus videtur remanere ſub diſpoſitione iuris cõmunis. Sed diſpoſitio iuris cõmunis eſt ita, quod maritus ⁊ perſone cõiuncte poſſunt agere pro coniunctis ſine mandato, vt in princ. noſtre l. ⁊ l. ſed ⁊ he. ff. eo. Sed lex noſtra prohibet omnino maritum agere, quare male. Quidam vt Pet. videntur dicere contrariũ, ⁊ intelligunt hanc legem, quod licet maritus datus ad vnam cauſam, non videatur datus quo ad alias, neqꝫ agere poſſet vt procurator, tamen poteſt vt coniuncta perſona. Sic intelligũt ipſum. Et ex hoc arguit ad queſt. cõiuncta perſona conſtituit aliam perſonam coniunctã procuratorẽ. Procurator conſtitutus videns forte quod procuratoriũ non eſt legitimum non vult cõparere vt procurator, ſed vt cõiuncta perſona, nũquid poteſt? Videtur per predicta ꝙ ſic. Et idẽ poſſetis dicere in procuratore cõſtituto ex parte in rem ſuã. Sed ſi videat procuratorium ſuũ non ſolenne, poterit cõparere vt defenſor, vel vt coniuncta perſona. Intellectus iſte eſt contra legẽ iſtam in fi. quia videtur eſſe prohibitũ quo ad alia. ¶ Ad contrarium, dum dicitur, caſus omiſſis ⁊c. concluditur ꝙ maritus debeat admitti tãquam cõiuncta perſona. Reſpondeo quod cõiuncta perſona admittitur ſine mandato, non tamen contra mandatũ, vt l. Pomponius. §. fi. ff. eo. tit. Contra mandatum autem videtur tendere in caſu noſtre legis, q: eõ ipſõ quod maritus eſt datus procurator quo ad vnum actũ, videtur eſſe prohibitus quo ad alios. Hic eſt intellectus noſtre legis. De queſtionib. autem tactis, vide tu quod not. per Cyn. in l. contra maiores. j. de inoffi. teſta. ¶ Itẽ dicitur quod procuratio emiſſa preſcripſerit. quero de intellectu horum verborũ. Gl. exponit dupliciter. Secunda expoſitio eſt multũ not. quia concludit quod procuratoriũ poſſit probari per teſtes ſine ſcriptura. Dixi in l. j. s. c. Cõtra hoc videtur l. j. s. de mand. prin. Sol. ꝙ ibi eſt caſus ſpecialis, ⁊ iſtud tenet Azo in ſumma illius tit. ⁊ gl. in c. j. extra eo.

LEX XXII.

PRocuratoribus. Procurator per litis conteſtationem efficitur dñs litis, ⁊ nõ poterit remoueri ſine cauſa. h. d. ¶ Not. quod per conteſtationem procurator efficitur dominus litis. Et per hanc l. dicebat, ⁊ conſuluit do. Lambertinus de Ramponibus, quod poſt litem conteſtatam a procuratore, ſi citatur dominus ad aliquem actum, ⁊ ipſe nõ compareat, ⁊ in eius domini cõtumaciam iſte actus geritur, quod non valet quod agitur, nam ipſe dominus non debet citari, ſed debet citari procurator, quia iam eſt effectus dominus litis, adeo quod eo inuito dominus proſequi non poteſt. Ita loquitur hic. Sed ſi dominus veniret, ⁊ ſua ſponte litigaret, ⁊ procurator non contradiceret, iſtud non eſt prohibitũ. Et de cauſis, ex quibus poteſt remoueri procurator, habes plene in l. filius. §. fi. cum multis legibus ſeq. ff. eod. ⁊c.

ALIA LECTVRA.

PRocuratoribus. Per lit. cõteſt. procurator efficit dominus inſtantie, ⁊ non poteſt reuocari, niſi ex cauſis legitimis. h. d. Hec lex inducitur in arg. ad queſtionẽ illã, de qua iam dixi j. de ſent. ⁊ interlo. omnium iud. l. j. Pone iudicium fuit agitatum per procuratorem ⁊ litis cõteſtatio facta per eum, cũ debebat ferri diffinitiua, non fuit citatus procurator, ſed dominus, ⁊ fuit contumax. lata fuit ſentẽtia, nũquid valet? Et determinatum fuit Bonon. per Iac. Balduinũ, quod ſententia non valeret tanquã lata in perſonã, que non fuerat in iudicio, nec erat dominus inſtantie, ⁊ ſic videtur lata ſine inſtantia, ⁊ ſic nõ valet, imo debuit citari procurator, qui eſt dominus litis. Et hic eſt caſus ſecundum do. Iac. But. ibi perſequendi non habeat facultatẽ. Ego puto contrarium quod valet ſententia, ⁊ valuit citatio, ⁊ ego dominus potui comparere. Non obſt. mihi textus iſte, quia eſt verũ tunc demum quando procurator contradixiſſet aduerſario meo, ſed vbi procurator preſens non contradixiſſet, ego poſſum optime eo patiente pertractare negotium, quamuis ipſe fuerit litem conteſtatus. Et ita determinat per iſtam l. ⁊ gl. Ioan. And. in c. j. extra de procur. ⁊ c. ij. eo. tit. lib. vj. Sed tunc indiſtincte fatetur, ꝙ citatio ⁊ per conſequens ſententia eſſet nulla, quando ego dominus citarer poſt lit. conteſt. a procuratore factam eo abſente, ⁊ ſic cõtradicere nõ valente, vel faciendõ eum citari, eo expreſſe contradicente.

LEX XXIII.

NVlla. Poſt conteſtationem factam a procuratore, domini morte non finitur mãdatum, ⁊ poteſt alius a procuratore ſubſtitui. h. d. Ratio huius eſt, quia poſt litem conteſt. mandatum non dependet ex ſolius domini voluntate, cum ſit procurator effectus dominus litis, ideo domini morte non finitur mandatũ. ¶ Quero, quid eſt in cauſis, in quibus non conteſtatur lis, quando dicetur procurator effici dominus litis? Doct. dicũt ſtatim, cum incipit tractare merita cauſe, quod dictum ſatis placet, ⁊ videtur caſus hic. Nam ſupra proxime dicit, poſt litis conteſtationem, hic dicit, poſt cauſam in iudicio agitatam. Unde ſtatim cum merita cauſe incipiunt agitari ⁊ tractari per procuratorem, ipſe dicitur effici dominus litis vt eſt caſus hic. Hoc intelligo verum, niſi illius litis alius iam
* eſſet effectus dominus, vt s. e. l. nihil. ¶ Quero, mortuo domino* qualiter formabuntur ſententie verba in iſtum procuratorẽ, nam ſi eum condẽnabit procuratorio nomine domini, cum dominus iam ſit mortuus, videretur ſententia eſſe nulla, vt l. pen. ff. que ſententie ſine appel. reſcind. Quid dicemus? Cogitabis.

ADDITIO.

* CLAVD. DE SEISS. ¶ Mortuo defuncto. De hac queſt. ponit Alex. poſt Pau. de caſt. in l. eius qui. nu. 8. verſi. in glo. in verb. teneri. ff. ſi certum petatur.

LEX XXIIII.

1 ☞ Exceptio procuratoria quando ſit dilatoria, ⁊ quãdo peremptoria: ⁊ opponi poſſit poſt litem conteſtatam.
4 Actus contrarius factus proteſtationi nihil prodeſt.
5 Exceptio procuratoria eſt quintuplex.
6 Exceptio, tu non es procurator, quando poſſit opponi.
7 Pronunciatio facta per iudicem, quem eſſe procuratorem, non nocet domino.
9 Solutio facta falſo procuratori poteſt repeti.

a **LIcet.** [a] Exceptio, que reddit iudicium retro nullum, qñcunqꝫ opponi poteſt. h. d. ¶ Opp. quod exceptiones procuratoris debẽt opponi ante lit. conteſt. vt l. ita demum. s. eo. l. Pomponius. §. rati. ff. eo. Huius timore ſunt hic plures ſolutiones. Dicunt quidam quod poſt litis conteſt. permittitur opponi, ſi ipſe, qui opponit, hoc vult probare. Ita loquitur hic. Iſta non videtur vera ſimpliciter, cum enim ſit mera negatiua nõ poteſt probari, vt l. actor. j. de probatio. ⁊ l. aſſeueratio. j. de non nu. pec. Unde alij dicunt, quod hic eſt ſpeciale in exceptione, que reddit iudiciũ retro nullũ, vt hic, ⁊ l. ſeq. j. ſi a nõ compe. iud. l. j. Ratio huius eſt, vt ſtatim dicit gl. ibi, vel melius, ⁊c. quia cum iudiciũ ſit nullũ, non poteſt dici ꝙ appoſitio exceptionis ſit retardata poſt litẽ conteſt. cum nulla ſit conteſtatio. Iſta eſt optima ratio. Alij dicũt aliter, tamẽ ille ſolutiones tendũt ad aliud cõtrarium magis generale, ideo ipſas forma ſic. ¶ Opp. quod exceptio dilatoria debet opponi ante lit. conteſta. vt l. ij. ff. de excep. ⁊ l. exceptio. j. de probatio. ſed iſta eſt dilatoria, ergo ⁊c. Di-
1 cunt † quidã. Aut opponitur exceptio, tu nõ es procurator: ⁊ iſta eſt perẽptoria. Aut oppoñr exceptio, tu nõ potes eſſe procurator, ⁊ iſta eſt dilatoria. Dicit gl. ꝙ iſtud ſibi non placet, ⁊ bene dicit q: contra tex. d. l. iij. de excep. q: vtraqꝫ eſt dilatoria. Alij dicunt. Aut ſcio

ſcio ipſum nõ eſſe procuratorem, ⁊ debeo ipſum repellere. alias eſt
quod mihi imputetur. Aut credo ipſum procuratorē eſſe, ⁊ tunc ſi
poſtea ad mei notitiā peruenerit, ꝙ ipſe nõ eſt procurator, quādo‑
cunqꝫ poſſum opponere. Ita loquitur hic. Si vero dubito vtrū ſit
procurator vel non, debeo opponere prin. litis. Ita loquiẜ hic hec
lex in prin. ⁊ vide iſtam gl. ibi, alij vt Hug. ❡ Primū membrū eſt, ꝙ
ſi ſcio ipſum non eſſe procuratorē, ab initio debeo ipſum repellere,
hoc eſt verū, ſed ſi eum nõ repellerē, innuit iſta opinio ꝙ mihi pre‑
iudicem, ꝙ puto verum, quantū ad actionē quam poſſum habere
contra procuratorē ad intereſſe. Debetis enim ſcire, ⁊ notare, ꝙ ſi
aliquis agit contra me tanquā procurator, vel aliter cõtrahit, ipſe
tenetur me docere ſe procuratorē. ar. l. j. ꝭ. cre. euic. pign. nõ de. Igi‑
tur ſi ſciui eum non procuratorē, non tenebitur mihi. ar. l. ſi fundū.
ꝭ. de euict. ⁊ l. cum donationis. ſ. de tranſact. Sed ſi volo opponere
exceptionē nullitatis, q2 non eſt procurator, iſtud poſſum non ob‑
2 ſtante ſcientia mea. † Nā in his que nõ dependēt ex conſenſu meo,
approbatio mea nihil releuat ad validandū iudiciū, vt l. ſi expreſ‑
ſim. ff. de appel. Dixi in l. j. quādo prouo. non eſt neceſ. Sed quid in
his que ex cõſenſu meo depēdent: Uide in l. ſi tutor. ꝭ. in quib. cau.
in integ. reſti. non eſt neceſſ. ⁊ ibi dixi. ❡ Secundū membrū eſt, ꝙ ſi
credo eū procuratorē eſſe, tamē non eſt verū, quandocunqꝫ ad mei
notitiā peruenerit, potero opponere. Hoc videtur eſſe verū, vt ex‑
tra de excep. c. paſtoralis. ⁊ videtur ꝙ hoc, quod peruenerit ad mei
notitiā, probetur per iuramentū, vt ibi dicitur. Tertium membrū
eſt, quod ſi dubito, debeo contradicere in prin. vt hic. Iſtud not. q2
3 hoc puto verū. Et per hoc colligitur cautela, † quam dixi vobis in
l. j. ſ. eo. Nam nõ negabo eum procuratorē, ne per negatiuā fiat res
dubia, ſed petam quod me faciat certum de mandato. Alij dicunt,
quod hic iſta exceptio fuit ab initio oppoſita, tamen litigauit ſub
quadā proteſtatione. Dixit enim, nego te procuratorē, ⁊ proceſſit
in cauſa cõteſtando litem, ſemper dicēdo ſaluo eo quod ſi apparet
4 procurator ⁊c. Et vide gl. in fi. † Certe iſtud nõ placet, nam iſta ta‑
lis proteſtatio, ſeu reſeruatio, quam quis ſibi facit, nullius eſt effe‑
ctus, nam facit actū contrariū ipſi reſeruationi. extra de app. c. ſo‑
licitudinē. Dicit ergo gl. quod prima ſolutio poſita in iſta gl. pla‑
5 cet. Tu vero clarius pro intellectu huius l. dic, † ꝙ exceptio pro‑
uocatoria eſt quintuplex. Quandoqꝫ opponitur, tu nõ potes eſſe
procurator, quandoqꝫ, ille, qui cõſtituit, non potuit te cõſtituere.
Quandoqꝫ opponitur, ꝙ ex natura cauſe nõ potuit cõſtitui pro‑
curator. Quandoqꝫ op. contra procuratorē, ꝙ non cauit. Quan‑
doqꝫ oppo. ꝙ non eſt procurator, ⁊ eſt quinta, de qua loquitur lex
noſtra. ❡ Prima, que opp. ratione perſone procuratoris, aut per‑
ſona eius talis eſt, que nõ poteſt eſſe in iudicio, nec pro ſe, nec pro
alio, vt ſeruus in cauſis ciuilib. ⁊ iſta exceptio poterit quandoque
opponi, q2 reddit iudiciū retro nullū. vt l. ij. §. j. qui ſatiſ. co. Quan‑
doqꝫ poteſt eſſe in iudicio pro ſe, non pro alio, vt mulier, miles, mi‑
nor cū authoritate curatoris, filiuſfa. ⁊ ſimiles, ⁊ tūc debet opponi
ante lit. conteſt. l. ita demū. ſ. eo. ❡ Secūdo vero opp. exceptio de
perſona cõſtituētis. De illa dixi in l. nõ eo minus. ſ. eo. tit. ❡ Ter‑
tio opp. ratione cauſe, vt in cauſis criminalib. non poteſt conſtitui
procurator. De his habes gl. in l. quāuis indubitati. ꝭ. de adul. ⁊ ibi
dicam, ⁊ dixi in l. pe. §. ad crimen. ff. de publ. iud. ❡ Quarto opp. de
cautione nõ preſtita, ⁊ iſta debet opponi ante lit. conte. vt l. Pom‑
6 ponius. §. rati. ff. eo. ❡ † Quinto op. tu nõ es procurator. ⁊ de hoc
loquitur hic iſta exceptio. Quandoqꝫ opp. ab eo, contra quē pro‑
curator litigauit. Quandoqꝫ opp. ab ipſo domino, cuius nomine
litigauit procurator. Primo caſu, ſi quidē ab initio cõtenditur de
mandato, nec deciditur, ſed propter dubiū procurator admittitur
cum cautione de rato, tūc de cetero iſta exceptio, tu non es procu‑
rator, nõ poteſt opponi, niſi opponēs hoc incontinēti probaret, vt
l. inter quos. §. alieno. ff. de damn. infect. Quandoqꝫ diſputatur de
mandato, ⁊ determinatur ꝙ eſt procurator, ⁊ iudex pronūciat eum
b eſſe procuratorē [b] legitimū, tunc de cetero nõ poterit opponi ipſi
procuratori quod nõ ſit procurator, ꝙ iam determinatū eſt, arg. l.
iij. ꝭ. ſi ex fal. inſtr. Idē ſi inſtrumentū procurationis fuit productū
in iudicio, ⁊ probatū, vt l. fi. de fid. inſtr. ⁊ Inn. tractat in c. quoniam
contra falſam. extra de prob. vbi expreſſe dicit, hoc in inſtrumento
procurationis. Si vero de hoc nunquā fuit cognitū nec diſputatū
de mādato, tunc poteſt quādocunqꝫ opponi. Ita loquitur hic, ſer‑
* uata tamē diſtinctione * Hug. que ponitur hic in gl. Ubicunqꝫ au‑
tem dixi, ꝙ poſtquā eſt determinatū, non poteſt de cetero opponi
exceptio, tu nõ es procurator, hoc eſt verū, niſi ille, qui opponeret,
vellet in ſe aſſumere onus probandi iſtā negatiuā, quod poſſet fa‑
cere probādo mandatū reuocatū, vel inſtrumentū falſum. Et intel‑
ligas ſemper, niſi de hac falſitate, vel de reuocatione fuit cognitū,
⁊ hoc modo poteſt intelligi prima opinio poſita in gl. ❡ Secun‑
dus caſus principalis eſt, quando ipſe dñs, cuius nomine agitur,
vult dicere, quod ille nõ fuit ſuus procurator, tūc quādocunqꝫ di‑
cere niſi de mādato doceatur, vel de ratihabitione, vt ſ. eo. l. ſi pre‑
7 cium. ff. rem ra. ha. l. procurator. la vlti. Illa enim † pronūciatio per
quā iudex declarat eſſe ſuū procuratorē. non nocet dño abſenti, q2
eo non citato cauſa cum eo nõ cognita, hoc fuit pronunciatū, arg.
l. cum nõ iuſto. de coll. dete. Ita tenēt omnes doct. licet ſecus ſit in
c tutore [c]. Ratio, q2 eius cõſtitutio principaliter ſpectat ad iudicē,
vt l. j. §. idem Põponius. ff. quod fal. tu. auth. per Inn. in c. ſuper li‑
teris. de reſcrip. quo ad quid tamē preiudicat dño, vt quando reci‑
piuntur teſtes ſuper mādato, vt dixi in l. j. ſ. eo. ❡ Modo habetis
expeditā iſtam materiā, ⁊ primam gl. Uenio ad ſecundā glo. ⁊ op. ſi
nullum eſt iudiciū, ergo nõ poteſt examinari, an ſit procurator vel
non, niſi ante conſtet de mādato, ſed ante nõ poteſt cõſtare de mā‑
dato, niſi examinetur, ⁊ ſic videtur perplexitas, ſeu indiſſolubile
quoddam. Sol. Dicit gl. Breuiter, ⁊ bene. Iudiciū primū, an ego
ſim procurator, non agitaẜ procuratorio nomine, ſed ego proprio
nomine dico me procuratorē. Et ſic in hoc habet legitimā perſo‑
nam, merito quantū ad hoc, an ſit procurator, conſtat litigiū, quia
eſt perſona legitima. Uide gl. quam not. ⁊ bene, ideo ſi procurator
ageret nomine minoris, vel ſindicus nomine vniuerſitatis vel tu‑
tor, ⁊ contingeret aliqua leſio in examinatione perſone, an ſit pro‑
curator, vel ſindicus, vel tutor, certe nõ poſſunt petere reſtitutionē
in integr. q2 iſta cauſa an ſit procurator, vel ſindicus, vel tutor eſt
cū ipſo tutore vel procuratore agitata, nõ cum minore vel eccleſia.
❡ Opp. ⁊ videtur, ꝙ licet non habeat mandatū, iudiciū valeat. l. ſi
8 ſine. in prin. ⁊ §. j. ff. rem ra. hab. † Sol. Iudicium nõn valet, quantū
eſt in preiudicium domini, ſed in preiudicium procuratoris, ⁊ fide‑
9 iuſſoris, quē dedit de rato, bene valet. ❡ † Ultimo querit gloſ. an ſi
ſoluitur huic falſo procuratori, poſſit repeti. Dicit gl. quod ſic, ſed
an idem ſi ſoluatur cum iudice. Dicas quod ſic, quia ſententia la‑
ta fuit cum falſo procuratore, de hac materia plene dic per me in
l. ſi ſine. in princ. ⁊ §. j. ⁊ §. cum autem. ff. rem rat. habe.

ADDITIONES.

☞ Pro concordia. Aduerte, quando mandatū reuocatur in du‑
bium an ſit validum, vel non, ⁊ producūtur teſtes, ⁊ fertur ſenten‑
tia ſuper eius validitate. Bart. dicit in l. j. ſ. eo. tit. quod iſti teſtes,
⁊ ſententia preiudicat domino etiam non citato. contrarius alle‑
gatur per do. Alex. in hac l. Tu dic ſaluando Bart. quod in d. l. j.
debet intelligi ſecūdum determinationem quam dicit in hac l. ſci‑
licet. quod preiudicat, ſcilicet quando cauſa cognita, non aliter.
ideo caute dixit do. Alex. quod limitatur nõ autem quod contra‑
rietur. In alio tamen ſecundum do. Fran. Aret. in l. ſciendum ff. de
verb. oblig. allegatur contrarius Bart. in hac l. quia in prin. voluit
quod qui dicit procuratorē eſſe falſum, non tenetur probare, quia
negatiua non coarctata loco, ⁊ tempore. l. actor. C. de prob. cum ſi.
⁊ tamen ſecundum eum contrarium voluit in eadem l. vbi voluit
quod poteſt probari probando reuocationem mandati. Tu dic
quod j. opinio vera. ⁊ non ob. quod dixit, q2 Bar. loquitur quando
quis aſſumpſit in ſe onus probandi quod ita probari poteſt pro‑
ducendo reuocationē, ⁊ ſic nihil ob. imo ſubtiliter intuendo, tunc
negatiua nõ probatur, ſed affirmatiua reuocationis, que tamē ha‑
bet annexam negatiuā, vt late habetur in l. hoc iure. ⁊ in l. illa. ff. de
ver. obli. nouiſ. in l. de pupillo. in §. ſi quis ipſi. ff. de nou. oper. nunc.
a AND. BARB. ❡ Licet. An geſta cum procuratore, qui non
debuit admitti, teneant, vide Tanc. in iij. rub. in iij. q. do. de Rota,
concluſione. clxxxvj. vbi allegant quod procurator habēs manda‑
tum ſubſtituendi, ⁊ reuocādi, licet ſubſtituat, ⁊ proteſtetur ſe nolle
de cauſa intromittere, vide. d. Pet. in c. ex parte Decani. de reſcri.
quod geſta per procuratorē reuocatum non poſſunt haberi rata.
P. PAV. P. ❡ Licet. De iſta materia, an ⁊ quando poſſit opponi
exceptio tu nõ es procurator, vide omnino Alex. conſi. lxxij. vol. iiij.
Itē ꝙ exceptio falſi procuratoris poſſit ſemper opponi, vide Ioā.
de Ana. conſ. xcvj. etiam ſi eſſet pronunciatū per iudicem ſuper le‑
gitimatione perſone, ſecūdum Bologninum ibi ad finē, qui loqui‑
tur tamen quo ad preiudicium domini, qui non conſtituit. Item ꝙ
nunquam cenſeatur reiecta a ſtatuto iſta exceptio incõpetentie iu‑
dicis, vide Io. de Ana. conſ. pe. Et Bolog. ibidē ponit de eo quod
dictum eſt ſ. quādo pronunciatū eſſet ſuper legitimatione procu‑
ratoris, de quo vide etiā Feli. in c. cum in iure. ad fi. de offic. dele. Et
ibi etiam cui incumbat onus probandi mādatum poſt lit. conteſt.
Item quod exceptio inepti modi procedendi poſſit quandocunqꝫ
opponi vt dicit Bal. hic, vide Fel. in rub. extra de fo. compe. Item
quod iſta exceptio impediat litis ingreſſum, ſecus in exceptione ꝙ
quis non eſſet procurator cõtractus, cuius vigore quid egit. Uide
Bal. no. in c. j. §. naturales. ſi de feu. defun. cõtētio ſit in. domi. ⁊ agn.
b P. PAV. P. ❡ Eſſe procuratorem. Uide Alexan. conſi. lix. in prin.
in ij. vol. Et de tutore vel cura. vide Bart. in l. j. §. idē Pomponius.
ff. qui fal. tu. autho.
* CLAVD. DE SEISS. ❡ Seruata tamen diſtinctione dicit ta
men mirabiliter Bal. in c. cum M. Ferrar. de conſti. quod iſto ca‑
ſu quādo opponitur exceptio falſi procuratoris, ſi procurator pro
ducat mandatum, poteſt agere actione iniuriarum. l. ſi vero. §. j. ff.
qui ſatiſd. cogan.

POMA. ¶ In tutore. Vide Alexand.conſil.ciij.ad fin.in ij.vol.ꝛ conſil.ciiij.in fi.vol.iiij.ꝛ Paul.conſil.xviij.vol.ij.ꝛ Alexand.lxxx.ad fin.vol.ij.ꝛ conſil.clxxxij.eod.vol.ij.vbi ſentit hoc procedere,etiam ſi pronunciaſſet omni meliori modo,ꝛc.ꝛ clxxxv.vol.ij.

ALIA LECTVRA.

LIcet in principio. Exceptio que habet reddere iudicium retro fuiſſe nullũ poteſt opponi in quacunqꝫ parte iudicij.h.d. Opp.ꝛ intro gloſ.magnam,que dicit quod permittitur. Vos videtis quod exceptio falſi procuratoris poteſt opp.cõtra.de l.ita demum.ſ.eo. Huius timore facta eſt iſta gl.dicit gl.quod tunc eſt verum,quod hec exceptio poteſt opponi quandocunqꝫ, etiam poſt litem conteſtatam,quando ille, qui opponit,velit probare procuratorem non habuiſſe mandatum,quaſi velit dicere gl.quod quia ſuſcepit in ſe iſtud onus,nõ mirum ſi poteſt iſtam exceptionem opponere quandocunqꝫ. Iſta fuit prima ſol.que nõ eſt vera,quia iſta cum ſit mere negatiua,non eſt probabilis.l.actor.j.de prob.Vnde prob.Vnde gl.dedit aliã ſol. Re ipſa veritas eſt,dicit glo.quod hic eſt ſpeciale in hac dilatoria,que poteſt opponi in quacunqꝫ parte iudicij,ꝛ idem in quacũqꝫ alia, que haberet reddere iudicium retro nullum fuiſſe, not.in l.j.ſ.de iur.ꝛ fac.igno.Et eſt ratio,quia quãdo iudicium dicitur nullum,inſtantia nulla,conteſta.litis non habet formam iudicij,vnde non poteſt dici tarde oppoſuiſſe hanc exceptionem,nec poteſt obijci,non oppoſuiſti ante litis conteſt.qꝛ non dicitur lis conteſtata quando iudicium ſit nullum. Et iſtud voluit ſentire gl.cum dicit,vel melius, ꝛ iſta eſt vera ſol. Alij dederunt aliam ſol.ꝛ dicunt quod exceptiõ, de qua loquitur.l.ita demũ.ſit dilatoria. Sed hec exceptio eſt peremptoria,ꝛ iſta ſol.eſt falſa, quia vtraqꝫ eſt dilatoria.tamẽ optime loquitur quantum ad aliud.Nam quandoqꝫ opponitur,tu non es procurator.ꝛ tunc licet ſit dilatoria,poteſt opponi quandocunqꝫ, vt hic. Quandoqꝫ opp.talis exceptio,non potes eſſe procurator. Et hic aduerte ſecundum do.Iac.quia quandoqꝫ eſt defectus ratione cauſe.Videbitis de hoc in l.quamuis indubitati.j.de adulte. Quãdoqꝫ eſt defectus ratione perſone , ꝛ poteſt eſſe duplex exceptio,qꝛ perſona non poſſit eſſe in iudicio,nec pro ſe,nec pro alio,ꝛ tũc iſta exceptio, poteſt opponi quãdocunqꝫ.l.ſeruus.j.de iud.l.ij.§.ſi quis his.ff.qui ſatiſ.co. Et eſt alius defectus, quod quandoqꝫ perſona põt eſſe in iudicio pro ſe,ꝛ nõ pro alio, ꝛ tũc iſta exceptio debet opponi ante lit.conteſt.vt in d.l.ita demũ. Quãdoqꝫ op.exceptiõ,nõ põt eſſe procurator,qꝛ nõ legitimus,ꝛ iſta debet opponi ante lit.conteſt.vt l.Põponius.§.rati.ꝛ vide ibi bonã gl.ff.eo.Sed querit hic Ia.quid de exceptione libelli inepte formati,quãdo debet opponi? Ipſe dicit ꝙ hec exceptio opponi poteſt,etiã poſt lit. conteſt.allegat ad hec l.libellorũ.ver.quod ſi libelli.ff.de accuſatiõ. qꝛ ſi libellus eſſet inepte cõceptus, nomẽ rei aboletur.ergo cõcludit ꝙ erat receptũ inter reos,ꝛ ſic erat lis cõteſtata, vt l.adulterã. j.de adul.plene in l.j.qui accuſare nõ poſſunt.per doc.Cõtra quod vide bonã l.cum ſua gl.in l.Titia.ff.de accuſatio.ꝛ ꝙ ibi notatur,ꝛ no.illã legẽ,verũ eſt quod gl.pro ſolutione dicti cõtrarij,dedit aliã ſolutionẽ,ꝛ diſtinguit tres caſus.vt videbitis in fi.gl.quia dicit gl. Aut ſcio falſum,ꝛc.dic vt in glo.Aduerte tamen,quia gl.in primo mẽbro huius diſtinctionis videtur innuere,ꝙ ſi ego ſcio procuratorem eſſe falſum,ꝛc.ꝛ non oppono ſtatim,mihi preiudicat, quare poſtea nõ poſſum opponere.Dictũ huius gl.nõ eſt verũ,quia poſito quod ſciam procuratorẽ agentem contra me,nõ habere mandatum,mihi nõ preiudico. Ratio quia cõſenſus meus in his, que non dependent ex mea mera voluntate,non operatur ad validandum actum,vel ſententiã,vt l.ſi expreſſim.ff.de app.Sed iudicium agitatum non dependet ex mera voluntate mea,quia iudiciũ non redditur in inuitũ. Et ex eo cõcludas,quod licet non opponam,ꝛ ſciã ipſum eſſe falſum,adhuc poſſum ipſam opponere. Imo plus, quia conſenſu vtriuſqꝫ partis iudiciũ nullũ vel ſentẽtia nulla non poſſet validari, vt valeret ſententia. Et ita debet intelligi l.ij.ꝛ ibi per doc.j.cõmunia vtriuſqꝫ iudi.licet gl.ſenſerit cõtrariũ,ꝛ male in l.j.j.qui pro ſua iur.iu.dare da.ve poſ.ꝛ idẽ not.per Ber.in c.quoniam contra falſam.in vlti.gl.magna.extra de prob.ꝛ ſolet dici per doc.in l.inſtar.j.de iur.fiſ.li.x. ¶ Itẽ op.ꝛ ſum in gl.fi.de princ.ad fi. Solue vt in gl.in princ. ¶ Quero,pone ꝙ per ſententiã iudicis eſt ſolutum falſo procuratori,nũquid ſolutũ poteſt repeti? Dic ꝙ ſic. ¶ Non ob.l.cum putarem.fa.erciſc.qꝛ ibi fuit iudiciũ agitatũ cum legitima perſona,hic non. ¶ Item dicit gl.ꝙ iudiciũ eſt nullum,in preiudicium domini,niſi habuerit ratum.alleg.l.licet.de iud.Concludit ergo iſta gl.quod dominus poſſit ratificare iudiciũ agitatũ per falſum procuratorẽ. ¶ Aduerte,inquantũ iudiciũ facit cõtra dominum,ꝙ poſſit ratificari,ita debet intelligi.Sed quero,quid ſi iudicium faceret pro domino,vel ſentẽtia lata eſſet pro domino in perſona falſi procuratoris, nũquid ratificãdo tũc valebit ſentẽtia? Gl.in l.ſi mater.§.hoc iure.de exceptio.rei iudi.tenet ꝙ ſic,ꝛ alle.l. licet.ff.de iud.prea. Cõtrariũ ſenſit gl.alibi in l.ſi tutor.j.in quibus cau.in integ.reſt.nõ eſt neceſ.que Gl.innuit ꝙ ſpeciale ſit in minore. Iſta vlt.gl.cõmuniter approbatur,per rationẽ ſuperius dictã, ꝛ aduerte quod l.licet ff.de iud.loquitur vbi dominus ratificat iudiciũ agitatũ per falſum procuratorẽ ante ſententiã latã,quid autem ſi poſt ſententiã, vide ſ.Quero iudex pronunciat procuratorẽ eſſe legitimũ,ꝛ ſe habiturũ ratũ quicquid per eũ factũ fuerit, quero nũquid valebit? Videtur ꝙ ſic, vt l.j.§.idem Põponius.ff.quod falſo tutore. Contrariũ videtur per l.quod nõ iuſto.ff.de coll.dete. Non obſt.l.cõtraria,quia loquitur in tutore,cuius tutoris damna dependent ab ipſo iudice.quod non eſt in procuratore.veruntamẽ eſt,quod ſi iudex pronũciat ſic, pronuncio exceptiones oppoſitas cõtra mandatũ huius procuratoris nõ obſtare,ꝛ eis nõ obſtãtibus eſſe procedendũ in cauſa.iſto caſu iudiciũ valeret. Iſta eſt practica communis,quam ponit Spec.in tit.de excep.§.iij.in fi.ꝛ Cyn.hic.

LEX XXV.

QVicunque. Illuſtris perſona non litigat per ſe, ſed per procuratorem, alias punietur.hoc dicit. ¶ Hic eſt authẽ.hoc ius,que limitat l.ꝛ rationem legis,dic vt in gl.ꝛc.

ALIA LECTVRA.

QVicunque. Poſitus in illuſtri dignitate non litigat per ſe, ſed per procuratorem.Cum autem quero de ratione,dic vt in gloſ. quia ratione dignitatis debet ſedere cum iudice.

LEX XXVI.

1 ☞ Cauſe,in quibus quis cogitur perſonaliter, ꝛ non per procuratorem comparere.

a **IN pecuniarijs.** [a] Per procuratorẽ,citatus poteſt cõparere,
* etiã ſi in citatione hoc nõ exprimitur*.nec cogitur quis
b comparere perſonaliter,niſi ex cauſa [b]. h.d.Quero que
1 † ſint cauſe iuſte ꝓpter quas quis cogitur perſonaliter cõparere. Pro huius declaratione debetis ſcire,ꝙ hic tex.ibi niſi forte quoſdam,ꝛc.legiꝰ duob.mod.Primo ſic.Dictũ eſt ſ.ꝙ quis põt cõparere per ꝓcuratorẽ ſi vult, niſi in caſu, in quo cogiꝰ quis cõparere per procuratorẽ,vt ſ.l.prox.ꝛ ita intelligiꝰ iſte ver.niſi forte,vt dicit gl.ſuper verbo,iuſtiores.in prin.Alij dicũt ecõuerſo,ꝛ ita ponũt caſum,q eſt magis notabilis,vt ſ.dictũ eſt,ꝙ poteſt cõparere per procuratorem,niſi ex cauſa (cogatur) cõparere perſonaliter. Que eſt ergo cauſa iuſta. Dicit gl.cauſa iuſta eſt in his cauſis in quib.non admittitur ꝓcurator,vt puta,in cauſa criminali,in qua imponitur pena a relegatione.ſ.ꝛ iſtud eſt clarũ.Vel dicas,dicit gl.qꝛ melius ſcit dñs veritatẽ,quam procurator.Sed ſecũdũ hoc ſemper iudex
c poterit dicere cõpareas corã nobis ꝑſonaliter, qꝛ volumus ſcire[c] a te veritatẽ.Et vide glo.do.Iac.circa hoc dabat remediũ,ꝙ quis faciat procuratorẽ inſtructũ ad omnia,de quib.poſſet iudex eũ interrogare,ꝛ hoc exprimat in mãdato.Sed certe hoc nõ placet mihi.Nam dicit l.de minore.§.tormẽta.ff.de q.quod veritas perpenditur ex vultu,ꝛ trepidatione,ꝛ qua cõſtãtia quis loquatur,ſed in his iudex nõ poteſt informari per procuratorem,qꝛ alius eſt aſpectus dñi, ꝛ alius eſt aſpectus procuratoris, ꝛ ſic quãdo iudex vel
d let, faceret dñm cõparere,vt hic loquitur,ꝛ hoc colore aſſeſſores[d]
2 raro † vel nunquã admittunt excuſationẽ per procuratorẽ.quod ſatis placet.Vel quarto.dicit gl.eſt alia cauſa iuſta, ſi perſona dñi eſt legalis,nec eſt rixoſa,ſicut eſt procu.arg.l.actor.ff.eo.Quod dictum placet multũ in procuratore ſimplici,per cuius aduentũ,cõditio aduerſarij in nullo debet fieri deterior, vt l.ij.§.defendendi. quib.ex cau.in poſ.ea.Sed quid in ꝓcuratore in rẽ ſuã,doc.tractãt hic.De hoc eſt tex.ꝛ gl.in l.ſi actor.ff.e.ibi dicemꝰ Deo duce.Bar.

ADDITIONES.

☞ In pecuniarijs.Pro cõcordia aduerte,vult iudex facere comparere aliquẽ ex litigantibus perſonaliter reſponſurus poſitionibus vel ſimilibus,audiẽtiam poteſt denegare procuratori in hoc, quaſi dominus ſit legalior ꝛ melius inſtructus,vt per Bart.hic,in hac l.fi.contrarium allegatur tenere in l.ſi actor.ff.eod.tit.in j.col. Tu dic in d.l.ſi actor.loquitur Bart.quando quis venit ad defendendum, non ſimpliciter vti procurator, ſed tantum pro iure ſuo, quod dicit menti cõmendandũ. ſecus ſi ſimpliciter.ꝛ ita loquitur. adde ad no.in c.j.de cõfeſ.in vj.maxime per Io.And.in gl.j.Item, ꝛ aliter dici poteſt, qꝛ ſit procurator ſpecialiter ad ſic reſpõdendũ informatus, ꝛ miſſus a dño, ꝛ ita procedat ij.opin.alias procedat j.in d.l.fi.Ita Bar.in l.qui bona.§.qui alieno.ff.de dam.infec.ꝛ alle. concor.Adde Inn.in c.paſtoralis.in prin.de iud.In criminalibus autem vide Bart.ꝛ doct.in l.ij.§.defendi.ff.ex quib.cauſ.in poſ.ea.
a AND. BARB. ¶ In pecuniarijs.Et alleg.iſtum text.Bart.in l.j.§.ſufficit.ff.de admi.tut.ꝛ in l.qui habet.§.ſi pupillus.ff.de tute. quod pupillus poteſt ſolus citari ad iudicium , quia intelligitur quod compareat per ſe,vel per procuratorem. Ego tenui contrarium in l.ſed ſi ex ſtipu.quam precedit l.ſi ex legati.ff.de verb.obli. ꝛ vide c.cum in iure.de offic.deleg.ꝛ vide ibi doc.qui alle.Bar.hic.

POMA.

* CLAVD. DE SEISS. ¶ Et idem ſi dicatur in citatione quod
quis ſe preſentet, licet iſtud verbum preſentet, importet perſona-
lem preſentiam. ita no. Pan. in c. cum parati. de app. ⁊ ibi prepoſit.
b POMA. ¶ Niſi ex cauſa. Uel niſi quis impetraſſet reſcriptum, ꝙ
aduerſarius poſſit compelli cõparere perſonaliter. quo caſu etiã
ipſe impetrans cogeretur. vt per Ro. in titu. de dolo ⁊ contu. c. ij.
in antiquioribus. de quo Fel. in rubrica. de reſcrip.
c P. PAV. P. ¶ Scire. Uide etiam Bar. in l. ſeruum. §. publice. ff. de
procuratoribus.
d AND. BARB. ¶ Aſſeſſores. Sed cõtrarium videtur tenere idẽ
Bar. in l. qui bona. §. pe. de dam. infe. ⁊ ibi vide Jo. de Jmo. in c. ij.
alias iij. de iur. cal. vbi tenet cum Bar. in d. l. §. pe. ⁊ alleg. Jo. and.
Jſtud tene menti. in c. fi. de iura. calum. in. vj. tangitur in c. paſtora
lis. de iudic. vide c. pen. de poſtu. prela. ⁊ ibi dixi.

ALIA LECTVRA.

In pecuniarijs. Omnis citatio inclu-
dit hanc poteſtatẽ. ꝙ
citatus poſſit comparere per ſe, vel per procuratorẽ,
niſi in citatione cõtrarium appareat, vel alia legitima
cauſa intercedat. h. d. ¶ No. quod dixi in ſummario. Quero, quid
velit dicere tex. ob cauſas. Dic vt in glo. pone tu agis ex iure ceſſo
contra me. dico ꝙ compareat cedens, tãquam melius nouerit ve-
ritatem, an debeat comparere? Uidetur qꝺ ſic, vt l. ſi actor. ff. eod.
Dic contrarium ſm Jaco. de Are. q: tunc confeſſio cedentis non
poſſit preiudicare ceſſionario in aliquo, vt l. ſi partẽ. ff. quẽadmo.
ſerui. amit. l. ſeruũ filij. §. j. ff. de le. j. ⁊ ibi per Dy. ⁊ in l. facta. §. ſi he-
res. ff. ad Treb. ad quid debet cõparere cedẽs? Certe nõ video. qꝺ
eſt verũ ſm Jac. de Are. niſi ad cedentẽ ſpectaret aliquod pericu-
lum vel commodũ, iſto caſu dicitur prima cã cedentis, ⁊ poſſit vo-
cari cũ debet ar. l. j. §. in propria. ff. quando ap. ſit. Jtẽ quero, tu cõ-
pares tanquã procurator in iudicio, oppono tibi ⁊ volo ꝙ cõpa-
reat principalis, tanꝗ̃ melius nouerit veritatẽ, principalis eſt ab-
ſens, debeo ſibi facere ſumptus? Uidet̃ ꝙ ſic, q: volo inducere eũ
in teſtẽ. argu. l. quoniam. ĩ. de teſt. ⁊ l. eos. ĩ. de app. dic contrariũ, q:
per abſentiã aduerſarij non debet fieri mea cõditio deterior. Tex.
eſt in l. ij. ⁊ ibi gl. quib. ex cau. in poſ. eatur. Jtẽ no. hãc l. in ar. pone,
quod cauetur qꝺ pro maleficio debeat quis citari ter vt cõpareat
per ſe, ⁊ per procuratorem legitimum, quidã fuit citatus, vt cõpa-
reat ipſe non comparuit, fuit poſitus in banno, nunquid bannum
valeat? Uidetur quod non, q: citatio eſt fundamẽtum iudicij, que
non fuit facta ſecundum formam ſtatuti. Contrarium determinat
do. Ja. per hanc legem. q: poteſtas cõparendi per alium ineſt ta-
cite, per hanc l. ⁊ expreſſio eorum, que tacite inſunt, nihil operare-
tur, vt l. non recte. ĩ. de fide. l. hec verba. de leg. j. Ultimo nota pra-
cticam ex hac l. ꝙ ſi aliquis eſt accuſatus coram te de aliquo cri-
mine, cuius pena ſit ĩ. relegationem, ⁊ tu citas eum, ⁊ ipſe compa-
ret per procuratorem, quod eſt licitum l. ſeruum quoq;. §. publice.
ff. eod. quo ad obuiandum malitie ſue. Et vt poſſis melius inueſti-
gare veritatẽ, poſſes dicere ꝙ tu vis principalem, qui melius no-
uit veritatem, per hanc l. Et ſi vis ꝙ clientulus tuus non compa-
reat, ꝙ ipſe faciat procuratorẽ ſpecialiter ad iurandum de calum-
nia. Et eſt caſus extra de proc. qui ad agen. lib. vj. Et ponas, ꝙ ipſe
confiteatur, vel reſpondeat ad omnia de quibus interrogabitur.
Et omnia iſta ponunt̃ expreſſe ⁊ ſingulariter in procuratorio. Uer-
bi gratia, ſi interrogaberis de hoc reſpõdeas ſic. ⁊ iſta eſt practica.

Ne liceat potentioribus. Rubr. XIIII.

¶ Continua vt in gloſſ. ⁊ ſicut rubrica partes duas habet, ita in
nigro ſunt due leges. Prima tractat de prima parte rubrice, ſe-
cunda de ſecunda tractat ⁊c.

LEX I.

1 Procurans patrocinium potentiorum, debet priuari cauſa.
3 Judex minor punit maiorem de fauore per eum preſtito in cauſa
alicui priuato.
4 Pena huius legis non imponitur ipſo iure, ſed per ſententiam.

Diuine. Qui patrocinium potentis ratione
officij procurauit, cauſa priuatur, ⁊
ille potẽtior punietur, ⁊ rector prouincie iudex erit.
h. d. Primo loquitur in genere. Secundo reſpondet
querẽti. Secunda ibi, quare cum interſit. Jtẽ prima
ſubdiuiditur, q: primo punit partẽ procurantẽ. Se-
cundo punit potentiorẽ facientẽ. h. d. Secunda ibi, quẽ palam ⁊c.
1 ¶ Not. ex hac l. † ꝙ ille, qui procurauit aduocationẽ, ſeu procura-
tionẽ, ſeu auxiliũ potẽtiorũ debet priuari cauſa, ꝙ nota cõtra eos,
qui in ciuitate iſta faciũt ꝙ priores faueãt ſibi in aliqua cauſa, co-
ram, alijs officialib. debẽt enim cauſa priuari, vt hic vides. ¶ Not.
2 † ꝙ officialis, qui preſtat patrociniũ, vel fauorem alicui priuato, in
3 aliqua cauſa, corã alio officiali, punitur. ¶ Secũdo † ꝙ de iſto de-
licto iudex minor poteſt punire officialẽ maiorẽ. ¶ Opp. ff. de alie.
iud. mutan. cau. fac. l. iij. Sol. ibi loquitur de potẽtiore non ratione
officij, ſed forte diuitiarũ. ſeu ratione alterius ſtatus, hic de poten-
tiore ratione officij. ¶ Cõtra hoc opp. ſ. de aduo. diuer. iud. l. ij. vbi
decuriones poſſunt eſſe aduocati. Sol. Hic loquitur de potentio-
ribus ratione officij ita magni, ꝙ poſſit alteri minacẽ feruorẽ oſten
dere, ſeu inferre, vt l. ſi per impreſſionẽ. ĩ. quod met. cau. ⁊ ideo pro-
prie poſui exemplũ in priorib. iſtius ciuitatis. ¶ Opp. ſecũdo. ĩ. de
ſuffra. l. j. Solue vt in gl. q: ibi nõ erat potẽtior. ¶ Circa hãc legem
4 quero, dicitur hic ꝙ priuatur cauſa † vtrum priuetur ipſo iure, an
per ſentẽtiam? Gl. optime dicit, per ſententiã. quia dicit, priuetur,
non, priuatus ſit. Sic ſimile habuiſtis no. in l. iubemus. §. ſane. ſ. de
ſac. ſanc. eccl. ⁊ l. ſi quis in tantã. ĩ. vnde vi. ⁊ dixi pluries. ¶ Quero
vtrũ hec lex habeat locũ tam in actore quã in reo? Gl. que eſt ĩ. tit.
proxi. ſuper rubrica, videtur velle quod hec lex habeat locũ ſolum
5 in actore. Cõtrarium † puto, ꝙ habeat locũ in actore ⁊ reo. Primo
propter generalitatẽ rubrice, que dicit, patrocinium litigantibus
preſtare. Ex eo quod dicit, litigantibus, loquitur tam de actore,
quam de reo. Hoc etiam apparet ex principio huius l. que loqui-
6 tur generaliter. ¶ Secũdo † quero, vtrum ſit neceſſe quod poten-
tior preſtet patrocinium, an ſufficiat procuratio partis ſola. Tex.
videtur dicere quod ſolum ſufficiat procuratorem habere patro-
cinium potẽtioris ratione officij, dum dicit, aduocaſſet. Et ita ſen-
tit gl. ſuper illo verbo. gl. finaliter dicit cõtrarium de equitate. arg.
7 l. quamuis. de in ius vocan. ¶ † Quero, vtrum [a] ſit neceſſe quod
a illud patrociniũ preſtetur palam ad banchum, vel ſufficiat quod
clam, vel per interpoſitam perſonam fiant iſta rogamina? Certe
puto quocunq; modo potẽtior preſtet patrocinium, fauorem, vel
auxilium ad procurationem partis, ipſe incidit in hãc legem pro-
pter generalitatem verborum huius l. ibi, potentiorum domorum
8 opibus niterentur. ¶ Quero, † quid ſi aliquis procurauit [b] patro-
b cinium alicuius familiaris potentiorum, vt puta notarij prioris?
Puto quod idem, vt teneatur hac cõſtitutione. Et hoc innuit tex.
⁊ gl. ſuper ver. domorum opibus, id eſt illis de domibus, dicit gloſ.
Pro hoc facit ĩ. ſi rec. prouin. ⁊c. in rubro ⁊ in nigro. ⁊ ĩ. ſi quacũq;
pred. l. j. ⁊c. ¶ Circa vltimam partem, dicitur hic quod rector pro-
9 uincie eſt iudex ſuper iſto delicto. ¶ Quero † an iſtam cauſam poſ-
ſet delegare. Gl. dicit quod non, quia iſtud ſpecialiter eis commit-
titur vt maioribus. Et per hanc l. ponit exemplum in l. j. ff. de offic.
eius cui manda. eſt iuriſd. ¶ Ultimo glo. hic tractat materiam de
ceſſio. actio. que hic non cadit, ſed cadet melius in l. proxim. ⁊ opti-
me. ⁊ ibi debet dici in l. per diuerſas. ⁊ l. ab Anaſtaſio. ĩ. manda. ⁊
ibi dicemus, ⁊ dicam ĩ. l. proxim. quantum ad eam expediet. ⁊ nota
hanc legem quam poteris cum honore practicare, ⁊c.

ADDITIONES.

a AND. BARB. ¶ Quero vtrum. Not. quod iſta pena habet
locum etiam ſi clam preſtetur patrocinium. vide text. in c. j. de offic.
deleg. in verb. manifeſte. vbi probatur contra. vide ibi.
* IOAN. FRANC. RVER. ¶ Certe puto. Adde Barto. in l.
cum miles. de alie. iud. mu. cau. fa.
b P. PAV. P. ¶ Procurauit. Jſta lex tamen non habet locum in
potentibus ſolum diuitis, vel quia ſit ex magnatibus ciuitatis, ſed
ſolum in potentioribus ratione officij. vide Deci. in cap. j. de offic.
deleg. vbi etiam quedam alia in materia.

ALIA LECTVRA.

Diuine. Non poteſt potentior patrociniũ pre-
ſtare, alias ipſe puniretur, ⁊ preſes eſſet
iudex, ⁊ litigator ipſo iure priuaretur. h. d. Diuiditur in
duas partes. Prima loquitur in genere. Secunda in
ſpecie. Secunda ibi, quare cũ interſit. Jterum prima ſubdiuiditur,
quia primo punit litigantẽ. Secundo punit potentẽ, ⁊ penam con-
ſtituit. Secunda ibi, que patã eſt. ¶ Op. ff. de alie. iudi. mu. cau. fac.
l. j. cum duab. ſeq. Solue vt in gl. ¶ Jtẽ op. de l. ij. ſ. de aduo. diuer.
iudi. Sol. eſt no. ibi loquit̃ in decurione, hic in alio officiali maiori.
Oportet ergo quod ſit officialis ita magnus, ꝙ poſſit inferre timo
rem per vocẽ, vt ſunt priores hic, non ita camerarij, vel alij conſi-
liarij. ¶ Jtem opp. ĩ. vbi ſena. vel cla. l. iij. Sol. vt in gloſ. ¶ Quero
vtrum priuentur cauſa ipſo iure, an per ſententiam. Et gl. dicit per
ſententiã, q: dicitur, afficerentur. ¶ Quero vtrũ preſes prouincie
poſſit in caſu huius l. per inquiſitionem procedere. Gl. videtur di-
cere ꝙ nõ, niſi ad partis poſtulationẽ, hoc etiam videtur probare
text. ibi, inter litigatores audientiam tuam, ⁊c. ¶ Jn contrarium,
quia delictum iſtud cõmittitur coram iudice, ergo ipſe de hoc po-
terit inquirere, vt ĩ. de prob. l. iubemus. de teſt. l. nullũ. Et illud pu-
to verum, quãtum ad accuſationem criminalem, ſeu ad punitionẽ,
per tex. ibi, rectores prouinciarũ ⁊ cuſtodes, ⁊c. Ad ipſorum ergo
cuſtodiam hoc pertinet, ⁊ per actionẽ preſtitã, quantum ad actio-
nem ciuilẽ nõ puto, q: in eo nihil poteſt facere iudex, niſi parte pe-
tente, vt l. j. in prin. ff. de eden. ⁊ l. ad peremptoriũ. de iudicijs. Fallit
in l. iij. ff. de ſuſpe. tutor. l. ⁊ quod ibi nota. ¶ Quero vtrum ſufficiat
procurare patrocinium potẽtioris, an requiratur quod exhibeat.